

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Podpora rodin v sociální práci v České republice a ve
vybraných zemích**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Studijní program: **Management sociální práce v
organizacích**

Autor: Bc. Markéta Kuželová

Vedoucí práce: Mgr. Jana Stejskalová, Ph.D.

České Budějovice 2026

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci s názvem Podpora rodin v sociální práci v České republice a ve vybraných zemích jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Markéta Kuželová

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Janě Stejskalové, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení, za pomoc při výběru literatury, za podnětné připomínky a čas, který mi věnovala při psaní mé diplomové práce.

Podpora rodin v sociální práci v České republice a ve vybraných zemích

Abstrakt

Tato diplomová práce porovnává podporu rodin během těhotenství a po narození dítěte v České republice, Německu, Norsku a Spojeném království. Vychází z analýzy legislativních dokumentů, oficiálních webových stránek vládních institucí a statistických zdrojů. Cílem diplomové práce bylo popsat a analyzovat podobnosti a rozdíly mezi systémy podpory rodin v České republice a ve vybraných zemích.

Součástí práce je komparace vybraných dávek, SW analýza jednotlivých systémů a GAP analýza. Mezi porovnávané dávky patří rodičovský příspěvek, mateřská podpora, otcovská poporodní péče, přídavek na dítě a ochrana těhotných zaměstnankyň při výkonu rizikové práce. Kromě komparace vybraných dávek práce také zahrnuje přehled dalších významných nástrojů podpory rodin v České republice, Německu, Norsku i ve Spojeném království. SW analýzy jednotlivých států poukazují na silné a slabé stránky jejich systémů a institucionálního uspořádání. GAP analýza následně identifikovala pět hlavních oblastí, ve kterých se český systém liší od porovnávaných zemí. Mezi tyto oblasti patří zapojení otců, finanční podpora, flexibilita a sladování práce a rodiny, univerzalita přídavku na dítě a podpora rodin s jedním rodičem.

Výsledky ukazují, že v zahraničních systémech je vyšší flexibilita pracovních podmínek, větší důraz na rovnost mezi rodiči během poporodní péče o dítě a cílenější podpora zranitelných rodin. Český systém je silný především stabilním legislativním rámcem a univerzálním nárokem na rodičovský příspěvek, avšak vykazuje nižší měsíční intenzitu finanční podpory a omezenou podporu rodin s jedním rodičem. Práce může sloužit jako informační materiál pro lepší orientaci v systémech podpory rodin ve vybraných zemích a zároveň nabízí doporučení pro modernizaci české rodinné politiky inspirovaná zahraniční praxí.

Klíčová slova

Rodičovské dávky; Rodičovské příspěvky; Mateřská podpora; Přídavek na dítě;
Ochrana těhotných zaměstnankyň; Mezinárodní komparace; Česká republika;
Německo; Norsko; Velká Británie;

Family Support in Social Work in the Czech Republic and Selected Countries

Abstract

This thesis compares family support during pregnancy and after childbirth in the Czech Republic, Germany, Norway, and the United Kingdom. It draws on legislative documents, official websites of government institutions, and statistical sources. The thesis aimed to describe and analyse the similarities and differences between family support systems in the Czech Republic and the selected countries.

The thesis includes a comparison of selected benefits, an SW analysis of individual systems, and a GAP analysis. The benefits compared include parental allowances, maternity benefits, paternity leave, child allowances, and protection of pregnant employees in high-risk work. In addition to comparing selected benefits, the thesis also provides an overview of other significant family support instruments in the Czech Republic, Germany, Norway, and the United Kingdom. SW analyses of individual countries highlight the strengths and weaknesses of their systems and institutional frameworks. The gap analysis identified five main areas in which the Czech system differs from those of the countries under comparison. These areas include fathers' involvement, financial support, flexibility and work-family balance, the universality of child benefits, and support for single-parent families.

The results show that foreign systems offer greater flexibility in working conditions, greater equality between parents during postnatal childcare, and targeted support for vulnerable families. The Czech system is strong in terms of legislation and the universality of entitlement to parental benefits, but it exhibits lower monthly benefit levels and limited support for single parents. This study can serve as an informative resource for better understanding the systems in the selected countries and offers recommendations for modernising Czech family policy inspired by international practices.

Key words: Parental benefits; Parental allowances; Maternity benefits; Child allowance; Protection of pregnant employees; International comparisons; Czech Republic; Germany; Norway; United Kingdom;

Obsah

Úvod.....	9
1 Definice a funkce rodiny.....	11
1.1 Sociální rizika ohrožující rodinu.....	12
1.2 Rodina ve 21. století.....	12
1.3 Typologie rodin.....	14
1.4 Rodina v kontextu Evropy.....	14
1.5 Rodina a Česká republika.....	16
1.6 Norsko a rodina.....	16
1.7 Spojené království a rodina.....	17
1.8 Německo a rodina.....	18
1.9 Sociální práce s rodinou.....	19
2 Mezinárodní a národní rámec sociálního zabezpečení.....	20
3 Cíle a metodika.....	23
4 Formy a typy podpory rodin.....	25
4.1 Formy a typy podpory rodin v České republice.....	25
4.2 Formy a typy podpory rodin v Německu.....	25
4.3 Formy a typy podpory rodin v Norsku.....	27
4.4 Formy a typy podpory rodin ve Spojeném království.....	29
4.5 Porovnání forem a typů podpory rodin.....	30
5 Institucionální rámec a legislativa.....	31
5.1 Česká republika.....	32
5.2 Německo.....	34
5.3 Norsko.....	36
5.4 Spojené království.....	37
6 Systém rodinných dávek.....	40
6.1 Česká republika.....	41

6.1.1	Dávka státní sociální pomoci	41
6.1.2	Rodičovský příspěvek	42
6.1.3	Porodné	43
6.1.4	Peněžitá pomoc v mateřství	43
6.1.5	Dávka otcovské poporodní péče	45
6.1.6	Ošetřovné	46
6.1.7	Dlouhodobé ošetřovné	47
6.1.8	Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství	48
6.2	Německo	48
6.2.1	Elterngeld (Rodičovský příspěvek)	48
6.2.2	Elternzeit (rodičovská dovolená)	51
6.2.3	Kindergeld (přídavek na dítě)	52
6.2.4	Kinderzuschlag (příplatek k přídavku na dítě)	53
6.2.5	Mutterschaftsgeld (Mateřský příspěvek)	53
6.2.6	Beschäftigungsverbot (zákaz práce během těhotenství)	55
6.2.7	Entlastungsbetrag für Alleinerziehende (daňová úleva pro samoživitele)	56
6.2.8	Pflegezeit / Familienpflegezeit (péče o blízkého)	56
6.3	Norsko	58
6.3.1	Barnetrygd (přídavky na dítě)	58
6.3.2	Foreldrepenger (rodičovské dávky)	58
6.3.3	Svangerskapsenger (dávka v těhotenství)	60
6.3.4	Engangsstønad (Jednorázový příspěvek při narození dítěte)	61
6.3.5	Kontantstøtte (příspěvek na péči o dítě)	61
6.3.6	Overgangsstønad (podpora pro samoživitele)	62
6.3.7	Stønad til barnetilsyn (příspěvek na dohled nad dítětem)	63
6.3.8	Omsorgspenger (Příspěvek na péči)	64

6.3.9	Pleiepenger (dávka při péči o vážně nemocné dítě)	65
6.4	Spojené království.....	65
6.4.1	Universal Credit (Univerzální příspěvek).....	66
6.4.2	Child Benefit (Přídavek na dítě)	69
6.4.3	Maternity Suspension (zákaz práce z důvodu těhotenství).....	70
6.4.4	Maternity pay and leave(Mateřská dovolená)	71
6.4.5	Maternity Allowance	73
6.4.6	Paternity pay and leave	74
6.4.7	Shared Parental Leave and Pay.....	75
7	Srovnání dávek ve vybraných zemí	79
7.1	Srovnání dávek poporodní péče	79
7.2	Srovnání dávek mateřské podpory	85
7.3	Srovnání dávek otcovské poporodní péče.....	86
7.4	Srovnání dávek přídavku na dítě.....	88
7.5	Srovnání ochrany těhotných zaměstnankyň.....	89
8	Analýza SW	91
8.1	Česká republika.....	91
8.2	Německo	92
8.3	Norsko	93
8.4	Spojené království.....	94
9	GAP analýza	95
10	Závěr	99
11	Seznam literatury	101
	Seznam obrázků.....	137
	Seznam tabulek	138
12	Přílohy.....	139
	Seznam zkratk.....	152

Úvod

Rodinná politika ve všech zemích ovlivňuje životní dráhy rodičů, rozhodování o dětech i fungování trhu práce. Po narození dítěte vstupují rodiny do období, ve kterém kvalita a dostupnost peněžité podpory, služeb péče a pracovněprávních záruk určují, jak dobře lze sladit péči o dítě se zaměstnáním. V evropském kontextu se přístupy jednotlivých států liší nejen v konstrukci dávek, ale také v míře zapojení zaměstnavatelů, flexibilitě čerpání a podpoře sdílené péče mezi rodiči. Rozdíly, které se v této práci vyskytují při porovnání s vybranými zeměmi, mají přímý dopad na život rodin i pracovní uplatnění rodičů po skončení podpory. Tato diplomová práce se zaměřuje na podporu rodin po narození dítěte v České republice a její komparaci se Spolkovou republikou Německo (dále jen Německo), Norským královstvím (dále jen Norsko) a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska (dále jen Spojené království).

V České republice se uplatňuje specifický model rodinné politiky, který kombinuje relativně dlouhou dobu čerpání rodičovského příspěvku, cílené nastavení dávek a právní ochranu zaměstnanců při návratu do práce. Tento model však současně vykazuje velmi nízkou míru participace otců v dlouhodobé péči o děti, regionální nerovnosti v dostupnosti služeb péče a dopady delší rodičovské dovolené na postavení žen na trhu práce. Mezinárodní srovnání s Německem, Norskem a Spojeným královstvím poukazuje na odlišné přístupy sociálních států a vytváří prostor pro identifikaci silných a slabých stránek českého systému i oblastí vhodných ke změně. Diplomová práce se proto zaměřuje na analýzu vybraných prvků rodinné politiky v České republice a jejich porovnání s přístupy tří evropských zemí.

Těžiště práce tvoří peněžité dávkové režimy po narození dítěte a s nimi související pracovněprávní úpravy. V České republice se jedná především o peněžitou pomoc v mateřství a rodičovský příspěvek. V Německu jsou analyzovány nástroje Mutterschutz, Elterngeld, ElterngeldPlus a Partnerschaftsbonus. V Norsku práce zahrnuje dávky Svangerskapsenger, Foreldrepenger a Barnetrygd a ve Spojeném království se zaměřuje na Statutory Maternity Pay and Leave, Maternity Allowance a Shared Parental Pay and Leave.

Teoretická část práce vymezuje pojmy rodina a sociální zabezpečení, následně popisuje formy podpory rodin, institucionální a legislativní rámec a systém rodinných dávek ve všech čtyřech sledovaných zemích. Analytická část přináší tematickou komparaci vybraných dávek a ochranných režimů, SW analýzu jednotlivých států a následně GAP analýzu, jejímž výstupem jsou doporučení pro české prostředí.

1 Definice a funkce rodiny

Rodina patří podle Zdechovského a Fialové (2024) mezi základní společenské instituce. Již římský zákoník přibližně 450 let před naším letopočtem chápalo rodinu jako základní článek společnosti, což potvrzují i současné teoretické přístupy (Zdechovský & Fialová, 2024). Rodina je skupina jedinců propojených pokrevními svazky, manželstvím nebo adopcí, kteří obvykle sdílejí domácnost a vzájemně zajišťují ekonomické a sociální potřeby svých členů. Současně je chápána jako základní sociální jednotka a přirozené prostředí růstu, blaha a primární socializace dítěte s významným vlivem na fyzické i duševní zdraví a s nárokem na státní ochranu (United Nations, 1994; World Health Organization, 2004; Všeobecná deklarace lidských práv, 1948).

Rodina plní řadu základních funkcí, mezi které patří biologicko-reprodukční, ekonomická, emocionální a socializační funkce (Matoušek, 2003; Urban, 2022). Socializační funkce představuje klíčový proces, během něhož si dítě osvojuje základní hodnoty, normy, jazyk, způsoby chování i sociální role. Proces socializace probíhá především prostřednictvím nápodoby a identifikace s rodiči a dalšími členy rodiny, posilováním žádoucích forem chování a každodenní komunikací, která formuje jazykový i emoční vývoj dítěte. Na socializaci se dále významně podílejí také škola, vrstevnické skupiny, média, náboženství a další sociální prostředí (Urban, 2022).

Formy rodiny se v průběhu času i v odlišných kulturních kontextech proměňují, a to zejména od tradičních vícegeneračních domácností směrem k nukleárním rodinám, přičemž dochází k rostoucímu zastoupení nesezdaných soužití, rekonstituovaných rodin a domácností tvořených jedním rodičem (Musil, 2004; Matoušek & Pazlarová, 2014). Rodina současně reaguje na demografické a socioekonomické změny, jako je vývoj porodnosti, sňatečnosti či zaměstnanosti, a přizpůsobuje se širším civilizačním trendům, mezi které patří industrializace, urbanizace a proměny genderových rolí (Hanuš, 2024; Matoušek & Pazlarová, 2014).

V sociální práci je vhodné přistupovat k rodině jako k dynamickému systému, jehož jednotlivé prvky jsou vzájemně provázané a ovlivňují se. Intervence zaměřené na posílení funkčnosti rodinného systému, prevenci rizik a koordinaci mezioborových služeb se v odborné literatuře ukazují jako efektivnější než izolované zásahy

orientované výhradně na jednotlivce (Matoušek, 2003; Goodall & Barnard, 2015; Hanuš, 2024).

1.1 Sociální rizika ohrožující rodinu

Rodina může být významným zdrojem ochrany, stability a psychické odolnosti, zároveň však může fungovat jako prostředí generující sociální rizika. Dysfunkční rodinné vztahy, dlouhodobé konflikty či traumatické zkušenosti zvyšují riziko psychických obtíží a sociálního vyloučení dětí. Tyto faktory působí na více úrovních, od širších socioekonomických podmínek, přes partnerské vztahy až po každodenní rodičovské praktiky (Fischer & Škoda, 2024; Malagón-Amor et al., 2020; Lin et al., 2020).

Odborná literatura zároveň udává, že ne každá odchylka od společensky sdíleného ideálu rodiny představuje patologický jev. Některé obtíže rodin odrážejí spíše strukturální nerovnosti a sociální znevýhodnění než selhání jednotlivců (Laitinen & Särkelä, 2019; Freyenhagen, 2015).

Mezi nejvýznamnější hrozby patří nevyhovující bydlení, nedokončené vzdělání a nezaměstnanost. Nejvíce ohroženými skupinami jsou ženy, osoby s nižším vzděláním a lidé v rané a pozdní fázi ekonomicky aktivního věku (Trochtová et al., 2021). Sociální rizika mají přímý dopad na oblast ochrany práv dítěte. Hanuš (2024) rozlišuje objektivní ohrožení, které je právně prokazatelné a vyžaduje zásah státu, a subjektivní ohrožení, vyplývající z nepříznivých životních podmínek, jako je chudoba, sociální izolace nebo nízké vzdělání rodičů. Subjektivní ohrožení může mít srovnatelně závažné dopady na vývoj dítěte a vyžaduje včasné preventivní působení. Role státu by proto měla spočívat zejména v prevenci, podpoře rodin, rozvoji terénních sociálních služeb a dostupných komunitních programů, které umožňují identifikovat a řešit rizika dříve, než dojde k přímému ohrožení práv dítěte (Hanuš, 2024).

1.2 Rodina ve 21. století

Rodina od počátku 21. století prochází zásadními proměnami, které jsou výsledkem demografických, ekonomických i kulturních změn. V evropském kontextu se projevuje trend odkládání rodičovství, pokles sňatečnosti a současný nárůst rozvodovosti což je v odborné literatuře vysvětlováno konceptem druhé demografické tranzice,

zdůrazňujícím individualizaci a proměnu hodnot (Putina, 2020; Coleman, 2013; Esping-Andersen, 2016).

Navzdory těmto změnám si rodina zachovává zásadní význam. Výzkumy ukazují, že kvalita rodinných vztahů, zejména komunikace, emoční bezpečí a rodičovská podpora, významně ovlivňují životní dráhy dětí a jejich přechod do dospělosti (Broschinski et al., 2022). Německá panelová studie pairfam zároveň potvrzuje, že rodinný sociální kapitál hraje klíčovou roli při utváření stabilních či nestabilních vzdělávacích a pracovních trajektorií mladých lidí.

Esping-Andersen (2016) upozorňuje, že rodinu nelze vnímat výhradně jako instituci v krizi. Státy, které dokázaly přizpůsobit své sociální a ekonomické instituce proměnám genderových rolí, zejména rostoucímu zapojení žen na trhu práce a sdílení rodičovských rolí, vykazují vyšší stabilitu rodinných uspořádání i příznivější demografické ukazatele. Naopak v zemích s nedostatečnou podporou slučitelnosti práce a rodiny přetrvává nižší porodnost a větší nestabilita partnerských vztahů.

Současné rodiny se vyznačují značnou rozmanitostí rodinných forem. Rodinu je proto třeba chápat inkluzivně, bez ohledu na biologické vazby, genderové uspořádání či přítomnost dětí (Hanson & Lynch, 2013). Tento přístup reflektuje nárůst pěstounské péče, adopcí, transnacionálních rodin i vícegeneračních domácností, jejichž význam roste také v souvislosti s demografickým stárnutím (Perry-Jenkins & Gerstel, 2020).

Významným faktorem proměn rodiny je také digitalizace, která mění podmínky práce, rodičovství i dětství. Digitální technologie sice umožňují flexibilní formy zaměstnání, ale zároveň přinášejí nové nerovnosti a rizika, zejména pro ženy a rodiny s nižším socioekonomickým statusem (OECD, 2019, 2020; EIGE, 2020).

Výzkumy rovněž potvrzují, že digitální prostředí se stalo nedílnou součástí života dětí již od raného věku, což klade zvýšené nároky na rodiče při vyvažování jeho přínosů a rizik (Livingstone et al., 2017; UNICEF, 2021). Rodina tak zůstává dynamickým sociálním systémem, který se průběžně přizpůsobuje ekonomickým, technologickým i hodnotovým změnám společnosti. Strukturální nejistoty, růst nestandardních forem zaměstnání a přetrvávající genderové nerovnosti v péči představují klíčové výzvy současné rodinné politiky, které mají přímý dopad na životní podmínky rodin i budoucí sociální soudržnost (Perry-Jenkins & Gerstel, 2020; Broschinski et al., 2022).

1.3 Typologie rodin

Podle Paloncyové et al. (2023) je možné rodiny rozlišovat především podle složení a typu soužití. Základní členění zahrnuje úplné rodiny, v nichž dítě žije s oběma rodiči, a neúplné rodiny, kde dítě vychovává pouze jeden rodič, nejčastěji v důsledku rozvodu, úmrtí partnera nebo vědomého rozhodnutí o rodičovství bez partnera.

Neúplné rodiny tvořily podle těchto autorů v roce 2021 přibližně čtvrtinu všech rodin s dětmi. Další významnou formu představují rekonstituované rodiny, které vznikají po rozpadu původního partnerského svazku a zahrnují děti z předchozích vztahů. Mezi další formy patří homoparentální rodiny, rodiny bez dětí a domácnosti jednotlivců, což potvrzuje, že tradiční model rodiny již nepokrývá celou šíři současných rodinných uspořádání (Paloncyová et al., 2023).

Sobotková (2012) doplňuje typologii o rozlišení rodin podle jejich fungování na funkční a dysfunkční. Zatímco funkční rodiny poskytují stabilitu, podporu a bezpečné prostředí, dysfunkční se vyznačují narušenými vztahy, konflikty a omezováním potřeb svých členů. Variabilita rodinných forem tak poukazuje na nutnost chápat rodinu jako dynamický sociální systém, který nelze posuzovat výhradně prizmatem tradičního modelu. V sociální i psychologické práci je proto klíčové soustředit se především na funkčnost rodiny a kvalitu vztahů, nikoli na její formální strukturu (Sobotková, 2012).

1.4 Rodina v kontextu Evropy

Evropská úmluva o lidských právech zaručuje ochranu rodinného života a právo na jeho respektování. Tato ochrana zahrnuje práva rodičů na péči o děti a na udržování kontaktu s nimi, stejně jako právo dětí vyrůstat se svými rodiči. Evropský soud pro lidská práva dohlíží na to, aby nedocházelo k neoprávněnému rozdělování rodin, například v případech únosu dítěte jedním z rodičů. Evropská unie rovněž klade důraz na ochranu rodiny a rodičovství prostřednictvím Evropského pilíře sociálních práv, který byl přijat v roce 2017 Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou Evropské unie. Tento pilíř vymezuje 20 základních zásad a práv v oblastech sociálního zabezpečení a zaměstnanosti. Z perspektivy rodiny se jedná zejména o tři zásady:

Zásada 9. Rovnováha mezi pracovním a soukromým životem

Tato zásada podporuje vyvážené sladění pracovního a rodinného života prostřednictvím právních nástrojů, které zohledňují potřeby rodičů a pečujících osob. Rodiče by měli mít možnost čerpat dostatečně dlouhé pracovní volno a využívat flexibilní formy pracovních úvazků, aby bylo možné efektivně skloubit péči o děti s výkonem zaměstnání (Evropská komise, 2017).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1158 stanovuje minimální standardy rodičovské a otcovské dovolené. Rodičovská dovolená má trvat alespoň čtyři měsíce, z nichž dva měsíce jsou nepřenosné a náleží každému rodiči samostatně. Otcovská dovolená má činit nejméně deset pracovních dnů. Cílem těchto opatření je posílit rovnost žen a mužů v péči o děti a podpořit jejich aktivní zapojení na trhu práce (Evropský parlament a Rada Evropské unie, 2019).

Zásada 11. Péče a podpora dětí

Evropská unie prostřednictvím této zásady zdůrazňuje, že všechny děti by měly mít zajištěn přístup ke kvalitní a cenově dostupné péči a vzdělávání již od raného věku. Cílem je vytvářet rovné podmínky pro jejich rozvoj bez ohledu na sociální zázemí a předcházet přenosu znevýhodnění mezi jednotlivými generacemi. Součástí této zásady není pouze dostupnost podpůrných a preventivních služeb pro děti samotné, ale také pro jejich rodiny, které hrají klíčovou roli v jejich výchově a celkovém rozvoji (Evropská komise, 2017).

Zásada 20. Přístup k základním službám

Stabilní rodinný život je podmíněn nejen kvalitními osobními vztahy, ale i dostupností základních služeb. Tato zásada Evropského pilíře sociálních práv proto zaručuje, že každý má mít přístup k důležitým veřejným službám, které jsou nezbytné pro každodenní fungování. Pro rodiny to znamená především dostupnou péči o děti, bydlení a sociální podporu. Tyto služby by měly být bezpečné, cenově přijatelné a snadno dosažitelné (Evropská komise, 2017).

Zásada se dále vztahuje na přístup k základním službám, jako jsou energie, voda, doprava, digitální komunikace a další formy infrastruktury, které tvoří základní rámec pro důstojný život. Jejím cílem je posílit rovnost příležitostí a sociální začlenění tím, že

zajistí rovné podmínky pro všechny osoby bez ohledu na jejich sociální či ekonomické zázemí (Evropská komise, 2017).

1.5 Rodina a Česká republika

V České republice prošla rodina v posledních desetiletích významnou proměnou, a to jak z hlediska formálních rodinných vazeb, tak z hlediska struktury domácností a reprodukčního chování obyvatelstva (Český statistický úřad, 2021a).

Již Matoušek (2003) udává, že v západoevropských státech dochází k poklesu porodnosti i sňatečnosti. Podobné trendy se postupně prosazují také v českém prostředí, které bylo v letech 2020–2023 navíc ovlivněno pandemií onemocnění COVID-19 a následnou ekonomickou krizí. Tyto události významně zasáhly demografický vývoj i socioekonomické podmínky domácností, což vedlo ke změnám v každodenním životě rodin i v jejich společenském postavení (Paloncyová et al., 2023). Přehled vývoje porodnosti v České republice je uveden v příloze č. 1.

Podle výsledků Sčítání 2021 bylo v České republice evidováno celkem 4 813 103 hospodářských domácností, z nichž 2 773 930 tvořily úplné rodinné domácnosti (Český statistický úřad, 2021b). Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2021, uskutečněného Českým statistickým úřadem (ČSÚ), zároveň ukazují výrazný posun ve struktuře domácností. Zatímco v roce 2011 tvořila nesezdaná soužití pouze 11 % jednorodinných domácností, v roce 2021 jejich podíl vzrostl na 23 %, tedy na více než dvojnásobek. Současně roste podíl nesezdaných párů a dalších alternativních forem soužití. Například tzv. faktická manželství, tedy nesezdaná soužití, tvořila podle údajů ČSÚ přibližně 18 % úplných rodin, což svědčí o postupné proměně pojetí rodiny v české společnosti (Český statistický úřad, 2021c). Přehled vývoje sňatečnosti a rozvodovosti je uveden v Příloze č. 3.

1.6 Norsko a rodina

V Norsku je rodina definována statistickým úřadem Statistics Norway (Statistisk sentralbyrå) jako skupina osob žijících ve stejné domácnosti, které jsou vzájemně propojeny jako partneři (manželé, registrovaní partneři nebo druzi), případně jako rodiče a děti, a to bez ohledu na věk dítěte (Statistics Norway, 2024a).

V norském kontextu se chápání rodiny posunulo od tradičního modelu založeného na manželství k otevřenějšímu a pružnějšímu pojetí, které uznává různorodé formy soužití. Zvláštní pozornost je přitom věnována ochraně práv jednotlivců, zejména práv dětí (Store norske leksikon, 2024). Přesto Isaksen a Bikova (2019) ve své studii popisují rodinu jako primární jednotku péče a reprodukce sociálních norem. Rodina je zde chápána jako subjekt, který v každodenním životě zajišťuje péči o děti, reaguje na očekávání státu v oblasti genderové rovnosti a zároveň čelí organizačním a časovým nárokům spojeným s výkonem péče.

Isaksen a Bikova (2019) analyzují proměny rodinných struktur a každodenní péče o děti v Norsku v souvislosti s rovnostářskými ideály a nastavením sociální politiky. V kontextu tzv. modelu *dual earner/dual carer* se předpokládá, že oba rodiče budou ekonomicky aktivní a zároveň se budou podílet na péči o děti. Ačkoli stát podporuje genderovou rovnost prostřednictvím univerzální veřejné péče o děti, v každodenní praxi zůstává většina péče i organizace rodinného života nadále na matkách. Ty zajišťují tzv. *care loops*, tedy každodenní aktivity mezi domovem, mateřskou školou, prací a volnočasovými aktivitami. Tato činnost zahrnuje nejen fyzickou mobilitu, ale také plánování, komunikaci a široké spektrum sociálních interakcí (Isaksen & Bikova, 2019). Přehled vývoje sňatečnosti a rozvodovosti je uveden v Příloze č. 3.

1.7 Spojené království a rodina

Rodinné uspořádání ve Spojeném království je v současnosti velmi různorodé. Tradiční modely, jako jsou manželské páry s dětmi, sice nadále převažují, avšak stále častěji jsou doplňovány novými formami soužití. Patří mezi ně například nesezdané páry, registrovaná partnerství či domácnosti tvořené jedním rodičem (Office for National Statistics, 2025a).

Podle definice používané britským statistickým úřadem Office for National Statistics (ONS) se za rodinu považuje manželský, registrovaný nebo nesezdaný pár s dětmi či bez nich, případně osamělý rodič s alespoň jedním dítětem. Děti mohou být jak závislé (např. ve školním věku), tak nezávislé, tedy dospělé, avšak stále žijící ve společné domácnosti. Tato definice odráží realitu současné britské společnosti, v níž se proměňují nejen formy rodinného soužití, ale také role jednotlivých členů rodiny (Office for National Statistics, 2025b).

Britský statistický úřad Office for National Statistics (ONS) rozlišuje pojem rodina (family) a rodinná jednotka (family unit). Zatímco rodinná jednotka může v jejich pojetí zahrnovat i osoby žijící samostatně, za rodinu je považován pouze pár nebo osamělý rodič s dětmi (Office for National Statistics, 2025c). Přehled vývoje sňatečnosti a rozvodovosti je uveden v Příloze č. 3.

1.8 Německo a rodina

Rodinné uspořádání se v Německu, podobně jako v ostatních evropských zemích, v posledních letech výrazně proměňuje. Podle údajů Spolkového statistického úřadu (Statistisches Bundesamt, Destatis) žilo v roce 2023 v Německu přibližně 11,8 milionu rodin s dětmi, z nichž 2,8 milionu tvořili osamělí rodiče (Destatis, 2024b). Tento podíl představuje přibližně 20 % všech rodin s dětmi, jak uvádí Spolkové ministerstvo pro rodinu, seniory, ženy a mládež (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend; BMFSFJ, 2025a). Přestože tradiční rodinné modely nadále zůstávají početně nejvíce zastoupené, postupně narůstá podíl domácností s jedním rodičem i nesezdaných partnerských soužití (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2025b).

Německý statistický úřad Spolkové republiky Německo uvádí, že za rodinu je považováno soužití alespoň dvou generací ve společné domácnosti. Může se jednat o manželský pár, nesezdané partnery, stejnopohlavní páry nebo rodiče s jedním či více dětmi. Za děti jsou přitom považovány děti vlastní, osvojené, pěstounské i nevlastní, a to bez ohledu na jejich věk. Základní podmínkou je společné bydlení ve stejné domácnosti (Bundeszentrale für politische Bildung, 2024; Statista, 2024).

Pozoruhodným aspektem německého právního rámce je skutečnost, že článek 6 Základního zákona (Grundgesetz), který je součástí německé ústavy od roku 1949, je v platnosti dodnes. Tento článek poskytuje rodině zvláštní právní ochranu a vymezuje ji jako životní a výchovné společenství. Do tohoto pojetí jsou zahrnovány nejen tradiční manželské rodiny, ale také rekonstituované (patchworkové) rodiny, duhové rodiny (Regenbogenfamilien) a rodiny samoživitelů (Bundesrepublik Deutschland, 1949). Přehled vývoje sňatečnosti a rozvodovosti je uveden v Příloze č. 3.

1.9 Sociální práce s rodinou

Rodina představuje základní sociální jednotku, jejíž stabilita a funkčnost jsou klíčové pro zdravý vývoj dítěte i soudržnost společnosti (Matoušek, 2013). Sociální práce s rodinou proto patří mezi hlavní pilíře moderních systémů sociální ochrany, zejména v evropském kontextu (Martinussen et al., 2017; UK Government, 2021). Jejím cílem je ochrana dítěte, posilování rodičovských kompetencí, prevence sociálního vyloučení a podpora rodiny jako přirozeného prostředí péče (Aass et al., 2020; Williams et al., 2019).

Přestože evropské státy sdílejí podobné hodnotové rámce, jejich přístupy se liší v institucionálním uspořádání, míře státní intervence a metodách práce se zranitelnými rodinami. Tyto rozdíly se projevují zejména v úrovni mezioborové spolupráce, profesní autonomie sociálních pracovníků a rozsahu komunitní podpory (Renner et al., 2018; Solberg et al., 2022). V Evropě se stále více prosazují interdisciplinární a kolaborativní modely, které propojují sociální práci s justicí, psychologií a dalšími profesemi. Příkladem je cochemská praxe, jejímž cílem je minimalizace rodičovského konfliktu a posílení rodičovských kompetencí prostřednictvím koordinovaného postupu všech aktérů v nejlepším zájmu dítěte (Rogalewiczová & Cirbusová, 2015).

Výzkumy zároveň potvrzují, že neexistuje jeden univerzálně účinný přístup k sociální práci s rodinou. Jednotlivé teoretické směry, a to psychosociální, systemické, attachmentové, kognitivně behaviorální či posilující, nabízejí specifické přínosy, ale i limity (Goodall & Barnard, 2015). Za klíčový je proto považován holistický přístup, založený na spolupráci, posilování silných stránek rodiny a individuálním přizpůsobení intervencí (Zegarac & Burgund Isakov, 2019). Napětí mezi přístupem zaměřeným na podporu rodiny a modelem orientovaným na ochranu dítěte představuje dlouhodobé dilema sociální práce. Rozhodování sociálních pracovníků je přitom výrazně ovlivněno historickým, politickým a institucionálním kontextem (Verhallen et al., 2017). V České republice je ochrana dětí upravena zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a rozvíjena prostřednictvím strategických dokumentů, zejména Koncepce rozvoje systému SPOD na období 2021–2030, která klade důraz na prevenci, participaci rodiny a mezioborovou spolupráci (MPSV, 2021a). Metodická doporučení MPSV zdůrazňují podporu funkčnosti rodiny, soběstačnosti a posilování rodičovských kompetencí jako základní cíle sociální práce s rodinou (MPSV, 2009).

2 Mezinárodní a národní rámec sociálního zabezpečení

Pojem sociální zabezpečení se v průběhu času vyvíjel a jeho obsah není jednotně vymezen. Kahoun et al. (2013) uvádějí, že tento pojem se začal systematicky používat ve 20. století, přičemž jeho významným historickým předchůdcem byla zejména chudinská péče. Ministerstvo práce a sociálních věcí (2019) udává, že systém sociálního zabezpečení zůstává v mnoha ohledech v kompetenci jednotlivých států. V právních úpravách většiny zemí se proto objevují omezení, která podmiňují poskytování sociálních dávek buď státní příslušností, nebo pobytem žadatele na území daného státu (MPSV, 2019).

Pojem sociální ochrana je širší než pojem sociální zabezpečení. Termín sociální ochrana používá také Mezinárodní organizace práce (MOP), která je součástí Organizace spojených národů (OSN) a zaměřuje se na podporu pracovních práv a sociální spravedlnosti na globální úrovni (Koldinská et al., 2018). MOP definuje sociální ochranu jako soubor opatření poskytujících podporu v situacích, kdy jednotlivci čelí významným životním rizikům, jako je ztráta zaměstnání, zdravotní postižení či mateřství. Podpora může mít podobu peněžních dávek i služeb (MOP, 2024). MOP zároveň vymezuje devět základních odvětví sociálního zabezpečení, mezi něž patří například ochrana zdraví, dávky v nemoci, nezaměstnanosti, mateřství, stáří, invaliditě, dávky pro rodiny a pozůstalé.

V České republice upravuje zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, strukturu a kompetence orgánů sociálního zabezpečení. Zákon stanovuje povinnosti občanů i zaměstnavatelů a vymezuje pravidla správního řízení v oblasti důchodového pojištění a výběru pojistného na sociální zabezpečení, včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. (zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, 1991).

V rámci mezinárodní spolupráce v oblasti sociální politiky je třeba zmínit, že Česká republika, Německo, Norsko i Spojené království jsou členy klíčových mezinárodních organizací působících v oblasti sociálního zabezpečení, ochrany zdraví a ochrany práv dětí (United Nations, 2025). Tyto státy jsou zároveň členy Mezinárodní organizace práce, která se zaměřuje na podporu pracovních práv, důstojných pracovních podmínek a sociální spravedlnosti (International Labour Organization, 2025a)

Světová zdravotnická organizace (World Health Organization, WHO) je specializovanou agenturou OSN zaměřenou na zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva na globální úrovni. Od svého založení v roce 1948 koordinuje mezinárodní úsilí v oblasti veřejného zdraví, zdravotního výzkumu, prevence nemocí a krizového řízení (World Health Organization, 2025a).

WHO poskytuje členským státům technickou podporu, vytváří mezinárodní zdravotnické standardy a doporučení a monitoruje globální zdravotní situaci, se zvláštním důrazem na zranitelné skupiny, zejména matky, děti a dospívající (World Health Organization, 2025b; 2025c). Významnou oblast činnosti WHO představuje podpora zdraví rodiny, zejména v oblasti bezpečného těhotenství, porodu a péče o novorozence, prevence duševních poruch, domácího násilí a podpory zdravého životního stylu v rodinách (World Health Organization, 2023; 2025d).

WHO se také zaměřuje na reprodukční zdraví a plánování rodičovství a na prevenci násilí na ženách a dětech prostřednictvím výzkumu, osvěty a podpory intervenčních programů (World Health Organization, 2024a; 2025e). Česká republika, Německo, Norsko i Spojené království jsou aktivními členy WHO a podílejí se na jejích globálních zdravotnických iniciativách, výzkumných projektech i krizovém řízení v oblasti veřejného zdraví (World Health Organization, 2025f).

Další významnou organizací v oblasti ochrany dětí je Dětský fond OSN (United Nations Children's Fund, UNICEF), specializovaná agentura OSN, jejímž posláním je ochrana práv dětí a zajištění jejich základních potřeb na globální úrovni. UNICEF byl založen v roce 1946 a jeho působnost se postupně rozšířila do více než 190 zemí světa (UNICEF, n.d.a).

UNICEF se zaměřuje na klíčové oblasti, mezi něž patří zdraví a výživa dětí, přístup ke kvalitnímu vzdělání, ochrana před násilím a zneužíváním a poskytování humanitární pomoci v krizových a konfliktních oblastech (UNICEF, n.d.b).

Přestože organizace nemá vlastní členskou základnu, Česká republika, Německo, Norsko i Spojené království patří mezi její významné podporovatele a přispěvatele, a to jak finančně, tak prostřednictvím politické spolupráce a realizace národních projektů (UNICEF, 2025a; 2025b). UNICEF také úzce spolupracuje s vládami, nevládními organizacemi a dalšími partnery na tvorbě politik a programů zaměřených na naplňování

práv dětí a zajištění jejich důstojných životních podmínek (UNICEF, 2025c). Česká republika spolu s Německem, Norskem a Spojeným královstvím patří mezi dlouhodobé podporovatele činnosti UNICEF, a to jak formou finančních příspěvků (UNICEF, n.d.c), tak aktivní účastí v rozhodovacích procesech a implementací konkrétních projektů (UNICEF, 2025b).

3 Cíle a metodika

Cíl práce:

Cílem diplomové práce je popsat a analyzovat podobnosti a rozdíly mezi systémy podpory rodin v České republice a ve vybraných zemích.

Výzkumné otázky:

VO1: Jaké jsou dávkové systémy podpory rodin ve vybraných zemích?

VO2: Jaké jsou shody v dávkových systémech ve vybraných zemích?

VO3: Jaké jsou rozdíly v dávkových systémech ve vybraných zemích?

Metodika

V diplomové práci byly využity metody sekundární analýzy dat a obsahové analýzy odborných textů a legislativních dokumentů. Pro komparativní analýzu byly zvoleny státy s odlišným uspořádáním sociálních systémů. Výběr jednotlivých zemí vycházel z Esping-Andersenovy typologie sociálních států, která rozlišuje tři základní modely: liberální, konzervativní a sociálně-demokratický. Jako představitel liberálního (anglosaského) modelu bylo vybráno Spojené království. Konzervativní model je v práci zastoupen Německem a sociálně-demokratický (skandinávský) model Norskem. Česká republika je v kontextu této typologie nahlížena jako stát s prvky postkomunistického modelu sociálního zabezpečení. Každý z vybraných států uplatňuje odlišný přístup k rodině, její podpoře i k dávkovému systému. Ke srovnání těchto systémů byla využita rovněž SW analýza v kombinaci s GAP analýzou.

Metoda sběru dat byla realizována prostřednictvím odborných webových zdrojů vládních institucí, vědeckých publikací a platných právních předpisů. Z vládních webových zdrojů byly využity například Ministerstvo práce a sociálních věcí, Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet a portál GOV.UK. Současně byly čerpány údaje z oficiálních statistických databází, jako jsou Český statistický úřad, Statistisches Bundesamt (Destatis) a Statistisk sentralbyrå. Informace získané z těchto zdrojů byly přeloženy do českého jazyka s využitím překladače DeepL, a to z německého, norského i anglického jazyka.

Mezi limity této práce patří právě překlady provedené pomocí překladače z německého jazyka i anglického jazyka, zvláště pak z norštiny.

Data, která byla získána, byla vyhodnocena v programu MS Word, kde byly zpracovány tabulky a MS Excel pro vytvoření grafů.

4 Formy a typy podpory rodin

4.1 Formy a typy podpory rodin v České republice

Rodinná politika v České republice má víceúrovňový charakter a jejím cílem je vytvářet podmínky pro stabilní fungování rodin, podporovat jejich soběstačnost a zároveň poskytovat pomoc v krizových životních situacích. Její efektivita závisí na spolupráci státu, územních samospráv a neziskového sektoru. Podle Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) lze podporu rodin rozdělit do několika vzájemně se doplňujících oblastí (MPSV, 2025a).

První oblast představuje finanční podpora, která zahrnuje dávky státní sociální podpory, dávky nemocenského pojištění a daňová zvýhodnění určená rodinám s dětmi (MPSV, 2025b). Druhou oblast tvoří služby péče o děti, zejména dětské skupiny pro děti od šesti měsíců do zahájení povinné školní docházky, které doplňují tradiční zařízení péče o děti. Tyto služby jsou financovány ze státního rozpočtu a jsou podporovány také prostřednictvím dotací a metodické pomoci nestátním poskytovatelům (MPSV, 2025a). Další oblastí jsou sociální služby a poradenství, které poskytují podporu rodinám v obtížných životních situacích, například prostřednictvím rané péče, krizové pomoci, azylových domů či sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Tyto služby jsou realizovány ve spolupráci obcí a neziskového sektoru (MPSV, 2025b).

Rodinná politika se dále zaměřuje na podporu rodičovských kompetencí a prevenci krizových situací, a to prostřednictvím vzdělávacích programů, psychologické pomoci, mediace a opatření proti domácímu násilí. Poslední oblast představují strategické a rozvojové cíle vymezené ve Strategii rodinné politiky 2024–2030, které zahrnují zajištění dostupnosti služeb péče o děti, podporu rovnosti příležitostí, uznání rozmanitých forem rodiny a prevenci sociálního vyloučení a chudoby (MPSV, 2025c).

4.2 Formy a typy podpory rodin v Německu

Rodinná politika v Německu je koncipována v rámci sedmi klíčových oblastí, mezi něž patří finanční podpora, institucionální infrastruktura péče o děti, sladování pracovního a rodinného života, podpora samoživitelů, zdravotní a psychosociální podpora, materiální zabezpečení a bydlení a podpora rodinné diverzity. Cílem této politiky je

zajistit rovné příležitosti pro různé typy rodin, posílit jejich stabilitu a umožnit efektivní skloubení pracovního a rodinného života (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [BMFSFJ], 2021; BMFSFJ, 2023; BMFSFJ, 2025c).

V oblasti finanční podpory hrají v Německu klíčovou roli dávky Kindergeld (přídavek na dítě) a Kinderzuschlag (doplňkový příspěvek na dítě). Mezi další významné nástroje rodinné politiky patří Elterngeld (rodičovský příspěvek) a ElterngeldPlus, který umožňuje flexibilnější kombinaci rodičovské péče a pracovního zapojení rodičů (BMFSFJ, 2021). V souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19 byl v Německu zaveden také jednorázový příspěvek Kinderbonus, jehož cílem bylo zmírnění ekonomických dopadů krize na rodiny s dětmi. K dalším formám finanční podpory patří daňová úleva Entlastungsbetrag für Alleinerziehende určená samoživitelům, která přispívá ke snížení jejich daňové zátěže (BMFSFJ, 2025d).

Institucionální podpora a infrastruktura v Německu se zaměřují na zajištění dostupné a kvalitní předškolní péče. Systém Kindertagesbetreuung zahrnuje jesle, mateřské školy i různé formy denní péče (Tagespflege). Pro školní děti je možnost celodenní školní docházky a různé formy Ganztagsangebote, které kombinují vzdělávání s mimoškolními aktivitami. Tyto služby jsou podporovány prostřednictvím federálních investičních programů, jako je Kinderbetreuungsfinanzierung, zaměřený na výstavbu, rozšiřování a modernizaci zařízení péče o děti (BMFSFJ, 2021).

Třetí oblast rodinné politiky v Německu představuje podpora zaměstnanosti a sladování pracovního a rodinného života. Spolkové ministerstvo pro rodinu, seniory, ženy a mládež (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend) v této oblasti podporuje flexibilní pracovní režimy, mezi něž patří například práce z domova a zkrácené pracovní úvazky (BMFSFJ, 2023). V Německu také existuje program Perspektive Wiedereinstieg, který je zaměřen na podporu rodičů, zejména matek, při návratu na trh práce po delší pauze související s péčí o děti (BMFSFJ, 2022). Důraz je podle BMFSFJ (2021) zároveň kladen na celoživotní vzdělávání a zvyšování kvalifikace rodičů jako předpoklad jejich dlouhodobé uplatnitelnosti na trhu práce.

Zdravotní a psychosociální podpora zahrnuje zajištění přístupu ke zdravotní péči, preventivním prohlídkám a službám duševního zdraví. V případě vzniku krizových životních situací, jako je například rozvod nebo úmrtí partnera, jsou rodinám

poskytovány specializované služby krizové intervence a psychologické pomoci (BMFSFJ, 2023).

V oblasti materiálního zabezpečení a bydlení mohou rodiny v Německu žádat o příspěvek na bydlení (Wohngeld) a využívat programy zaměřené na podporu sociálního a dostupného bydlení. Tyto nástroje přispívají k zajištění stabilních životních podmínek, zejména u rodin s nižšími příjmy, a představují důležitý prvek sociální ochrany v oblasti bydlení (BMFSFJ, 2021).

Poslední, sedmá oblast rodinné politiky v Německu se zaměřuje na podporu rodinné diverzity a inkluze. Německá rodinná politika reflektuje rostoucí různorodost rodinných forem a uznává potřeby patchworkových rodin, LGBT+ rodičů a rodin vychovávajících děti se zdravotním postižením. Zvláštní pozornost je v této oblasti věnována také migrantům a rodinám v sociálně znevýhodněném postavení, u nichž je cílem podpora sociálního začlenění a rovného přístupu k veřejným službám (BMFSFJ, 2023).

4.3 Formy a typy podpory rodin v Norsku

Rodinná politika v Norsku je postavena na principech včasné prevence, rovnosti a podpory rodiny jako základního sociálního rámce (Bufdir, 2024a). V roce 2025 se norská rodinná politika zaměřuje zejména na posilování dostupnosti služeb, ochranu dětí, podporu rodičovských kompetencí a zajištění rovných příležitostí pro všechny typy rodin (Bufdir, 2025a).

Jedním z klíčových pilířů norské rodinné politiky je včasná intervence a prevence. Norský systém preventivních služeb (forebyggende tjenester) zahrnuje školní poradce, zdravotní sestry pro děti a mládež (helsesykepleier), rodinné poradny (familievernkontor) a komunitní centra (familiesenter), která poskytují poradenství v oblasti rodičovství, partnerských vztahů a duševního zdraví (Bufdir, 2025a). Hlavním cílem těchto opatření je podpora rodin v rané fázi obtíží a prevence vzniku závažnějších problémů, které by vyžadovaly intenzivnější zásahy.

Druhou oblast norské rodinné politiky vymezuje Bufdir (2025a) jako ochranu dětí a podporu zranitelných rodin. Služby Barnevernet se zaměřují především na prevenci zanedbávání, násilí a dalších forem ohrožení dětí. Reforma tohoto systému, která klade důraz na transparentnost, spolupráci s rodinami a posilování práv dítěte, pokračuje také v roce 2025 (Bufdir, 2025a).

Třetí oblast norské rodinné politiky představuje podpora rodičovských kompetencí. Norská rodinná politika v této oblasti nabízí různé programy, například Foreldrehverdag (Rodičovský každodenní život), které poskytují rodičům praktické nástroje pro zvládnání výchovných situací, zlepšování komunikace a řešení konfliktů v rodině. Důraz je kladen na podporu pozitivního rodičovství a na rovnost mezi rodiči (Bufdir, 2025a). V roce 2024 byl dále rozšířen univerzální program ICDP – International Child Development Programme, který je realizován přibližně 2 400 certifikovanými lektory ve více než 250 obcích. Od roku 2025 je tento program rozšířen také o samostatný modul určený rodičům dospívajících dětí (Bufdir, 2025b). Program ICDP podporuje rodiče zejména v oblasti zlepšování komunikace s dětmi, posilování vzájemných vztahů a konstruktivního zvládnání konfliktních situací v rodinném prostředí (Bufdir, 2025c).

Čtvrtou oblast norské rodinné politiky vymezuje Bufdir (2025a) jako podporu rovnosti a inkluze. Norská rodinná politika v tomto rámci uznává různé typy rodin, včetně rodin s jedním rodičem, stejnopohlavních párů, rodin migrantů a rodin vychovávajících děti se zdravotním postižením. Za účelem podpory rovného přístupu ke službám, prevence diskriminace a posilování sociální soudržnosti jsou v Norsku realizována různá opatření a programy zaměřené na sociální začleňování těchto skupin (Bufdir, 2025a).

Další významnou oblastí, která se v posledních letech dynamicky rozvíjí, je digitální přístup ke službám a jejich dostupnost. Norský úřad pro děti, mládež a rodinu (Bufdir) systematicky rozvíjí digitální platformy, které rodinám umožňují snadný přístup k informacím a využívání online poradenských služeb. V roce 2024 byla zveřejněna analýza projektu Digital fagstøtte, jenž poskytuje obcím digitální nástroje určené k efektivnější podpoře rodičovství a koordinaci odborné pomoci (Bufdir, 2024a).

Norská rodinná politika klade důraz na mezioborovou spolupráci. Podpora rodin probíhá v úzké součinnosti různých profesních oblastí, mezi něž patří školství, zdravotnictví, sociální práce, policie a neziskový sektor, a to v souladu s principy modelu whole family working (Bufdir, 2025a).

Podle údajů úřadu Bufdir (2024b) fungovalo v roce 2024 v Norsku celkem 43 krizových center (krisesentre), která poskytovala pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Třináct z těchto center zároveň nabízelo rodičovské programy, například ICDP – International Child Development Programme, zaměřené na podporu rodičovských kompetencí (Bufdir, 2024b).

4.4 Formy a typy podpory rodin ve Spojeném království

Rodinná politika ve Spojeném království prošla v roce 2025 významnou proměnou v souvislosti se zavedením programu Families First Partnership, který navazuje na předchozí iniciativu Supporting Families. Cílem programu je vytvoření jednotného a koordinovaného systému podpory, jenž reaguje na potřeby rodin a zároveň posiluje ochranu dětí před ohrožením. Důraz je kladen na včasnou, dostupnou a individualizovanou pomoc založenou na spolupráci více aktérů (Department for Education, 2025a).

Program Families First Partnership rozvíjí dosavadní přístupy a strukturuje podporu rodin do šesti klíčových oblastí. První z nich je Family Help, zaměřená na včasnou a cílenou pomoc rodinám čelícím zátěži, například v oblasti bydlení, duševního zdraví, školní docházky či domácího násilí. Podpora je poskytována multidisciplinárními týmy a koordinována určeným pracovníkem (Family Help Lead Practitioner), přičemž rodiny se aktivně podílejí na tvorbě individuálních plánů podpory (Department for Education, 2025a).

Druhou oblast představuje víceagenturní ochrana dětí (Multi-agency Child Protection), která zajišťuje koordinovanou reakci v případech ohrožení dítěte prostřednictvím specializovaných týmů složených z odborníků ze sociální péče, zdravotnictví, školství a policie. Další součástí programu je Family Group Decision Making, která systematicky zapojuje širší rodinu do rozhodování o budoucnosti dítěte a posiluje odpovědnost rodinného zázemí při zajištění bezpečné péče (Department for Education, 2025a).

Významnou roli má také propojení univerzálních a cílených služeb, jež usiluje o tzv. „bezešvou“ podporu bez duplicitních zásahů a nadměrné administrativní zátěže. Program klade důraz na spolupráci mezi sociálními službami, zdravotnictvím, školstvím, policií, sektorem bydlení a komunitními organizacemi (Department for Education, 2025b). Další oblasti zahrnují digitální transformaci a sdílení dat, umožňující efektivní výměnu informací a sledování výsledků podpory, a vzdělávání a profesní rozvoj pracovníků, zaměřené na mezioborovou spolupráci a rozhodování založené na důkazech. Cílem těchto opatření je zvýšit kvalitu poskytovaných služeb a posílit odborné kompetence pracovníků v přímém kontaktu s rodinami (Department for Education, 2025a).

4.5 Porovnání forem a typů podpory rodin

Přestože jednotlivé státy uplatňují odlišné nástroje rodinné politiky, lze mezi nimi identifikovat několik společných charakteristik. Jednou z hlavních podobností je existence finanční podpory rodin, která je poskytována prostřednictvím zaměstnavatele, v rámci systému sociálního pojištění nebo je přímo garantována státem. Ve všech analyzovaných zemích stát zajišťuje různé formy finančních dávek, jejichž cílem je přispět k dosažení základní ekonomické stability rodin.

Mezi společné prvky rodinné politiky patří také důraz na dostupnost služeb péče o děti. Státy podporují jesle, mateřské školy a další formy předškolní péče, čímž rodičům umožňují lepší sladění pracovního a rodinného života a zároveň podporují celkový rozvoj dítěte.

Významným společným prvkem rodinné politiky analyzovaných států je také poskytování sociálních a poradenských služeb rodinám. Ve všech sledovaných zemích existují služby zaměřené na podporu rodin v obtížných životních situacích, a to jak preventivního, tak podpůrného charakteru. Společným rysem těchto přístupů je důraz na prevenci problémů v rodině a systematické posilování rodičovských kompetencí.

Jednotlivé státy se nicméně liší v organizaci systému podpory rodin i v důrazu kladeném na jednotlivé oblasti rodinné politiky. Zatímco Německo klade silný důraz na finanční dávky a podporu zaměstnanosti rodičů, Norsko se zaměřuje především na prevenci, posilování rodičovských kompetencí a podporu rovnosti mezi rodinami. Velká Británie rozvíjí koordinovaný systém meziinstitucionální spolupráce a včasné intervence prostřednictvím programu Families First Partnership, zatímco Česká republika uplatňuje kombinaci finanční podpory, sociálních služeb a služeb péče o děti. V českém kontextu přitom hraje významnou roli spolupráce státu, územních samospráv a neziskového sektoru.

5 Institucionální rámec a legislativa

Česká republika uzavřela v roce 2001 se Spolkovou republikou Německo Smlouvu o sociálním zabezpečení, která vstoupila v platnost dne 1. září 2002 (Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o sociálním zabezpečení, 2001/2002). Tato smlouva se vztahuje na německé právní předpisy upravující nemocenské, úrazové a důchodové pojištění, hutnické a hornické pojištění a starobní zabezpečení zemědělců, jakož i na české právní předpisy týkající se nemocenského, zdravotního a důchodového pojištění. Cílem smlouvy je zajistit kontinuitu sociálních práv a zabránit ztrátě nároků na sociální dávky při pohybu osob mezi oběma státy. Smlouva umožňuje zejména sčítání dob pojištění získaných v České republice a v Německu pro vznik nároku na důchodové a pozůstalostní dávky. Dále stanovuje pravidla pojistné povinnosti zaměstnanců, včetně vyslaných a přeshraničních pracovníků, a určuje, podle kterého právního systému se odvádí pojistné a jaké předpisy se uplatní v oblasti rodinných dávek.

Smlouva také upravuje poskytování věcných a peněžitých dávek při pobytu pojištěnců na území druhého smluvního státu, čímž zajišťuje přístup k nezbytné zdravotní péči i k nemocenským a mateřským dávkám během dočasného i trvalého pobytu. Součástí této úpravy je také meziinstitucionální administrativní spolupráce, výměna údajů a fungování styčných míst, jejichž cílem je zkrácení doby vyřizování žádostí a ochrana citlivých osobních údajů. Smlouva současně garantuje úhradu nákladů na zdravotní péči mezi příslušnými institucemi obou států. Tyto mechanismy mají zásadní význam zejména v případech dočasného pobytu rodiče nebo dítěte na území druhého smluvního státu (Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o sociálním zabezpečení, 2001/2002).

Mezi Českou republikou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska není uzavřena samostatná bilaterální smlouva o sociálním zabezpečení, jaká existuje například mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.; European Commission, 2021). Po vystoupení Spojeného království z Evropské unie (tzv. brexitu) se otázky sociálního zabezpečení řídí především ustanoveními vyplývajícími z Dohody o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Spojeným královstvím (Trade and Cooperation Agreement). Součástí této dohody je Protokol o koordinaci sociálního zabezpečení, který upravuje pravidla

v oblasti důchodového a nemocenského pojištění, vysílání pracovníků a nároku na některé sociální dávky (European Commission, 2021; GOV.UK, 2021).

Uplatňování těchto pravidel je současně doplněno vnitrostátními prováděcími opatřeními jednotlivých členských států, včetně České republiky (European Commission, 2021; Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.). Tento koordinační rámec má v praxi obdobnou funkci jako dřívější právní úprava koordinace sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie, nejedná se však o klasickou bilaterální smlouvu mezi Českou republikou a Spojeným královstvím (European Commission, 2021; GOV.UK, 2021).

Obdobná situace platí také ve vztahu mezi Českou republikou a Norskem (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.). Norsko je členem Evropského hospodářského prostoru (EHP/EFTA) a řídí se právními předpisy Evropské unie o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, které se v tomto prostoru uplatňují (EFTA, 1994; European Parliament & Council, 2004). Ve vztazích mezi Českou republikou a Norskem se proto uplatňují primárně pravidla koordinace EU/EHP (European Parliament & Council, 2004; European Commission, 2009). To znamená, že namísto samostatné bilaterální smlouvy mezi Českou republikou a Norskem se přímo používají nařízení Evropské unie, konkrétně Nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcí Nařízení (ES) č. 987/2009, která jsou aplikována prostřednictvím Dohody o EHP (European Parliament & Council, 2004; European Commission, 2009; EFTA, 1994). Tento koordinační rámec umožňuje například sčítání dob pojištění, vyplácení dávek a určení příslušného systému sociálního zabezpečení v situacích, kdy osoba pracuje nebo žije ve více státech (European Parliament & Council, 2004; European Commission, 2009; Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.).

5.1 Česká republika

Podpora rodin je v České republice zakotvena v komplexním právním a institucionálním rámci, na jehož realizaci se podílejí legislativa, státní správa, územní samospráva i neziskový sektor (MPSV, 2020). Základním právním předpisem v oblasti poskytování sociálních služeb je zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který vymezuje druhy sociálních služeb, okruh jejich poskytovatelů a způsoby jejich financování. Zásadní roli v oblasti ochrany dětí a rodiny plní rovněž zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, jenž upravuje zejména působnost

a povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) a vymezuje jejich roli v oblasti podpory rodiny a ochrany práv dítěte. Další významné právní předpisy zaměřené na podporu mateřství a otcovství zahrnují zejména zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, který upravuje poskytování dávek nemocenského pojištění, zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, jenž zajišťuje pojištěným osobám, včetně těhotných žen a rodičů, přístup ke zdravotní péči, a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, který upravuje pracovněprávní podmínky související s rodičovstvím (MISSOC, 2025). Oblast rodinných dávek je upravena zejména zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, dále zákonem č. 588/2020 Sb., o zálohách na výživné na nezaopatřené děti a o změně některých souvisejících zákonů, a zákonem č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů (MISSOC, 2025).

Dalším významným dokumentem v oblasti ochrany práv dětí je Úmluva o právech dítěte, kterou přijala Organizace spojených národů v roce 1989 (OSN, 1989). Jedná se o mezinárodní lidskoprávní úmluvu, která byla implementována do právního řádu České republiky vyhláškou č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte (vyhláška č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte). Tento dokument zakotvuje základní práva dítěte a stanovuje povinnosti států v oblasti ochrany, podpory a naplňování nejlepšího zájmu dítěte (OSN, 1989).

Vedle legislativních předpisů existují v České republice také strategické a metodické dokumenty, mezi něž patří například Strategie rodinné politiky 2024–2030. Tento dokument představuje hlavní koncepční rámec státu v oblasti rodinné politiky (MPSV, 2024). Strategie navazuje na předchozí koncepční materiály, jako bylo metodické doporučení Rodinná politika na úrovni krajů a obcí z roku 2008 či Koncepce rodinné politiky ČR 2017–2022. Zároveň však reaguje na nové společenské výzvy, mezi něž patří zejména demografické stárnutí populace, potřeba sladování pracovního a rodinného života a proces digitalizace společnosti.

Mezi klíčové instituce rodinné politiky v České republice patří Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad práce České republiky, Česká správa sociálního zabezpečení, orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), kraje a obce, dále nestátní neziskové organizace a církevní instituce. Ministerstvo práce a sociálních věcí plní koordinační roli v oblasti legislativy, strategického plánování a financování rodinné politiky (MPSV,

2020). Úřad práce České republiky zajišťuje především administraci a výplatu dávek státní sociální podpory a dávek pomoci v hmotné nouzi (MPSV, 2020). Česká správa sociálního zabezpečení spravuje dávky nemocenského pojištění, které souvisejí s rodičovstvím a péčí o děti. Orgány sociálně-právní ochrany dětí působí na úrovni obcí s rozšířenou působností, poskytují odborné poradenství rodinám, sledují situaci ohrožených dětí a koordinují opatření směřující k ochraně dítěte a podpoře rodiny (zákon č. 359/1999 Sb.). Kraje a obce mají zákonnou povinnost plánovat, zajišťovat a spolufinancovat dostupnost sociálních služeb na svém území; Strategie rodinné politiky 2024–2030 zároveň vymezuje jejich aktivní roli v realizaci prarodinných opatření na místní a regionální úrovni (MPSV, 2024). Nestátní neziskové organizace a církevní instituce pak doplňují státní systém podpory rodin prostřednictvím poskytování ambulantních, terénních a pobytových služeb a aktivní účasti na komunitních a preventivních programech (MPSV, 2024).

5.2 Německo

Podpora rodin v Německu je formována silným ústavním zakotvením rodiny a federalistickým uspořádáním státu. Opírá se o propojení federální legislativy, spolkových ministerstev, zemských úřadů a neziskového sektoru (BMFSJ, 2023). Odpovědnost za realizaci rodinné politiky je rozdělena mezi federální vládu, spolkové země (Länder) a obce (BMFSJ, 2023). Spolkové země zajišťují implementaci federálního rámce a zároveň jej doplňují o vlastní programy a opatření (BMFSJ, 2023).

Mezi základní právní předpisy upravující podporu dětí, mládeže a rodin v Německu patří Sozialgesetzbuch, Achtes Buch (SGB VIII – Kinder- und Jugendhilfe). Tento zákon vymezuje systém služeb zaměřených na děti, dospívající a rodiny, včetně preventivních opatření, poradenských služeb a nástrojů ochrany dětí. Poslední novelizace SGB VIII vstoupila v platnost dne 1. ledna 2024 (SGB VIII, 2024). Dalším klíčovým právním dokumentem je Grundgesetz (Základní zákon), který v článku 6 zakotvuje zvláštní ochranu manželství a rodiny jako jedné ze základních hodnot německého ústavního pořádku (Grundgesetz, 1949). Německo je kromě toho smluvní stranou Úmluvy o právech dítěte, kterou ratifikovalo v roce 1992, a stejně jako Česká republika je tímto mezinárodním závazkem právně vázáno (UNICEF Deutschland, 2020).

Přímá finanční podpora rodin s dětmi v Německu je upravena zejména zákonem Bundeskindergeldgesetz (BKGG), který zakotvuje nárok na Kindergeld, tedy přídavek na dítě (MISSOC, 2026). Tento zákon představuje základní nástroj přímé finanční podpory rodin a je určen ke zmírnění nákladů spojených s výchovou dětí. Daňovou podporu rodin upravuje Einkommensteuergesetz (EStG), jenž stanovuje daňové zvýhodnění na děti formou Kinderfreibetrag. Tento nástroj umožňuje snížení daňového základu rodičů a představuje nepřímou formu podpory rodin prostřednictvím daňového systému (MISSOC, 2026). Dalším významným právním nástrojem rodinné politiky je Bundeselterngeld- und Elternzeitgesetz (BEEG), který upravuje nárok na rodičovský příspěvek (Elterngeld) a rodičovskou dovolenou (Elternzeit). Cílem této právní úpravy je podpora sladování pracovního a rodinného života a zároveň motivace k rovnoměrnějšímu zapojení obou rodičů do péče o dítě (MISSOC, 2026). Specifickou formu podpory pro rodiny samoživitelů představuje Unterhaltsvorschussgesetz, který stanovuje poskytování zálohového výživného v případech, kdy povinný rodič neplní svou vyživovací povinnost. Tento nástroj doplňuje systém rodinných dávek a slouží k zajištění základní ekonomické stability samoživitelů a jejich dětí.

Podobně jako v České republice jsou i v Německu vedle legislativních předpisů vytvářeny strategické dokumenty rodinné politiky. Tyto materiály vydává Spolkové ministerstvo pro rodinu, seniory, ženy a mládež (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend). Mezi nejaktuálnější patří dokument Familienreport 2024, který shrnuje současné trendy, realizovaná opatření a hlavní priority německé rodinné politiky. Zpráva zdůrazňuje význam rodin jako stabilizačního prvku společnosti, podporu sladování pracovního a rodinného života, partnerské rozdělení placené i neplacené práce mezi rodiči a opatření směřující k prevenci chudoby rodin s dětmi (BMFSFJ, 2024a).

Hlavní institucí rodinné politiky v Německu je Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, které odpovídá za koordinaci legislativního rámce, strategických dokumentů a systému financování rodinné politiky na federální úrovni (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2023b). Spolkové země (Länder) disponují vlastními resorty či útvary zaměřenými na oblast rodiny a mládeže. Tyto orgány implementují federální legislativu a současně vytvářejí doplňkové programy reflektující specifické regionální potřeby v oblasti podpory rodin a dětí (Kinder- und Jugendhilfe, 2022). Významnou roli v přímé podpoře rodin plní také

místní úřady mládeže (Jugendämter), které poskytují odborné poradenství, realizují preventivní programy a v případě potřeby zasahují při ohrožení dítěte. Jejich působnost zahrnuje jak podporu rodin v obtížných situacích, tak výkon opatření na ochranu práv dítěte (Bundesrepublik Deutschland, 1990). Podobně jako v České republice působí i v Německu významné nestátní neziskové organizace a církevní instituce, které doplňují státní systém podpory rodin. Tyto organizace poskytují široké spektrum sociálních, poradenských a vzdělávacích služeb, mezi nejvýznamnější patří například Caritas a Diakonie (Caritas Deutschland, 2022).

5.3 Norsko

Rodinná politika v Norsku je pevně spjata s tradicí sociálního státu a univerzálního modelu sociální ochrany (Barne- og familiedepartementet, 2024b). Základním pramenem práva v Norsku je Grunnloven (Ústava Norského království), která zakotvuje základní práva rodin a dětí, včetně principu rovnosti, ochrany před diskriminací a ochrany osobní integrity (Grunnloven, 1814). Mezi klíčové zákony upravující rodinné vztahy patří Lov om barn og foreldre (zákon o dětech a rodičích), který reguluje rodičovskou odpovědnost, péči o děti, otázky poručnictví a vyživovací povinnosti (Barnelova, 1981).

Povinnosti obcí a státních orgánů v oblasti ochrany dětí ohrožených zanedbáváním nebo násilím upravuje Lov om barnevern (barnevernsloven), tedy zákon o ochraně dětí (Kongeriket Norge, 1992). Tento právní předpis vymezuje systém opatření zaměřených na prevenci ohrožení dítěte, podporu rodiny a zajištění ochrany práv dítěte v situacích, kdy je jeho vývoj nebo bezpečí ohroženo. Základním pilířem systému sociálního zabezpečení v Norsku je také Lov om folketrygd (folketrygdloven), zákon o národním pojištění, který zakotvuje univerzální systém sociální ochrany. Tento systém zahrnuje mimo jiné rodičovské dávky, nemocenské dávky a podpory při péči o děti (Folketrygdloven, 1997).

Hlavní institucí rodinné politiky v Norsku je Barne- og familiedepartementet (Ministerstvo pro děti a rodiny), které odpovídá za přípravu legislativních návrhů a strategických dokumentů v oblasti rodinné politiky. Ministerstvo se zaměřuje zejména na oblast péče o děti, rodinný život, politiku mládeže, podporu hodnotového soužití ve společnosti a spotřebitelskou politiku (Barne- og familiedepartementet, 2024).

Významnou roli v systému sociální ochrany rodin v Norsku plní také Norsk arbeids- og velferdsforvaltning (NAV), která zajišťuje výplatu rodičovských dávek a dalších forem sociální podpory. Klíčovou úlohu mají také kommuner (obce), které odpovídají za poskytování služeb péče o děti, předškolního vzdělávání a sociálních služeb zaměřených na podporu rodin na místní úrovni (Barnevernsløven, 2021). Zákon Barnevernsløven dále vymezuje působení služby Barnevernet, tedy specializované dětské sociální služby, která zasahuje v případech ohrožení dítěte a realizuje preventivní i podpůrná opatření zaměřená na ochranu práv dítěte a stabilizaci rodinného prostředí (Barnevernsløven, 2021).

Stejně jako v České republice a v Německu hrají i v Norsku významnou roli nestátní neziskové organizace a církevní instituce, které doplňují státní systém podpory rodin. Tyto subjekty poskytují široké spektrum služeb, zejména poradenství, krizovou pomoc a podporu rodičovských kompetencí, a to často ve spolupráci s obcemi a státními institucemi (Barne- og familiedepartementet, 2024; Caritas Norge, 2024; Diakonhjemmet, 2024).

5.4 Spojené království

Rodinná politika ve Spojeném království nemá jednotnou podobu, ale je utvářena komplexním rámcem právních předpisů, institucionálních struktur a programů, které se uplatňují na celém území státu (UK Government, 1989; UK Government, 2014). Základní legislativa je přijímána Parlamentem Spojeného království a vztahuje se na Anglii, Skotsko, Wales i Severní Irsko. Některé oblasti rodinné politiky jsou však spravovány v rámci přenesených pravomocí, a spadají tak do působnosti zákonodárných sborů, mezi něž patří Skotský parlament, Senedd Cymru (velšský parlament) a Severoirské shromáždění (Northern Ireland Assembly) (UK Parliament, 2024).

Na celém území Spojeného království platí například Equality Act 2010, který zajišťuje ochranu před diskriminací na základě devíti chráněných charakteristik, mezi něž patří mimo jiné pohlaví, rodinný stav, těhotenství a mateřství. Dalším klíčovým právním předpisem je Human Rights Act 1998, jenž zakotvuje právo na respektování rodinného a soukromého života. Ochranu osobních údajů dětí i rodičů upravuje Data Protection Act 2018, zatímco imigrační legislativa (Immigration Acts) ovlivňuje právo rodin na společný život a jejich přístup k vybraným sociálním službám (UK Government, 1998; UK Government, 2010; UK Government, 2018).

Devoluce vedla ke vzniku regionálních rozdílů v právních rámcích rodinné politiky i v jejich implementaci. Mezi základní legislativu upravující ochranu dětí platnou pro Anglii a Wales patří Children Act 1989 (UK Government, 1989). Tento zákon vytvořil základní rámec ochrany dětí a vymezil povinnosti veřejných orgánů vůči dětem v potřebě a dětem svěřeným do péče. Children Act 2004 dále posílil meziinstitucionální spolupráci v oblasti ochrany dětí a zavedl koncept Every Child Matters, který kladl důraz na koordinovaný přístup veřejných služeb (UK Government, 2004). Následně Children and Families Act 2014 modernizoval systém rodičovské dovolené, rozšířil podporu rodin s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a posílil práva pěstounů (UK Government, 2014). Zatímco Children Act 1989 a Children Act 2004 nadále tvoří základní rámec ochrany dětí v Anglii, ve Walesu došlo k významné reformě právní úpravy. Od roku 2016 byla část ustanovení těchto zákonů, zejména části týkající se dětí v potřebě a dětí svěřených do péče, nahrazena zákonem Social Services and Well-being (Wales) Act 2014, který upravil systém sociálních služeb a posílil právo na pohodu (well-being) jako ústřední princip sociální politiky ve Walesu (Cardiff University, n.d.; Social Care Wales, 2016; Welsh Government, 2014).

Children and Families Act 2014 se vztahuje především na Anglii, zatímco Wales uplatňuje vlastní legislativu v oblasti sociálních služeb, vzdělávání, podpory rodin a ochrany dětí v důsledku devoluce kompetencí (UK Government, 1989; UK Government, 2004; UK Government, 2014; Welsh Government, 2014). Wales navíc přijal inovativní právní předpis Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015, který ukládá veřejným institucím povinnost podporovat dlouhodobý blahobyt dětí, rodin i celé společnosti a který zdůrazňuje udržitelnost, prevenci sociálních problémů a mezioborovou spolupráci jako klíčové principy veřejných politik (Welsh Government, 2015).

Ve Skotsku upravuje základní rámec rodičovských práv a povinností, ochrany dětí a roli místních úřadů Children (Scotland) Act 1995 (UK Government, 1995a). Posílení práv dětí, zavedení povinnosti poskytovat podporu rodinám a zavedení konceptu „Named Person“ přinesl Children and Young People (Scotland) Act 2014 (Scottish Government, 2014). Strategický rámec pro práci s dětmi a rodinami představuje iniciativa Getting It Right for Every Child (GIRFEC), která klade důraz na prevenci a mezioborovou spolupráci (Scottish Government, 2024).

V Severním Irsku tvoří základní rámec ochrany dětí a rodičovské odpovědnosti Children (Northern Ireland) Order 1995, který vymezuje povinnosti rodičů i místních úřadů v oblasti péče o děti (UK Government, 1995b). Tento rámec byl v posledních letech doplněn modernizačními kroky prostřednictvím Adoption and Children Act (Northern Ireland) 2022, jenž inovoval systém náhradní rodinné péče, zejména oblast adopcí a pěstounské péče, tak aby lépe odpovídal současným potřebám dětí a rodin (UK Government, 2022). Významným legislativním předpisem je také Children's Services Co-operation Act (Northern Ireland) 2015, který ukládá povinnost spolupráce mezi jednotlivými institucemi, od školství přes zdravotnictví až po sociální služby. Cílem této právní úpravy je zajištění koordinované podpory dětí a rodin (UK Government, 2015).

Mezi základní instituce a aktéry rodinné politiky ve Spojeném království patří Parlament Spojeného království (UK Parliament) a vláda Spojeného království, které přijímají legislativu a určují základní rámec rodinné a sociální politiky. Department for Work and Pensions (DWP) spravuje celostátní finanční podporu rodin, zejména dávky Child Benefit a Universal Credit (DWP, 2024). Family Courts působí ve všech čtyřech částech Spojeného království, tedy v Anglii, Walesu, Skotsku i v Severním Irsku, a rozhodují zejména o otázkách péče o dítě, adopcí a rodinných sporů. Významnou roli v oblasti podpory rodin hrají také nestátní neziskové organizace, obdobně jako v České republice, Německu a Norsku. Mezi klíčové organizace patří například Barnardo's a NSPCC, které působí celostátně a poskytují poradenství, krizovou pomoc a advokační činnost (Barnardo's, 2024; NSPCC, 2024).

6 Systém rodinných dávek

V Evropě jsou dávky sociálního zabezpečení vypláceny na základě ekonomické situace a místa pobytu osoby, nikoli podle státní příslušnosti. Podmínky jejich výplaty si jednotlivé státy upravují prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů (Your Europe, 2025). Rodinné dávky zahrnují široké spektrum nástrojů, mezi něž patří přímé peněžité transfery (přídavky na děti, rodičovské dávky), daňové úlevy, dávky na bydlení i další služby, jako je například předškolní péče a raná péče (Your Europe, 2025). OECD (2019) uvádí, že mezi členskými státy existují významné rozdíly v nastavení těchto systémů. Zatímco severské modely kombinují relativně štedré univerzální dávky s vysokou dostupností veřejných služeb, v některých středomořských a postsocialistických státech jsou dávky více cílené a sociální služby méně dostupné (OECD, 2019).

Evropský výzkum realizovaný v rámci sítě EurofamNet zjistil, že v oblasti podpory rodin se v posledních letech stále více prosazuje orientace na evidence-based přístupy a dochází k systematické profesionalizaci prostřednictvím standardů tzv. evidence-based programmes (Bernedo et al., 2024). Jedná se o programy s jasně definovaným teoretickým základem, kompletním manuálem, přesně strukturovanými setkáními, povinným školením pro pracovníky a kontrolou správné implementace. Autoři analyzovali celkem 193 programů ze 17 evropských zemí, přičemž většina z nich byla originálního původu. To znamená, že se nejedná pouze o překlady či adaptace existujících programů, ale o původní intervence s plně zpracovanou metodikou. Provoz těchto programů obvykle zajišťují státní instituce nebo nestátní neziskové organizace.

Přibližně 81,5 % programů nabízí školení pro lektory, kteří tyto programy realizují. Nejčastěji jsou školení organizována formou face-to-face vzdělávání (75,6 %) a skupinové práce (81,3 %) (Bernedo et al., 2024). Jak autoři dále uvádějí, v evropském kontextu dochází k postupnému sjednocování politik směrem k modelu tzv. progresivního univerzalizmu. Tento model kombinuje univerzální podporu poskytovanou všem rodinám bez ohledu na jejich příjem s cílenou pomocí těm, kteří se nacházejí v obtížných životních situacích. Umožňuje tak propojit princip rovnosti příležitostí s adresností podpory. Tím se zvyšuje efektivita vynaložených veřejných prostředků i sociální dopad samotných opatření (Bernedo et al., 2024).

6.1 Česká republika

V České republice je systém sociální podpory upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2025e). Podle tohoto zákona mezi dávky státní sociální podpory patří rodičovský příspěvek, porodné a pohřebné. Do 30. září 2025 bylo možné v rámci systému státní sociální podpory čerpat také dávky přídavek na dítě a příspěvek na bydlení. Od 1. října 2025 tyto dávky zanikly a v účinnost vstoupil zákon č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci. Kromě uvedeného zákona jsou v oblasti rodinných dávek uplatňována také ustanovení zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění. Tento zákon upravuje poskytování dávek peněžité pomoci v mateřství, otcovská poporodní péče, ošetřovné, dlouhodobé ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. O nároku na tyto dávky rozhoduje příslušná územní správa sociálního zabezpečení, a to podle sídla mzdové účtárny zaměstnavatele.

6.1.1 Dávka státní sociální pomoci

Dávka státní sociální pomoci je také označována jako superdávka (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2026a; Charita ČR, 2025). Jedná se o dávku, která slučuje dosavadní samostatné dávky, konkrétně příspěvek na bydlení, přídavek na dítě a příspěvek na živobytí (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2026a).

Žádost o dávku se podává od 1. října 2025 na kterékoliv pobočce Úřadu práce České republiky nebo online prostřednictvím klientské zóny Jenda. Dávka je určena k zajištění základních životních potřeb jednotlivce či členů domácnosti na úrovni, která pokrývá náklady na živobytí, bydlení a řádnou výchovu nezaopatřených dětí (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2025f).

Podle zákona č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci, se nárok na dávku posuzuje na základě příjmové a majetkové situace jednotlivce a členů domácnosti. Dávka se skládá z jedné až čtyř složek, mezi něž patří složka na bydlení, složka na živobytí, složka na řádnou výchovu nezaopatřeného dítěte a složka zohledňující příjmy z pracovní aktivity (zákon č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci, 2025).

Složka na bydlení slouží k částečné kompenzaci nákladů domácnosti spojených s bydlením. Nárok na tuto složku vzniká při splnění tří podmínek, a to alespoň jeden člen domácnosti má právní titul k užívání bytu nebo jiného obytného prostoru, celkové

rozhodné náklady na bydlení přesahují stanovenou část rozhodného příjmu domácnosti a užívaný obytný prostor odpovídá kvalitativním požadavkům stanoveným zákonem (Portál veřejné správy, 2025).

Složka na živobytí je určena k zajištění základních životních potřeb domácnosti, mezi něž patří zejména náklady na stravu, oblečení a další nezbytné výdaje (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2026b).

Složka na řádnou výchovu nezaopatřeného dítěte podporuje domácnosti s nezaopatřenými dětmi, aby byla zajištěna jejich řádná výchova a vzdělávání (Charita ČR, 2025).

Složka zohledňující příjmy z pracovní aktivity motivuje k pracovní činnosti tím, že reflektuje příjmy z výdělečné činnosti a zajišťuje, aby byla dávka spravedlivě nastavena vůči pracujícím i nepracujícím domácnostem (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2026a).

Úřad práce České republiky posuzuje příjmovou a majetkovou situaci domácnosti a rozhoduje o přiznání dávky. Výše dávky je stanovena na základě zákonem definovaných složek a podmínek (Úřad práce ČR, 2026; Portál veřejné správy, 2025).

6.1.2 Rodičovský příspěvek

Tato dávka představuje pravidelnou měsíční dávku určenou rodiči, který osobně, celodenně a řádně pečuje o nejmladší dítě v rodině. Její pobírání není podmíněno příjmem domácnosti a rodič může současně vykonávat výdělečnou činnost (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2025f; zákon č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci, 2025).

Účelem rodičovského příspěvku je finančně podpořit rodiny v období, kdy rodič zůstává doma s dítětem a nemůže plně vykonávat výdělečnou činnost. Dávka je poskytována rodiči, který osobně, celodenně a řádně pečuje o nejmladší dítě v rodině (Portál veřejné správy, n.d.). Rodičovský příspěvek je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, 1995). Podle tohoto zákona je výše dávky rozdělena na částku určenou na jedno dítě a na částku určenou při narození více dětí současně. U jednoho dítěte stanoví zákon o státní sociální podpoře výši rodičovského

příspěvku na 350 000 Kč. Při narození dvou či více dětí současně činí rodičovský příspěvek dvojnásobek této částky, tedy 700 000 Kč. Čerpání dávky je možné nejdéle do dovršení tří let věku dítěte, případně do vyčerpání celkové přiznané částky (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2026c; zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, 1995). Rodič si může zvolit měsíční výši rodičovského příspěvku podle svých potřeb. Rodiče, kteří pečují o jedno dítě do tří let věku, mohou čerpat příspěvek až do výše 15 000 Kč měsíčně; při narození více dětí současně je možné čerpat až dvojnásobek této částky, tedy 30 000 Kč měsíčně. Tato maximální částka se uplatňuje v případě, že není stanoven denní vyměřovací základ nebo je tento základ nízký. Rodiče s vyšším denním vyměřovacím základem mohou čerpat rodičovský příspěvek v měsíční výši až 70 % třicetinásobku denního vyměřovacího základu (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2026c).

6.1.3 Porodné

Porodné je podle Ministerstva práce a sociálních věcí (n.d.) jednorázová dávka státní sociální podpory určená rodinám s nízkými příjmy při vzniku významné životní události, konkrétně při narození prvního nebo druhého dítěte. Nárok na dávku má žena, která porodila živé dítě, pokud se jedná o první nebo druhé dítě v rodině. V případě úmrtí matky může nárok na porodné uplatnit také otec dítěte. Nárok na porodné má také osoba, která převzala dítě do náhradní rodinné péče ve věku do jednoho roku, a to za podmínky, že se jedná o první nebo druhé dítě v rodině a domácnost splňuje podmínku nízkého příjmu (Ministerstvo práce a sociálních věcí, n.d.; Portál veřejné správy, n.d.). Podmínkou pro přiznání této dávky je rozhodný příjem rodiny, který nepřesahuje 2,7násobek částky životního minima domácnosti. Porodné je jednorázovou dávkou státní sociální podpory (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, 1995). Účelem této dávky je finančně podpořit rodiny při narození dítěte, kdy vznikají mimořádné náklady spojené s pořízením základního vybavení pro dítě (Šance dětem, n.d.). Výše porodného činí podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, 13 000 Kč na první dítě a 10 000 Kč na druhé dítě.

6.1.4 Peněžitá pomoc v mateřství

Jedná se o jednu ze šesti dávek systému nemocenského pojištění. Peněžitá pomoc v mateřství náleží osobě, která se podílí na péči o novorozené dítě. Dávku může pobírat matka nebo otec dítěte, s výjimkou prvních šesti týdnů po porodu, kdy náleží zásadně

matce. Tuto dávku mohou pobírat také pojištěné osoby, které dítě převzaly do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu. V případě otce, který nastupuje na peněžitou pomoc v mateřství po uplynutí šestinedělí, je podmínkou uzavření písemné dohody s matkou dítěte o převzetí péče o dítě (ČSSZ, n.d.–e).

Nárok na tuto dávku vzniká při splnění dvou podmínek. První podmínkou je, že žadatelka musí být v okamžiku nástupu na dávku účastna nemocenského pojištění, nebo se na ni musí vztahovat ochranná lhůta ze skončeného nemocenského pojištění. Druhou podmínkou je účast žadatelky na nemocenském pojištění po dobu alespoň 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před nástupem na tuto dávku, což odpovídá přibližně devíti měsícům nemocenského pojištění v daném období. Nemusí se přitom jednat o pojištění u jednoho zaměstnavatele. Pokud je žena v době skončení zaměstnání těhotná, náleží jí ochranná lhůta v délce 180 dnů ode dne zániku nemocenského pojištění. Jestliže však doba trvání nemocenského pojištění před jeho zánikem byla kratší než 180 dnů, ochranná lhůta se rovná délce tohoto pojištění (zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006; ČSSZ, n.d.-e).

U osob samostatně výdělečně činných vzniká nárok na peněžitou pomoc v mateřství pouze tehdy, jsou-li dobrovolně účastny nemocenského pojištění po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v rámci jednoho roku bezprostředně před zahájením podpůrčí doby. Současně musí mít v posledních dvou letech před nástupem na dávku celkovou účast na nemocenském pojištění, a to jak z podnikání, tak ze zaměstnání, alespoň po dobu 270 kalendářních dnů (zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006; ČSSZ, n.d.-e).

Žádost o peněžitou pomoc v mateřství lze podat a na dávku nastoupit nejdříve od počátku osmého týdne a nejpozději v šestém týdnu před očekávaným dnem porodu. V souladu s digitalizací správních procesů je podání žádosti standardně řešeno v elektronické podobě namísto tištěné formy. Ošetřující lékař, zpravidla gynekolog, vystaví elektronické potvrzení o očekávaném datu porodu a zašle jej prostřednictvím příslušného elektronického rozhraní České správy sociálního zabezpečení. Žadatelka i zaměstnavatel následně s Českou správou sociálního zabezpečení komunikují elektronicky (ČSSZ, n.d.-e).

Výše peněžité pomoci v mateřství se odvozuje z denního vyměřovacího základu. Z tohoto základu se nejprve vypočítá redukováný denní vyměřovací základ podle

zákonem stanovených redukčních pásem, na který se následně aplikuje sazba ve výši 70 %. Tím vznikne denní částka peněžité pomoci v mateřství. Podrobný postup výpočtu a aktuální hodnoty redukčních hranic upravuje zákon o nemocenském pojištění a jsou průběžně zveřejňovány na internetových stránkách České správy sociálního zabezpečení (zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006; ČSSZ, n.d.–e).

6.1.5 Dávka otcovské poporodní péče

Tato dávka náleží otci dítěte, který je účastníkem nemocenského pojištění a nastoupí na otcovskou poporodní péči ve lhůtě stanovené právní úpravou. Otcovská poporodní péče se obvykle čerpá v období do šesti týdnů od narození dítěte nebo od jeho převzetí do péče nahrazující péči rodičů (ČSSZ, n.d.–f). Podle zákona o nemocenském pojištění vzniká nárok na tuto dávku účastí na nemocenském pojištění po dobu stanovenou zákonem (zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006; ČSSZ, n.d.–f).

Přičemž zákon nestanovuje minimální dobu účasti jako podmínku nároku. U osob samostatně výdělečně činných však nárok vzniká pouze při dobrovolné účasti na nemocenském pojištění, přičemž podmínkou je minimální doba této dobrovolné účasti, obvykle tři měsíce před nástupem na dávku (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-f.). Nárok na tuto dávku naopak nevzniká například studentům ani uchazečům o zaměstnání vedeným v evidenci úřadu práce (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-f). Mezi osoby, které mohou dávku otcovské poporodní péče pobírat, patří otec zapsaný v rodném listě dítěte nebo pojištěnec, který převzal dítě do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-f). Nárok na dávku vzniká při nástupu v období do šestinedělí, a to i v případě nemocných či hospitalizovaných dětí (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-f). Podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (2006) mají nárok na tuto dávku také osoby, které převzaly dítě do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu, za podmínky, že dítě nedosáhlo věku sedmi let. Podpůrní doba, po kterou lze otcovskou poporodní péči čerpat, činí 14 dnů. Jedná se o dva po sobě jdoucí kalendářní týdny v souvislosti s péčí o novorozené dítě nebo dítě převzaté do péče. Výjimkou jsou situace úmrtí dítěte nebo jeho hospitalizace, kdy je možné dávku také čerpat podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (2006).

Denní dávka otcovské poporodní péče činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. Tento denní vyměřovací základ se zjišťuje z příjmů

dosažených za 12 kalendářních měsíců před nástupem na dávku. U osob samostatně výdělečně činných se vychází z úhrnu měsíčních základů pojistného v rozhodném období (zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006; Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-f).

6.1.6 Ošetřovné

Ošetřovné je dávkou nemocenského pojištění, která náleží pojištěnci, jenž nemůže vykonávat práci z důvodu ošetřování dítěte mladšího 10 let nebo jiné fyzické osoby, jejíž zdravotní stav z důvodu nemoci či úrazu vyžaduje nezbytné ošetřování jinou fyzickou osobou (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-g; zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006). Podle uvedených zdrojů náleží tato dávka také v případech, kdy je školské nebo dětské zařízení, které dítě navštěvuje, uzavřeno z důvodu havárie, epidemie či jiné nepředvídatelné události, nebo pokud bylo dítě umístěno do nařízené karantény. Podmínkou nároku na ošetřovné je účast na nemocenském pojištění. Účast na pojištění vzniká dnem, kdy zaměstnanec zahájí výkon práce, a zaniká dnem skončení zaměstnání, tedy ukončením účasti na nemocenském pojištění (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-g).

V minulosti byla jednou z podmínek nároku na tuto dávku skutečnost, že osoba žila s pojištěncem ve společné domácnosti. Toto pravidlo však již neplatí v případech ošetřování nebo péče o příbuzného v přímé linii, sourozence pojištěnce, manžela či manželku pojištěnce nebo jejich rodiče. O potřebě ošetřování rozhoduje ošetřující lékař osoby, která onemocněla, a to vystavením rozhodnutí o potřebě ošetřování (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-g; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020a). Nárok na ošetřovné vzniká již od prvního dne, kdy je potřeba osobu ošetřovat nebo o ni pečovat. Dávka je poskytována i za dny pracovního klidu, pokud v tyto dny péče skutečně probíhá (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-g; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020a). Podpůrčí doba činí v běžných případech devět kalendářních dnů, přičemž osamělému rodiči pečujícímu o školou povinné dítě do 16 let věku náleží podpůrčí doba v délce až 16 kalendářních dnů (zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006). Při souběhu nároků se podpůrčí doby nesčítají a v případě současného ošetřování dvou dětí se ošetřovné vyplácí pouze jednou (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-g; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020a).

Ošetrovné se podle zákona o nemocenském pojištění vyplácí z denního vyměřovacího základu ve výši 60 % jeho redukované hodnoty, a to od prvního dne potřeby péče. Denní vyměřovací základ se zpravidla stanovuje z úhrnu příjmů dosažených za 12 kalendářních měsíců před měsícem vzniku potřeby péče, vydělených příslušným počtem kalendářních dnů; následně se uplatňují tři redukční hranice pro stanovení redukovaného denního vyměřovacího základu (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-g; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020a.).

6.1.7 Dlouhodobé ošetrovné

Dlouhodobé ošetrovné je dávkou nemocenského pojištění, která umožňuje pojištěnci, a to jak zaměstnanci, tak osobě samostatně výdělečně činné, dočasně přerušit pracovní činnost a věnovat se péči o blízkou osobu (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.a; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019). Smyslem dlouhodobého ošetrovného je podle Ombudsmana (2025) a Ministerstva práce a sociálních věcí (2019a) podpora rodinné solidarity a umožnění zajištění potřebné péče v domácím prostředí, zejména po hospitalizaci nebo při vážném zhoršení zdravotního stavu. Mezi podmínky stanovené zákonem o nemocenském pojištění patří skutečnost, že ošetrovaná osoba byla hospitalizována po dobu nejméně sedmi kalendářních dnů a její zdravotní stav vyžaduje po propuštění dlouhodobou péči. Nárok na dávku vzniká také tehdy, pokud ošetřující lékař vystaví rozhodnutí o potřebě dlouhodobé péče a pečující osoba je účastníkem nemocenského pojištění. Další podmínkou je souhlas ošetrované osoby s poskytováním péče konkrétní osobou.

Podpůrčí doba trvá podle zákona o nemocenském pojištění nejdéle 90 kalendářních dnů. Dlouhodobé ošetrovné se nevyplácí za dny, po které trvala hospitalizace osoby, o niž bylo pečováno. Péči je možné mezi více osobami vystřídat, avšak pouze jednou (Ombudsman, 2025). Zákon o nemocenském pojištění stanoví výši dlouhodobého ošetrovného na 60 % denního vyměřovacího základu za každý den péče. Ošetřující lékař vystavuje elektronické rozhodnutí o potřebě dlouhodobého ošetrovného. Zaměstnanec podává žádost prostřednictvím svého zaměstnavatele, zatímco osoba samostatně výdělečně činná podává žádost přímo prostřednictvím ePortálu ČSSZ (ePortál ČSSZ, 2025). Česká správa sociálního zabezpečení posoudí vznik nároku na dávku a zajišťuje její výplatu podle sídla zaměstnavatele nebo místa podnikání žadatele (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.a).

6.1.8 *Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství*

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství je dávkou nemocenského pojištění. Jeho účelem je kompenzovat snížení příjmu zaměstnankyně v případech, kdy byla z důvodu těhotenství nebo mateřství převedena na jinou práci, případně jí byly upraveny pracovní podmínky (zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006). Smyslem této dávky je zajistit, aby těhotné ženy nebo matky pečující o dítě nebyly finančně znevýhodněny v důsledku převedení na jinou práci, která je sice vhodná a bezpečná s ohledem na jejich zdravotní stav, avšak je spojena s nižším příjmem (Šance dětem, 2025; Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-d). Nárok na vyrovňovací příspěvek vzniká tehdy, pokud je zaměstnankyně účastna nemocenského pojištění a z důvodu těhotenství, mateřství nebo péče o dítě byla převedena na jinou práci, případně jí byly upraveny pracovní podmínky, což vedlo ke snížení jejího výdělku (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-d; zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006). Podle České správy sociálního zabezpečení (n.d.-c) dávka nenáleží v případech, kdy zaměstnankyně současně pobírá peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské, neboť tyto dávky již plní funkci náhrady příjmu.

Výše této dávky podle zákona o nemocenském pojištění odpovídá rozdílu mezi původním denním vyměřovacím základem a příjmem dosaženým po převedení zaměstnankyně na jinou práci. Vyrovňovací příspěvek se poskytuje za každý kalendářní den, po který snížený příjem trvá (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-d). Podpora náleží po celou dobu, po kterou je zaměstnankyně převedena na práci s nižším příjmem z důvodu těhotenství nebo mateřství, nejdéle však do nástupu na dávku peněžitě pomoci v mateřství (zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, 2006).

Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) nemohou tuto dávku čerpat, jelikož jejich pracovní podmínky nejsou regulovány zaměstnavatelem a zákon o nemocenském pojištění jim v tomto případě nárok na tuto dávku nepřiznává (Česká správa sociálního zabezpečení, n.d.-c; Šance dětem, 2025).

6.2 **Německo**

6.2.1 *Elterngeld (Rodičovský příspěvek)*

Elterngeld je dávkou státní sociální podpory určenou rodičům, kteří po narození dítěte omezí nebo zcela přeruší svou pracovní činnost, aby mohli osobně pečovat o své dítě.

Jedná se o kompenzaci výpadku příjmu v období péče o novorozence, čímž přispívá k podpoře rovnováhy mezi rodinným a pracovním životem (BMBFSJ, n.d.a). Dávka je upravena zákonem o rodičovském příspěvku a rodičovské dovolené (Bundeselterngeld- und Elternzeitgesetz, BEEG). V dubnu 2025 vstoupila v platnost novela tohoto zákona, která upravila příjmové limity a podmínky čerpání dávky (Bundesregierung, 2025).

Elterngeld je zastřešujícím označením systému rodičovské podpory, který lze čerpat ve dvou hlavních formách, a to Basiselterngeld a ElterngeldPlus. Součástí systému ElterngeldPlus je také speciální režim Partnerschaftsbonus (BMBFSJ, 2025e).

Podle BEEG (2006) mají nárok na Elterngeld rodiče, kteří mají bydliště nebo obvyklý pobyt v Německu, žijí ve společné domácnosti s dítětem, osobně o ně pečují a nevykonávají pracovní činnost v rozsahu přesahujícím 32 hodin týdně. Základní výpočet dávky stanoví její výši na 67 % čistého příjmu před narozením dítěte. Pokud je příjem nižší než 1 000 €, procentní sazba se zvyšuje o 0,1 % za každé 2 € pod touto hranicí, a to až do maximální výše 100 %. Naopak při příjmu vyšším než 1 200 € se procentní sazba snižuje o 0,1 % za každé 2 € nad tuto hranici, minimálně však na 65 %. Minimální výše dávky činí 300 € a maximální 1 800 € měsíčně (BEEG, 2006).

Zákon rovněž stanovuje příplatek při více dětech v domácnosti, tzv. Geschwisterbonus (sourozenecký bonus). Pokud rodič žije ve společné domácnosti se dvěma dětmi mladšími tří let nebo se třemi a více dětmi mladšími šesti let, zvyšuje se dávka o 10 %, nejméně však o 75 € měsíčně. Tento bonus se vztahuje také na osvojené děti do věku 14 let. Nárok na sourozenecký bonus zaniká ve chvíli, kdy přestane být splněna podmínka věku nebo počtu dětí.

Jako další bonus k této dávce je Mehrlingszuschlag (příplatek při narození vícero dětí). Na tento příplatek mají rodiče nárok v případě, že se narodí více dětí současně. Dávka se v takovém případě zvyšuje o 300 € za druhé a každé další dítě. Příplatky Geschwisterbonus a Mehrlingszuschlag je možné poskytovat současně (BEEG, 2006).

Jak již bylo zmíněno, Elterngeld se poskytuje v několika různých formách. První z nich je Basiselterngeld, tedy tzv. základní rodičovský příspěvek. Jedná se o klasickou variantu čerpání této dávky. V rámci této varianty může jeden z rodičů čerpat dávku po dobu 12 měsíců. Rodiče si mohou nárok rozdělit tak, že dohromady získají až 14 měsíců čerpání, a to za předpokladu, že se na péči zapojí oba rodiče (tzv. partnerské měsíce).

Každý z rodičů musí v takovém případě čerpat dávku alespoň po dobu dvou měsíců. Tato varianta je určena zejména rodičům, kteří chtějí svou pracovní aktivitu pouze dočasně přerušit (Nagel, 2025b).

ElterngeldPlus (rodičovský příspěvek Plus) je variantou rodičovského příspěvku, která umožňuje prodloužit dobu jeho čerpání, přičemž jeden měsíc Basiselterngeld lze nahradit dvěma měsíci ElterngeldPlus. Rodič nebo oba rodiče si přitom nevolí formu čerpání jednorázově na celé období, ale rozhodují se jednotlivě pro každý měsíc, jakou variantu podpory využijí (Steuer Gonze, 2024). Tato forma podpory je určena zejména rodičům, kteří chtějí kombinovat částečný pracovní úvazek s čerpáním rodičovského příspěvku (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2026). Partnerschaftsbonus představuje speciální režim v rámci ElterngeldPlus. Umožňuje získat dva až čtyři po sobě jdoucí měsíce ElterngeldPlus navíc, a to za podmínky, že oba rodiče současně pracují v rozsahu 24 až 32 hodin týdně (Nagel, 2025b). Tento bonus mohou čerpat jak zaměstnanci, tak osoby samostatně výdělečně činné, pokud splní podmínky nároku na Elterngeld (Bundesportal Familie – Familienportal, 2026).

V roce 2024 podle údajů Spolkového ministerstva pro rodinu, seniory, ženy a mládež (BMBFSJ, 2025) pobíralo Elterngeld celkem 1 671 147 osob. Nagel (2025a) uvádí, že v roce 2023 tuto dávku čerpalo 1 766 643 osob, což podle údajů Spolkového statistického úřadu Destatis (2025) představuje meziroční pokles o 5,4 %. Destatis (2025) dále uvádí, že počet mužů pobírajících rodičovský příspěvek v roce 2024 klesl o 6,6 % přibližně na 432 000 osob. Pokles byl zaznamenán i u žen, a to o 5,0 %, v roce 2024 pobíraly Elterngeld přibližně 1,24 milionu žen. Podle Spolkového statistického úřadu Destatis (2025g) mělo v roce 2024 nárok na maximální měsíční částku rodičovského příspěvku 32 % otců, a to ve výši 1 800 eur při čerpání Basiselterngeld nebo 900 eur při čerpání ElterngeldPlus. U matek dosáhlo maximální výše rodičovského příspěvku v prvním měsíci čerpání 12 % příjemkyň. Celkově mělo v roce 2022 nárok na maximální částku rodičovského příspěvku 1 846 187 osob a v období od roku 2020 do roku 2022 se počet příjemců této dávky pohyboval přibližně kolem 1,86 milionu (Destatis, n.d.).

Pokles počtu příjemců mezi lety 2023 a 2024 může souviset s demografickými trendy, jako je pokles porodnosti, případně s legislativními změnami ovlivňujícími nárok na tuto dávku (Destatis, 2025; BMBFSJ, 2025f). Dávku Elterngeld je možné orientačně

vypočítat pomocí oficiálního nástroje Elterngeldrechner, který je dostupný na portálu Familienportal a který provozuje Spolkové ministerstvo pro rodinu, seniory, ženy a mládež (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2025f). Tento nástroj umožňuje zadat průměrný čistý příjem za referenční období, zvolit režim čerpání (Basiselterngeld nebo ElterngeldPlus), uvést plánované měsíce čerpání a případné další výdělky. Jako výstup poskytuje orientační výši měsíční dávky i celkový objem podpory pro zvolenou variantu čerpání (BMBFSJ, 2025f). Výsledky jsou však pouze orientační a nezakládají právní nárok na dávku. Konečný výpočet provádí příslušná Elterngeldstelle na základě doložených podkladů (BEEG, 2006).

6.2.2 *Elternzeit (rodičovská dovolená)*

Elternzeit je právní institut, který je upravený zákonem Bundeselterngeld- und Elternzeitgesetz (BEEG, 2006). Nejedná se o finanční dávku, ale o právo rodiče přerušit výkon práce z důvodu osobní péče o dítě. Každý z rodičů může čerpat až tři roky rodičovské dovolené na jedno dítě, přičemž tuto dobu je možné rozdělit až do tří částí. Část rodičovské dovolené lze za splnění zákonných podmínek a se souhlasem zaměstnavatele přesunout do období mezi třetím a osmým rokem věku dítěte (BEEG, 2006).

S Elternzeit je spojena rozsáhlá ochrana před výpovědí (Kündigungsschutz). Zaměstnavatel nesmí dát rodiči výpověď od okamžiku oznámení záměru čerpat rodičovskou dovolenou až do jejího skončení. Po návratu z rodičovské dovolené má rodič právo na zařazení na své původní nebo odpovídající pracovní místo. Sociální práva zaměstnance zůstávají po dobu čerpání Elternzeit zachována (BMFSFJ, 2025f). Oznámení o čerpání Elternzeit musí být zaměstnavateli podáno v textové formě.

V případě čerpání rodičovské dovolené do tří let věku dítěte je nutné oznámit zaměstnavateli záměr čerpání nejméně sedm týdnů před jejím zahájením. Pro čerpání rodičovské dovolené v období mezi třetím a osmým rokem věku dítěte je stanovena oznamovací lhůta v délce 13 týdnů (BEEG, 2006). Během Elternzeit lze vykonávat výdělečnou činnost v omezeném rozsahu, a to maximálně 32 hodin týdně na jednoho rodiče. Při současném čerpání rodičovské dovolené oběma rodiči činí souhrnný limit 64 hodin týdně. Výdělečná činnost během Elternzeit může ovlivnit nárok na dávku Elterngeld nebo její výši, proto je vhodné obě opatření plánovat koordinovaně (Familienportal des Bundes, n.d.).

6.2.3 *Kindergeld (přídavek na dítě)*

Podle BMFSFJ (2025g) se jedná o jednu z nejvýznamnějších dávek určených rodinám v Německu. Přídavek na dítě (Kindergeld) je vyplácen bez ohledu na příjem domácnosti. Rodiče, kteří mají bydliště na území Německa a podléhají neomezené daňové povinnosti z příjmů, pobírají tuto dávku jako daňový bonus v souladu s § 62 a násl. zákona o dani z příjmů (Einkommensteuergesetz, EStG). Od 1. ledna 2025 činí výše přídavku na dítě jednotně 255 € měsíčně na každé dítě (BMFSFJ, 2025g). Navýšení proběhlo automaticky, bez nutnosti podání nové žádosti u Familienkasse (rodinné pokladny) při Spolkové agentuře práce (Bundesagentur für Arbeit) (Bundesregierung, 2025; Bundesagentur für Arbeit, 2025). V předchozích letech byla podle údajů BMFSFJ (2024b) výše přídavku diferencována podle pořadí dítěte v rodině, avšak od roku 2023 byla sjednocena na jednotnou sazbu pro všechny děti.

Přídavek na dítě je poskytován všem dětem do 18 let věku, dále dětem, které se soustavně připravují na budoucí povolání, až do 25 let věku, a nezaměstnaným dětem evidovaným na úřadu práce do 21 let věku (BMFSFJ, 2025g).

Výplata této dávky probíhá prostřednictvím Familienkasse a je realizována měsíčně podle předem stanoveného výplatního kalendáře (Bundesagentur für Arbeit, 2025). Podle údajů Spolkového statistického úřadu Destatis (2025h) bylo v roce 2024 vyplaceno přídavku na dítě (Kindergeld) celkem 17 624 tisícům dětí, tedy přibližně 17 624 000 dětem. Většina vyplacených dávek v roce 2024 směřovala na první nebo druhé dítě v rodině, jak vyplývá z dat Spolkového statistického úřadu Destatis (2025h). Konkrétně se jednalo o 10 420 tisíc dávek vyplacených na první dítě, 5 284 tisíc na druhé dítě, 1 417 tisíc na třetí dítě a 503 tisíc dávek na čtvrté a další děti. Uvedené údaje jsou vyjádřeny v tisících (Destatis, 2025h).

Kindergeld je součástí širší koncepce rodinné politiky v Německu. V letech 2024–2025 probíhala veřejná a politická diskuse o zavedení tzv. Kindergrundsicherung, tedy základního zabezpečení pro děti, které by sjednotilo stávající dávky a daňové úlevy do jednoho integrovaného systému. Zvýšení přídavku na dítě v roce 2025 bylo v tomto kontextu vnímáno jako přechodné opatření před případnou komplexní reformou systému rodinné podpory (Die Bundesregierung, 2025).

6.2.4 *Kinderzuschlag (příplatek k přídavku na dítě)*

Jedná se o cílenou finanční podporu určenou zaměstnaným rodičům, jejichž vlastní příjem postačuje k zajištění jejich osobního živobytí, avšak nestačí k pokrytí potřeb celé rodiny. Cílem této dávky je zabránit tomu, aby rodiny s nízkým příjmem žily v chudobě (Familienportal des Bundes, 2025). Od ledna 2025 činí maximální výše Kinderzuschlag 297 eur měsíčně. Spolu s přídavkem na dítě (Kindergeld) má tato dávka přispět k zajištění základních potřeb dítěte (Bundesagentur für Arbeit, 2026).

Výše příplatku se vypočítává na základě rozdílu mezi potřebami rodiny a jejími dostupnými finančními prostředky. Nárok na tuto dávku mají rodiče, kteří již pobírají přídavek na dítě (Kindergeld) a zároveň splňují stanovenou hranici minimálního hrubého příjmu, která u párů obvykle činí alespoň 900 eur měsíčně a u samoživitelů alespoň 600 eur měsíčně. Dítě musí žít ve společné domácnosti s rodiči a být nezletilé, případně může mít nárok až do 25 let věku za podmínky, že se soustavně připravuje na budoucí povolání (Bundesagentur für Arbeit, 2025). Žádost o Kinderzuschlag se podává stejným způsobem jako žádost o Kindergeld, a to u Familienkasse.

Bewilligungszeitraum (období přiznání dávky) je obvykle omezen na několik měsíců, zpravidla na dobu šesti měsíců, během nichž je příjemce povinen průběžně oznamovat změny v příjmech a majetkových poměrech. Po uplynutí tohoto období je nutné podat žádost o dávku znovu (Deutscher Gewerkschaftsbund, 2025).

6.2.5 *Mutterschaftsgeld (Mateřský příspěvek)*

Mutterschaftsgeld (peněžitá pomoc v mateřství, dále jen „mateřský příspěvek“) je v Německu státem upravená dávka, která slouží k finanční podpoře žen v období mateřské dovolené (BMFSFJ, 2025h). Tato dávka vyplývá ze zákona o zákonném zdravotním pojištění (Sozialgesetzbuch V – SGB V, 1988) a je poskytována v průběhu zákonem stanovených ochranných lhůt (tzv. Schutzfristen).

Zaměstnané ženy jsou v období těhotenství a po porodu chráněny před zdravotními riziky, propuštěním ze zaměstnání a ztrátou příjmu. Mutterschaftsgeld nahrazuje část mzdy v době, kdy je ženě z právních důvodů zakázáno vykonávat pracovní činnost (SGB V, 1988). Podle Spolkového ministerstva pro rodinu, seniory, ženy a mládež (BMFSFJ, 2025h) představuje tato dávka klíčový nástroj podpory žen během mateřské dovolené a je nedílnou součástí systému mateřské ochrany (Mutterschutz). Jejím cílem

je zajistit ekonomickou stabilitu matky v období bezprostředně před porodem i po něm a umožnit tak účinnou ochranu zdraví ženy a dítěte (BMFSFJ, 2025h).

Právo na mateřský příspěvek mají především zaměstnané ženy, které jsou pojištěny v gesetzliche Krankenversicherung (zákonném zdravotním pojištění). Výše dávky se stanovuje na základě průměrného hrubého výdělku za poslední tři plně zúčtované kalendářní měsíce před začátkem ochranné lhůty, při týdenním vyúčtování se zohledňuje posledních třináct týdnů. Po odečtení zákonných srážek je stanovena denní částka mateřského příspěvku. Dopltek mzdy ze strany zaměstnavatele je následně zaměstnavateli refundován zdravotní pojišťovnou (SGB V, 1988). Podle BMFSFJ (2025h) vyplácí zdravotní pojišťovna základní část dávky Mutterschaftsgeld, zatímco zaměstnavatel poskytuje tzv. Arbeitgeberzuschuss (příspěvek zaměstnavatele). Tento příspěvek se vyplácí v případech, kdy čistý příjem ženy během ochranné lhůty přesahuje částku hrazenou zdravotní pojišťovnou. Cílem této kombinace je dorovnat příjem ženy na úroveň jejího běžného čistého výdělku, přičemž však není vždy zaručeno dosažení 100 % původní mzdy (BMFSFJ, 2025h).

Soukromě pojištěné ženy nebo ženy kryté rodinným pojištěním podléhají odlišným pravidlům. Tyto pojištěnky zpravidla nepobírají standardní dávku Mutterschaftsgeld, mohou však mít nárok na jinou formu podpory nebo na jednorázovou dávku. V některých případech mohou požádat o jednorázovou platbu ve výši 210 eur u Bundesamt für Soziale Sicherung (BAS, 2025) a současně obdržet Arbeitgeberzuschuss, obdobně jako pojištěnky zapojené do systému zákonného zdravotního pojištění (BAS, 2025). Osoby samostatně výdělečně činné a zcela nepojištěné osoby obvykle nemají nárok na dávku Mutterschaftsgeld vyplácenou prostřednictvím BAS. Výjimky mohou nastat například u dobrovolných plátek pojistného, zejména u členek Künstlersozialkasse (KSK).

Základní právní úprava ochrany těhotných žen a mateřských ochranných lhůt je obsažena v zákoně o ochraně mateřství (Mutterschutzgesetz, MuSchG) (§ 3 MuSchG, 2025). Podle tohoto ustanovení nesmí zaměstnavatel zaměstnávat těhotnou ženu v posledních šesti týdnech před očekávaným termínem porodu. Nastávající matka se může této předporodní ochranné lhůty výslovně vzdát písemným prohlášením, které může kdykoliv odvolat. Ochranná lhůta po porodu trvá zpravidla osm týdnů. V případě vícenásobného nebo předčasného porodu se poporodní ochranná lhůta prodlužuje na dvanáct

týdnů (Familienportal des Bundes, n.d.b). Pokud je dítě narozeno předčasně, nevyčerpané dny z předporodní ochranné lhůty se automaticky připočítávají k období po porodu (MuSchG, § 3, 2025; Familienportal des Bundes, 2025).

Podle § 6 MuSchG je zaměstnavateli během poporodní ochranné lhůty zákonem zakázáno zaměstnávat ženy. Tato právní úprava posiluje ochranu žen před nuceným návratem do zaměstnání a zároveň před neoprávněným ukončením pracovního poměru v citlivém období po porodu. Mutterschaftsgeld je vypláceno pojištěnkám, které jsou pojištěny v zákonném zdravotním pojištění a zároveň jsou zaměstnané, a to až do výše 13 € za kalendářní den (SGB V § 24i; MuSchG § 20; BMFSFJ, 2025). Žádost o tuto dávku se podává u příslušné Krankenkasse na základě lékařského potvrzení o předpokládaném termínu porodu.

V případě žádosti o jednorázovou platbu prostřednictvím Bundesamt für Soziale Sicherung (BAS) je nutné doložit existenci pracovního poměru, včetně tzv. Minijobu, a bankovní údaje žadatelky (BMFSFJ, 2025h; BAS, 2025).

6.2.6 *Beschäftigungsverbot (zákaz práce během těhotenství)*

Beschäftigungsverbot představuje právní institut upravený v zákoně Mutterschutzgesetz (MuSchG). Jeho cílem je chránit zdraví ženy během těhotenství v situacích, kdy by výkon práce mohl představovat zdravotní riziko. Nejedná se o finanční dávku, ale o zákaz výkonu práce. Právní úprava vychází zejména z ustanovení § 4 a § 13 MuSchG (Mutterschutzgesetz, 2017).

Zákaz práce se rozlišuje na obecný zákaz práce a individuální lékařský zákaz práce. Obecný zákaz práce se vztahuje na činnosti, které jsou pro těhotné ženy obecně považovány za nebezpečné. Patří sem zejména práce spojené s těžkou fyzickou námahou, manipulací s toxickými látkami nebo vystavením extrémním teplotám. Zaměstnavatel je povinen posoudit rizika na pracovišti a těhotnou zaměstnankyni převést na jinou vhodnou práci, pokud je to možné (MuSchG, 2017).

Individuální lékařský zákaz práce je vydáván lékařem v případech, kdy zdravotní stav těhotné ženy nebo plodu neumožňuje pokračovat ve výkonu práce, která by za běžných okolností nebyla považována za rizikovou. Zákaz práce může být stanoven buď v plném rozsahu, nebo pouze částečně. Lékař jej může uložit například při komplikacích

v těhotenství, zvýšeném riziku předčasného porodu nebo při jiných zdravotních omezeních (MuSchG, 2017).

Jelikož Beschäftigungsverbot nepředstavuje finanční dávku, nesmí těhotná zaměstnankyně v důsledku zákazu práce přijít o svůj příjem. Po dobu platnosti zákazu práce proto pobírá tzv. Mutterschutzlohn, který je vyplácen zaměstnavatelem ve výši jejího průměrného výdělku. Tento mechanismus zajišťuje, že žena nepřichází o příjem ani v situaci, kdy jí není umožněno vykonávat pracovní činnost z důvodu ochrany zdraví (MuSchG, 2017; Familienportal, n.d.c).

6.2.7 Entlastungsbetrag für Alleinerziehende (daňová úleva pro samoživitele)

Entlastungsbetrag für Alleinerziehende je speciální daňová úleva určená rodičům, kteří vychovávají dítě bez partnera ve společné domácnosti. Tato daňová úleva je upravena v § 24b Einkommensteuergesetz (EStG), který stanoví podmínky nároku, způsob identifikace dítěte a pravidla pro přiznání úlevy. Cílem tohoto opatření je zmírnit daňovou zátěž samoživitelů a přispět ke stabilizaci jejich finanční situace (Bundesministerium der Finanzen, 2024a; Familienportal des Bundes, n.d.d).

Bundesministerium der Finanzen (2024a) uvádí, že se daňová úleva odečítá od součtu příjmů při výpočtu daně z příjmu a může být zohledněna již v rámci měsíční srážkové daně ze mzdy (Lohnsteuerabzug), případně uplatněna až v ročním daňovém přiznání.

Nárok na tuto daňovou úlevu má osoba, která žije se svým dítětem ve společné domácnosti a není v manželství ani v trvalém hospodaření s druhým rodičem dítěte. Dítě musí být nezaopatřené a musí na něj být vyplácen přídavek na dítě (Kindergeld). Entlastungsbetrag se uplatňuje jako pevně stanovená částka, která se odečítá od základu daně. Její výše a případné limity jsou stanoveny daňovými předpisy a mohou se měnit v závislosti na legislativních úpravách. Podle údajů Spolkového ministerstva financí (Bundesministerium der Finanzen, 2024a) činí Entlastungsbetrag für Alleinerziehende pro rok 2025 částku 4 260 € ročně na jedno dítě a 240 € ročně na každé další dítě.

6.2.8 Pflegezeit / Familienpflegezeit (péče o blízkého)

Pflegezeit a Familienpflegezeit představují dva právní instituty, které umožňují zaměstnancům dočasně přerušit nebo omezit výkon pracovní činnosti za účelem péče o osobu blízkou. Tyto úpravy vycházejí ze zákonů Pflegezeitgesetz a Familienpflegezeitgesetz a tvoří základní rámec pro sladování pracovního a rodinného

života v situacích, kdy je nezbytná dlouhodobá nebo akutní péče o člena rodiny (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2024c; AOK, n.d.; Pflegeberatung.de, n.d.).

Familienpflegezeit umožňuje zaměstnancům snížit pracovní dobu až na 15 hodin týdně po dobu maximálně 24 měsíců za účelem dlouhodobé péče o blízkou osobu v domácím prostředí (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2024c; Wege – zur – Pflege, n.d.). Mezi podmínky patří zejména skutečnost, že nárok vzniká pouze u zaměstnavatelů s více než 25 zaměstnanci. Oznámení o čerpání musí být podáno nejméně osm týdnů předem, v případě navazování na Pflegezeit nejméně tři měsíce předem, a zaměstnanec musí se zaměstnavatelem uzavřít písemnou dohodu o úpravě pracovní doby (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2024c; Pflegeberatung.de, n.d.). Zaměstnanec může také požádat o bezúročnou půjčku u Bundesamt für Familie und zivilgesellschaftliche Aufgaben (BAFzA), která slouží k částečné kompenzaci výpadku příjmu během období péče (BAFzA, 2026.; Wege – zur – Pflege, n.d.). Pflegezeit a Familienpflegezeit je možné kombinovat, avšak celková doba čerpání nesmí přesáhnout 24 měsíců a jednotlivá období uvolnění musí na sebe bezprostředně navazovat (Diakonie Deutschland, 2023; AOK, n.d.).

Pflegezeit umožňuje až šestiměsíční úplné uvolnění z práce nebo částečné snížení pracovní doby za účelem péče o blízkou osobu s uznaným stupněm péče (Pflegegrad 1–5). Nárok na tuto formu uvolnění vzniká u zaměstnavatelů s více než 15 zaměstnanci. Oznámení o čerpání Pflegezeit musí být zaměstnavateli podáno nejméně deset dní předem a zaměstnanec je povinen doložit potřebu péče, například potvrzením o priznaném stupni péče (Pflegegrad). Pflegezeit lze využít také k doprovodu blízké osoby v závěrečné fázi života. Po dobu čerpání Pflegezeit platí ochrana před výpovědí a zaměstnanec má právo na návrat na své původní nebo rovnocenné pracovní místo (BMFSFJ, 2024c; Wege – zur – Pflege, n.d.). Finanční podpora je poskytována prostřednictvím BAFzA a jejím účelem je částečná kompenzace výpadku příjmu během čerpání Pflegezeit nebo Familienpflegezeit (BAFzA, 2026).

6.3 Norsko

6.3.1 *Barnetrygd (přídavky na dítě)*

Barnetrygd je finanční podpora určená rodičům dětí mladších 18 let. Přídavky mohou být vypláceny matce nebo otci dítěte, případně také pěstounům, jiným pečujícím osobám nebo dětem v ústavní péči, pokud s nimi žijí ve společné domácnosti. Podmínkou vzniku nároku je, že dítě musí mít trvalý pobyt v Norsku po dobu alespoň 12 měsíců (NAV, 2025c; Lovdata, 2002).

Základní výše přídavku činí od 1. května 2025 částku 1 968 NOK měsíčně na dítě. K této částce náleží zvláštní příplatek pro oblasti Finnmark a Svalbard ve výši 500 NOK, pokud rodina žije v těchto oblastech nebo v obcích Karlsøy, Kvænangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy nebo Storfjord. Příplatky jsou přiznávány automaticky na základě registrované adresy, přičemž úřad NAV je o změně adresy informován a výši dávek průběžně aktualizuje (NAV, 2025d; Regjeringen, 2025a). Pokud dítě žije střídavě s oběma rodiči, přídavky se rozdělují podle podílu času, který dítě u jednotlivých rodičů tráví. Nárok na dávku vzniká od měsíce následujícího po narození dítěte nebo po splnění stanovených podmínek a dávka je vyplácena až do dosažení 18 let věku dítěte (NAV, 2025c).

6.3.2 *Foreldrepenger (rodičovské dávky)*

Foreldrepenger představuje dávku, která nahrazuje příjem rodičům po narození dítěte nebo po jeho adopci. Matka je povinna zahájit čerpání dávky nejpozději tři týdny před očekávaným termínem porodu, přičemž 15 dní je vyhrazeno výhradně pro matku před porodem. Zároveň může matka zahájit čerpání dávky až 12 týdnů před předpokládaným termínem porodu, čímž se však odpovídajícím způsobem zkracuje období společného čerpání dávky oběma rodiči (NAV, 2024d; Norge.no, n.d.). Právní úprava dávky vychází ze zákona Folketrygdloven (lov om folketrygd), konkrétně z ustanovení § 14-5 až § 14-17 (Folketrygdloven, 1997). Od 1. září 2025 zohledňuje Norský úřad práce a sociálních věcí (NAV) při výpočtu rodičovských dávek nejen příjem vyplývající z předchozího pracovního hodnocení, ale také skutečný příjem z pracovní činnosti (NAV, 2024d).

Pro vznik nároku na dávku musí žadatel splnit tři základní podmínky. První podmínkou je dosažení příjmu alespoň po dobu šesti z posledních deseti měsíců, jak stanoví § 14-6

zákona Folketrygdloven (1997). Druhou podmínkou je dosažení ročního příjmu alespoň ve výši poloviny základní částky G, přičemž Norský úřad práce a sociálních věcí (NAV) pro rok 2024 tuto hranici uvádí přibližně ve výši 65 080 NOK (NAV, 2024e; Folketrygdloven, 1997; Norge.no, n.d.). Třetí podmínkou je členství v norském systému sociálního zabezpečení, které je upraveno v § 2-1 Folketrygdloven, případně trvalý pobyt v Norsku, jenž členství v tomto systému obvykle zakládá. Nárok na dávku je dále podmíněn tím, že žadatel je registrovaným rodičem dítěte, případně tuto skutečnost doloží jiným zákonem stanoveným způsobem, jak vyplývá z § 14-5 Folketrygdloven. Zákon současně stanoví omezení nároku, například v případech, kdy je adoptované dítě starší 15 let, nebo pokud osoba osvojuje dítě svého manžela či manželky, což vyplývá z § 14-17 Folketrygdloven (1997).

Rodičovské dávky lze čerpat průběžně, rozdělovat mezi oba rodiče nebo kombinovat s výkonem pracovní činnosti, přičemž musí být vyčerpány nejpozději do tří let věku dítěte nebo do tří let od převzetí dítěte do péče, jak uvádí Norský úřad práce a sociálních věcí (NAV, 2024d). Rodiče si mohou zvolit mezi variantou 100% rodičovského příspěvku, která je vyplácena po kratší dobu, a variantou 80% rodičovského příspěvku, jež se vyplácí po delší období. Volba výše a doby čerpání dávky je upravena v § 14-9 zákona Folketrygdloven (1997).

V případě narození více dětí se délka čerpání rodičovských dávek prodlužuje v závislosti na počtu narozených dětí, jak uvádí Norský úřad práce a sociálních věcí (NAV, 2024d). Pokud se dítě narodí před 33. týdnem těhotenství, prodlužuje se doba čerpání o stejný počet týdnů a dnů, o které se dítě narodilo před očekávaným termínem porodu, což vyplývá z § 14-10 zákona Folketrygdloven (1997).

V Norsku existují také Fedrekvoten (otcovská kvóta) a Mødrekvoten (mateřská kvóta). Fedrekvoten vymezuje počet týdnů určených výhradně pro otce, které lze čerpat v rámci dávky Foreldrepenger, zatímco Mødrekvoten stanoví obdobný počet týdnů vyhrazených pro matku. Rozsah čerpání těchto kvót se odvíjí od zvolené varianty rodičovského příspěvku, tedy od volby 100% nebo 80% čerpání. Při variantě 100% čerpání činí délka Mødrekvoten 15 týdnů a stejně tak i délka Fedrekvoten 15 týdnů. V případě volby 80% čerpání se délka obou kvót prodlužuje na 19 týdnů pro matku i pro otce (NAV, 2024d). Právo na placenou rodičovskou dovolenou vyhrazenou výhradně pro otce bylo v Norsku

zavedeno již v roce 1993, čímž se země zařadila mezi průkopníky podpory aktivního zapojení otců do péče o dítě.

V roce 2024 podle NAV (2025e) pobíralo dávku Foreldrepenger celkem 142 761 osob. Podle tohoto zdroje se jedná o 6 529 příjemců více než v roce 2023. Nárůst počtu příjemců byl přitom mírně výraznější u mužů než u žen.

Tabulka 1 Foreldrepenger dle délky pobírání a počtu dětí

Počet dětí	Rodičovský příspěvek	
	100 %	80 %
Jedno dítě	49 týdnů	61 týdnů a jeden den
Dvě děti	66 týdnů	82 týdnů a 2 dny
Tři nebo více dětí	95 týdnů	118 týdnů a 4 dny

Zdroj: NAV (2024d).

6.3.3 Svangerskapsenger (dávka v těhotenství)

NAV (2025a) uvádí, že svangerskapsenger je dávka poskytovaná těhotným ženám, které nemohou pokračovat ve výkonu své práce z důvodu rizik pro nenarozené dítě, aniž by byly samy zdravotně indisponované. Jedná se o samostatnou dávku norského systému sociálního zabezpečení. Jejím cílem je ochrana zdraví plodu v případech, kdy pracovní prostředí nebo konkrétní pracovní činnosti představují zvýšené riziko (NAV, 2025a). Právní úprava této dávky vychází ze zákona Folketrygdloven, který stanoví podmínky nároku, způsob výpočtu i délku čerpání dávky (Folketrygdloven, 1997).

Mezi podmínky, které musí být splněny pro vznik nároku na svangerskapsenger, patří skutečnost, že těhotná žena je členkou norského systému sociálního zabezpečení. Dále musí platit, že pracovní činnost, kterou žena vykonává, představuje riziko pro nenarozené dítě a že zaměstnavatel toto riziko nemůže odstranit ani nabídnout jinou vhodnou práci. Povinnost zaměstnavatele posoudit možnost úpravy pracovních podmínek nebo převedení na jinou práci je stanovena v rámci systému tilrettelegging a omplassering, jak uvádí Norský úřad práce a sociálních věcí (NAV, 2025b). Žena také musí mít podle NAV (2025a) alespoň příjem na úrovni 0,5G.

Dávka se poskytuje od okamžiku vzniku rizika až do nástupu na mateřskou část rodičovské dovolené (NAV, 2025a). Výše dávky se obvykle stanovuje na základě průměru příjmů za posledních tři až dvanáct kalendářních měsíců před zahájením čerpání dávky. Odpovídá 100 % předchozího příjmu, maximálně však do výše 6G, což představuje příjmový strop využívaný u většiny sociálních dávek v Norsku (NAV, 2025a).

6.3.4 *Engangsstønad (Jednorázový příspěvek při narození dítěte)*

Engangsstønad je jednorázová finanční dávka, kterou Norsko poskytuje rodičům při narození nebo adopci dítěte jako alternativu k rodičovským dávkám (foreldrepenger) v případech, kdy žadatel nesplňuje podmínky pro jejich přiznání, případně se dobrovolně rozhodne pro tuto jednorázovou formu podpory (Folketrygdloven, 1997; NAV, 2024f). Nárok na dávku vzniká například tehdy, pokud rodič nesplnil podmínku „6 z 10 měsíců“ účasti na výdělečné činnosti nebo nedosáhl minimální výše příjmu odpovídající 0,5 G. Zároveň musí být žadatel členem norského systému sociálního zabezpečení (folketrygden) podle příslušných zákonných ustanovení, případně musí mít odpovídající pobytovou vazbu na území Norska (Folketrygdloven, 1997; NAV, 2024f).

V případě adopce vzniká nárok na dávku tehdy, pokud je adoptované dítě mladší 15 let. Aktuální výše této jednorázové dávky pro rok 2025 činí 92 648 NOK na jedno dítě. Konkrétní částka je každoročně stanovována vládou a zveřejňována v rozpočtových a prováděcích dokumentech, přičemž Norský úřad práce a sociálních věcí (NAV) uvádí vždy platnou sazbu (NAV, 2024f; Regjeringen, 2025b). Dávku obvykle čerpá matka dítěte, avšak v určitých situacích ji může pobírat také otec nebo jiný oprávněný žadatel, například v případech, kdy je matka zesnulá, vážně nemocná nebo není členkou systému folketrygden. Nárok na dávku mohou mít za stejných podmínek také studenti, pokud splňují požadavky na členství v systému sociálního zabezpečení a další podmínky stanovené právními předpisy a uvedené na oficiálních stránkách NAV (NAV, 2024f).

6.3.5 *Kontantstøtte (příspěvek na péči o dítě)*

Kontantstøtte je měsíční státní podpora vyplácená rodičům dětí, které nenavštěvují plně dotované zařízení barnehage. Barnehage je norské předškolní zařízení kombinující funkce jeslí a mateřské školy, které poskytuje celodenní péči i strukturované rané vzdělávání dětem od kojeneckého věku do pěti let (Lov om barnehager [Barnehageloven], 2005; Utdanningsdirektoratet, 2017). Pokud dítě navštěvuje

barnehage pouze částečně, výše dávky kontantstøtte se snižuje procentuálně podle rozsahu docházky, typicky o 20 %, 40 %, 60 % nebo 80 %. Příjemcem dávky je rodič nebo jiná oprávněná osoba, která o dítě osobně pečuje. Podpora se poskytuje od měsíce, ve kterém dítě dovrší 13 měsíců, do měsíce, kdy dosáhne 23 měsíců, maximální doba čerpání tak činí 23 měsíců (Lov om kontantstøtte til småbarnsforeldre [kontantstøtteloven], 1998; NAV, 2024g). Podmínkou nároku je zpravidla skutečnost, že rodič i dítě mají bydliště na území Norska. V praxi se často vyžaduje pobyt nebo členství v norském systému sociálního zabezpečení po určitou dobu, například v některých případech pětileté členství v systému folketrygden, přičemž doby pojištění získané v rámci EHP mohou být započteny podle pravidel koordinace sociálního zabezpečení (Folketrygdloven, 1997; Regjeringen, 2025c). Praktická pravidla, podmínky členství i aktuální sazby dávky kontantstøtte zveřejňuje Norský úřad práce a sociálních věcí (NAV) (Lov om kontantstøtte til småbarnsforeldre, 1998; NAV, 2024g).

6.3.6 *Overgangsstonad (podpora pro samoživitele)*

Dávka Overgangsstonad vychází ze zákona Folketrygdloven, konkrétně z ustanovení § 15-1 až § 15-13, která stanovují podmínky nároku, délku čerpání a povinnosti žadatele (Folketrygdloven, 1997). Tato dávka je určena samoživitelům a jejím cílem je zajistit ekonomickou stabilitu rodiny v období, kdy rodič pečuje o dítě bez podpory druhého rodiče (NAV, 2024h). Nárok na dávku vzniká rodiči, který je jediným pečovatelem dítěte a zároveň splňuje podmínky členství v norském systému sociálního zabezpečení (folketrygden) (Folketrygdloven, 1997).

Podle ustanovení § 15-2 zákona Folketrygdloven musí žadatel prokázat, že dítě žije převážně v jeho domácnosti a že druhý rodič nepřispívá na péči v rozsahu, který by zakládal společnou péči (Folketrygdloven, 1997). Dávka se standardně poskytuje do dosažení osmi let věku nejmladšího dítěte. Její čerpání však může být prodlouženo v případech, kdy rodič studuje, absolvuje rekvalifikaci nebo se účastní jiných aktivit směřujících k ekonomické soběstačnosti, jak stanoví § 15-6 Folketrygdloven (Folketrygdloven, 1997).

Výše dávky je odvozena od příjmu žadatele a může být kombinována s výkonem pracovní činnosti, pokud příjem nepřesáhne stanovené limity. Podle údajů Norského úřadu práce a sociálních věcí (NAV) vede příjem nad určitou hranici k postupnému

krácení dávky, aby byla zachována motivace k pracovní aktivitě a ekonomické soběstačnosti (NAV, 2024ch). Současně s dávkou Overgangsstonad mohou být poskytovány také další podpůrné dávky, zejména Stonad til barnetilsyn (příspěvek na dohled nad dítětem) a Småbarnstillegg (příplatek pro rodiče s dětmi do tří let věku), pokud žadatel splňuje stanovené podmínky nároku (NAV, 2024i).

6.3.7 *Stonad til barnetilsyn (příspěvek na dohled nad dítětem)*

Tato dávka je určena samoživitelům, kteří pracují, studují nebo se účastní aktivit směřujících k dosažení ekonomické soběstačnosti. Jejím účelem je pokrýt náklady na dohled nad dítětem, typicky spojené s docházkou do barnehage, školní družiny (SFO) nebo s jinými formami péče, aby rodič mohl vykonávat pracovní činnost nebo pokračovat ve studiu (NAV, 2024i). Stonad til barnetilsyn je úzce provázána s dávkou Overgangsstonad a představuje jeden z klíčových nástrojů podpory zaměstnanosti a ekonomické soběstačnosti samoživitelů v Norsku (NAV, 2024h).

Nárok na tuto dávku vzniká rodiči, který je hlavní pečující osobou o dítě a zároveň splňuje podmínky členství v norském systému sociálního zabezpečení (folketrygden) (Folketrygdloven, 1997). Podle ustanovení § 15-11 Folketrygdloven je další podmínkou, že rodič pracuje, studuje nebo se účastní aktivit schválených institucí NAV, které směřují k dosažení jeho ekonomické soběstačnosti. Dávka se poskytuje na děti do 12 let věku, případně až do 18 let, pokud má dítě zdravotní postižení nebo jiné zvláštní potřeby (NAV, 2024i).

Výše příspěvku se odvíjí od skutečných nákladů na péči o dítě a od příjmu rodiče. NAV stanovuje maximální procentní podíl úhrady těchto nákladů, přičemž s rostoucím příjmem rodiče dochází k postupnému snižování dávky, aby byla zachována motivace k výkonu pracovní činnosti (NAV, 2024ch). Stonad til barnetilsyn je často poskytována souběžně s dávkou Overgangsstonad. Společně s příplatkem Småbarnstillegg tvoří součást norské rodinné politiky zaměřené na podporu rovnosti příležitostí, ekonomické nezávislosti rodičů a prevenci chudoby v domácnostech samoživitelů (NAV, 2024h; NAV, 2024i; NAV, 2024ch).

6.3.8 Omsorgspenger (Příspěvek na péči)

Právní úprava dávky Omsorgspenger vychází z kapitoly 9 zákona Folketrygdloven, která upravuje náhrady příjmu při nemoci dítěte a jiných blízkých osob (Folketrygdloven, 1997).

Omsorgspenger zajišťuje náhradu příjmu v situacích, kdy musí rodič nebo jiná pečující osoba zůstat doma z důvodu nemoci dítěte, nemoci osoby, která dítě běžně hlídá (barnepasser), uzavření školy či barnehage, doprovodu dítěte k lékaři nebo v souvislosti s adaptací dítěte v barnehage (NAV, 2024b; Helsedirektoratet, 2024).

Nárok na tuto dávku mají rodiče a další pečující osoby, které mají dítě ve své péči. Nárok zpravidla trvá do konce kalendářního roku, v němž dítě dovrší 12 let věku. U dětí s chronickým onemocněním nebo se zdravotním postižením může být nárok prodloužen až do 18 let věku. V těchto případech může rodič získat také rozšířený počet dnů, pokud tuto skutečnost doloží potvrzením odborného lékaře (NAV, 2024b).

Počet dnů, na které má rodič nárok, se liší podle počtu dětí a rodinné situace. Základní počet dnů v roce 2025 činí 10 dnů pro rodiče s jedním nebo dvěma dětmi a 15 dnů pro rodiče se třemi a více dětmi. U samoživitelů se tento počet dnů zdvojnásobuje (NAV, 2024b).

Zaměstnavatel obvykle vyplácí náhradu příjmu za prvních deset dnů nepřítomnosti zaměstnance a může následně požádat Norský úřad práce a sociálních věcí (NAV) o refundaci dnů nad tento rámec. NAV standardně proplácí dny od jedenáctého dne podle stanovených pravidel (NAV, 2024b).

Náhrada příjmu se poskytuje až do výše 100 % běžného příjmu rodiče, maximálně však do stropu 6G, což pro rok 2025 odpovídá ročnímu příjmu 780 960 NOK. Limit 6G se vztahuje na všechny příjmové dávky v rámci norského systému sociálního zabezpečení (NAV, 2024b). Osoby samostatně výdělečně činné žádají o náhradu přímo u NAV a vztahují se na ně odlišná pravidla pro výpočet i proplácení dávky (NAV, 2024b). V některých situacích může Norský úřad práce a sociálních věcí (NAV) vyžadovat potvrzení o nemoci dítěte, potvrzení o uzavření zařízení péče nebo potvrzení o nemoci osoby, která dítě běžně hlídá (NAV, 2024b; Helsedirektoratet, 2024).

6.3.9 Pleiepenger (dávka při péči o vážně nemocné dítě)

Pleiepenger představuje dlouhodobou náhradu příjmu určenou rodičům nebo jiným pečujícím osobám, které musí přerušit nebo výrazně omezit výkon pracovní činnosti z důvodu péče o vážně nemocné dítě (Folketrygdloven, 1997; NAV, 2024j).

Dávka se poskytuje v situacích, kdy je zdravotní stav dítěte natolik závažný, že vyžaduje kontinuální dohled, nepřetržitou péči nebo stálou přítomnost pečující osoby, a zároveň není možné zajistit běžnou péči prostřednictvím mateřské školy, školy či jiných zařízení (NAV, 2024j). Nárok na dávku vzniká rodiči nebo pečovateli, který má dítě ve své péči a jehož pracovní příjem je v důsledku potřeby péče ztracen nebo výrazně snížen. Podmínkou přiznání dávky je zpravidla lékařské potvrzení o zdravotním stavu dítěte, často doplněné posudkem odborného lékaře (NAV, 2024j). Pleiepenger lze poskytovat až do dosažení 18 let věku dítěte, pokud trvá potřeba intenzivní péče. Dávka může být přiznána krátkodobě i dlouhodobě (v rozsahu měsíců až let) v závislosti na zdravotním stavu dítěte a doporučeních zdravotnických odborníků (NAV, 2024j).

Výše dávky odpovídá až 100 % běžného příjmu pečovatele, maximálně však do stropu 6G, který v norském systému omezuje proplácení příjmů u většiny sociálních dávek (NAV, 2024j). Pleiepenger lze čerpat buď v plném rozsahu (100 % pracovní doby), nebo částečně (gradovaně) v případech, kdy pečovatel kombinuje zkrácený pracovní úvazek s péčí o dítě. Při gradovaném čerpání se zohledňuje zejména rozsah poskytované péče a potřeba přítomnosti či bdělosti pečující osoby (NAV, 2024j).

OSVČ žádají o pleiepenger přímo u NAV. Výpočet náhrady pro OSVČ vychází z daňových údajů a na OSVČ se vztahují specifická pravidla pro prokázání příjmu a dokumentaci. (NAV, 2024j)

Pro přiznání a pokračování dávky je nutné pravidelně dokládat lékařské zprávy a další zdravotní dokumentaci. NAV může požadovat aktualizace zdravotních podkladů zejména při dlouhodobém čerpání. (NAV, 2024j; NAV, 2024k).

6.4 Spojené království

Ve Spojeném království existuje tzv. Enhanced Shared Pay, což znamená, že zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům dobrovolně vyšší finanční podporu, než stanovuje zákonná úprava. Může se jednat například o vyplácení plné mzdy po určitou

dobu s následným postupným procentuálním snižováním náhrady, případně o plně hrazené celé období Shared Parental Leave. Poskytování Enhanced Shared Pay však není pravidlem ani zákonnou povinností a záleží výhradně na rozhodnutí zaměstnavatele, zda a v jakém rozsahu podmínky pro zaměstnance zlepší (GOV.UK, 2025g).

System sociální podpory ve Spojeném království je rozdělen mezi dvě hlavní instituce. Department for Work and Pensions (DWP) spravuje dávky, které jsou zpravidla příjmově testované a odvíjejí se od výše příjmu, zaměstnání nebo zdravotního stavu jednotlivce. Mezi tyto dávky patří například Universal Credit, Personal Independence Payment (PIP) nebo Employment and Support Allowance (ESA) (DWP, 2025c). His Majesty's Revenue and Customs (HMRC) (britský finančním úřad) zajišťuje dávky, které mají charakter daňových úlev nebo univerzální podpory, mezi něž patří zejména Child Benefit nebo Tax Credits (His Majesty's Revenue and Customs, 2025; DWP, 2025c).

Kromě uvedených příspěvků a dávek existuje ve Spojeném království pro rodiče také placené volno a příspěvek při úmrtí dítěte, a to Statutory Parental Bereavement Leave and Pay. Tento institut poskytuje rodičům nárok na placené pracovní volno a finanční podporu v případě úmrtí dítěte nebo novorozence krátce po porodu. Jedná se o specifickou formu podpory, kde cílem je umožnit rodičům zvládnout období akutního zármutku a poskytnout jim časový i finanční prostor pro vyrovnání se se ztrátou (GOV.UK, 2025h).

6.4.1 Universal Credit (Univerzální příspěvek)

Universal Credit je hlavní sociální dávka vyplácená měsíčně Department for Work and Pensions (DWP). Byla zavedena jako jednotná měsíční dávka, která nahrazuje šest tzv. „legacy“ benefitů. Jedná se o Income-based Jobseeker's Allowance, Income-related Employment and Support Allowance, Income Support, Child Tax Credit, Working Tax Credit a Housing Benefit (UK Parliament, 2012). Zavedení dávky Universal Credit bylo legislativně ukotveno přijetím Welfare Reform Act 2012, který vytvořil právní rámec pro sjednocení těchto dávek do jedné podpory s cílem zjednodušit systém sociálního zabezpečení a podpořit kombinaci výdělečné činnosti a sociální podpory (UK

Parliament, 2012; Department for Work and Pensions, n.d.b.; Department for Work and Pensions, 2013).

Nárok na dávku má osoba nebo domácnost, která žije ve Spojeném království. Žadatelé musí být obvykle starší 18 let, avšak existují výjimky pro osoby ve věku 16–17 let (např. rodiče či osoby splňující specifické podmínky). Další podmínkou nároku je, že žadatel nesmí mít více než £ 16 000 v úsporách nebo investicích. Přesné podmínky oprávněnosti k čerpání dávky Universal Credit uvádí Department for Work and Pensions v rámci kritérií Universal Credit Eligibility (Department for Work and Pensions, n.d.a).

Výpočet dávky Universal Credit se skládá ze dvou hlavních částí, a to standard allowance (základní částky) a elements (jednotlivých příplatků). Výše standard allowance se odvíjí od věku žadatele a od toho, zda se jedná o jednotlivce nebo o pár. Konkrétní sazby jsou pravidelně aktualizovány a zveřejňovány Department for Work and Pensions (Department for Work and Pensions, 2025b). Mezi jednotlivé příplatky (elements) patří zejména Child element (příplatek na dítě), Childcare element (příspěvek na péči o dítě), Housing element (příspěvek na náklady na bydlení), Limited Capability for Work (LCW) / Limited Capability for Work-Related Activity (LCWRA) (příplatky v případě zdravotního omezení) a Carer element (příplatek za péči o osobu blízkou) (Department for Work and Pensions, 2025b).

Konkrétní výše jednotlivých elements jsou stanoveny v prováděcím předpisu Universal Credit Regulations 2013 (SI 2013/376), ve znění pozdějších předpisů (Department for Work and Pensions, 2013).

Prvek LCW (Limited Capability for Work) byl pro nové žadatele zrušen s účinností od 3. dubna 2017 na základě prováděcího předpisu SI 2017/204 (The Employment and Support Allowance and Universal Credit Regulations 2017) (Department for Work and Pensions, n.d.a). Nadále však zůstává zachován prvek LCWRA (Limited Capability for Work-Related Activity), který je určen osobám s vážnějším zdravotním omezením (The Employment and Support Allowance and Universal Credit (Miscellaneous Amendments and Transitional and Savings Provisions) Regulations 2017; Department for Work and Pensions, n.d.a).

Regionální rozdíly v rámci tohoto příspěvku se uplatňují pouze ve Skotsku. Některé dávky, které byly dříve součástí systému Universal Credit, například vybrané disability benefits, jsou postupně nahrazovány jejich skotskými ekvivalenty. Administraci těchto dávek zajišťuje instituce Social Security Scotland (Social Security Scotland, 2018).

Tabulky č. 2 a č.3 a sazby uvedené v této práci vycházejí z hodnot platných pro rozpočtový rok 2025/2026, konkrétně ze sazeb účinných od 6. dubna 2025. Tyto sazby jsou převzaty z oficiální publikace DWP Benefit and Pension Rates 2025 to 2026 (Department for Work and Pensions, 2025b).

Housing element je navázán na systém Local Housing Allowance (LHA) pro příslušnou Broad Rental Market Area a na tzv. bedroom entitlement domácnosti. Výše sazeb LHA se liší v závislosti na počtu uznatelných ložnic a lokalitě bydliště (Valuation Office Agency, 2024, 2025; Shelter England, 2026).

Tabulka 2 Standard allowance

Kategorie	2025/2026 na měsíc
Jednotlivec < 25 let	£311.68
Jednotlivec ≥ 25 let	£393.45
Pár < 25 let	£489.23
Pár ≥ 25 let	£617.60

Zdroj: Department for Work and Pensions (2025b), Vlastní zpracování (2025)

Tabulka 3 Elements (příplatky)

Element	2025/2026 Na měsíc
Child element – první dítě	£333.33
Child element – další děti	£287.92
LCWRA (zdravotní omezení)	£416.19
Carer element	£198.31
Housing element	Regionální rozdíly; podle LHA, který je rozdělený podle počtu ložnic.

Zdroj: Department for Work and Pensions (2025b), Vlastní zpracování (2025)

Housing element kryje náklady na nájem v soukromém sektoru až do výše Local Housing Allowance (LHA). Výše LHA je stanovena pro příslušnou geograficky vymezenou oblast Broad Rental Market Area a zároveň se odvíjí od počtu ložnic, na které má domácnost nárok podle pravidel tzv. bedroom entitlement. Například jedna dospělá osoba má nárok na jednu ložnici, pár má také nárok na jednu ložnici a pár s dítětem zpravidla na dvě ložnice. Zároveň existují specifická pravidla určující, kdy mohou děti sdílet ložnici, a to zejména s ohledem na věk a pohlaví dětí (Valuation Office Agency, 2024, 2025; Shelter England, 2026).

6.4.2 Child Benefit (Přídavek na dítě)

Child Benefit je další základní dávkou ve Spojeném království a uplatňuje se na celém jeho území. Administrativně je spravována institucí HMRC, přičemž její právní úprava i každoroční valorizace jsou prováděny prostřednictvím statutárního předpisu The Child Benefit and Guardian's Allowance Up-rating Order 2025 (SI 2025/292). Podle zdroje RevenueBenefits (2025) vznikl Child Benefit historicky jako daňová úleva pro rodiny, a proto spadá do působnosti HMRC. Dávka byla postupně zavedena jako náhrada dřívějších family allowances a child tax allowances (RevenueBenefits, 2025).

Nárok má osoba, která je za dítě odpovědná, obvykle rodič nebo opatrovník, který s dítětem žije ve společné domácnosti a nese převážnou část finanční odpovědnosti za

jeho výchovu. Dítě musí být mladší 16 let, případně do 20 let a pokračuje ve vzdělávání. Na rozdíl od dávky Universal Credit není Child Benefit podmíněn příjmem domácnosti (HM Revenue & Customs, 2024, Citizens Advice, 2026). Jeho faktický dopad u vyšších příjmů je však omezen prostřednictvím daňového mechanismu High Income Child Benefit Charge, který postupně snižuje čistý přínos dávky (HM Revenue & Customs, 2025d; House of Commons Library, 2025). Přesto zůstává Child Benefit formálně nárokovou dávkou (HM Revenue & Customs, 2025d).

Příspěvek je vyplácen každé čtyři týdny. V určitých případech může být vyplácen také týdně, zejména pokud je příjemcem samoživitel nebo pokud on či jeho partner pobírá některé další dávky, například Income Support (HM Revenue & Customs, 2025e). Příspěvek může být také vyplácen zpětně, a to až do maximální lhůty stanovené HMRC (HM Revenue & Customs, 2025f; Citizens Advice, n.d.). Konkrétní sazby dávky a jejich každoroční úpravy jsou vydávány formou statutory instruments (Legislation.gov.uk, 2025). Pro rozpočtový rok 2025/2026 byly sazby stanoveny v předpisu The Child Benefit and Guardian's Allowance Up-rating Order 2025 (SI 2025/292) (Legislation.gov.uk, 2025; HM Revenue & Customs, 2025g).

Tabulka 4 Výše dávky Child Benefit

Kategorie	Týdenní sazba
Nejstarší dítě nebo jedno dítě	£26.05
Další děti	£17,25 na dítě

Zdroj: HM Revenue & Customs (2025)

6.4.3 Maternity Suspension (zákaz práce z důvodu těhotenství)

Ve Spojeném království existuje právní institut označovaný jako maternity suspension on health and safety grounds, který je v některých ohledech srovnatelný s německým institutem Beschäftigungsverbot. Jedná se o povinné uvolnění těhotné zaměstnankyně z práce v případě, že její pracovní podmínky představují zdravotní riziko a zaměstnavatel tato rizika nemůže odstranit jinými opatřeními. Nejedná se o sociální dávku, ale o pracovněprávní ochranné opatření, jehož cílem je zajistit ochranu zdraví těhotné ženy a nenarozeného dítěte (GOV.UK, 2025f; Health and Safety Executive [HSE], 2025; Employment Rights Act 1996, 1996).

Po oznámení těhotenství je zaměstnavatel povinen provést individuální posouzení rizik. Podle údajů Health and Safety Executive (HSE, 2025) musí identifikovat veškerá rizika, která mohou ohrozit zdraví těhotné zaměstnankyně nebo plodu, například nadměrnou fyzickou námahu, manipulaci s chemickými látkami, riziko pádu, práci v nočních směnách nebo zvýšenou psychickou zátěž. Zaměstnavatel je následně povinen tato rizika odstranit, upravit pracovní podmínky, případně nabídnout zaměstnankyni jinou vhodnou a bezpečnou pracovní pozici za stejných platových podmínek. Pokud ani jedno z těchto opatření není možné, musí být zaměstnankyně podle Employment Rights Act 1996, část VII (Suspension from work on maternity grounds), dočasně uvolněna z práce (GOV.UK, 2025f).

Ačkoliv maternity suspension nepředstavuje finanční dávku, těhotná zaměstnankyně nesmí v důsledku tohoto opatření přijít o svůj příjem. Britské pracovní právo stanoví, že zaměstnankyně má nárok na plnou mzdu po celou dobu, po kterou je z důvodu zdravotních rizik uvolněna z práce, a to až do nástupu na mateřskou dovolenou. Tuto mzdu je povinen hradit zaměstnavatel (HSE, 2025; GOV.UK, 2025f; Employment Rights Act 1996).

6.4.4 Maternity pay and leave (Mateřská dovolená)

V období 2023/2024 pobíralo ve Spojeném království přibližně 360 900 osob Statutory Maternity Pay (UK Parliament House of Commons Library, 2025). Podle dostupných údajů se jedná o změnu oproti předchozímu sledovanému období, kdy dávku pobíralo 623 100 osob. Nejvyšší počet příjemců za poslední desetiletí byl zaznamenán v období 2018/2019, kdy Statutory Maternity Pay pobíralo přibližně 653 600 osob (UK Parliament House of Commons Library, 2025).

Statutory Maternity Leave

Tato dávka je poskytována zaměstnankyním, které jsou v souvislosti s porodem nepřítomny v práci (GOV.UK, 2025d). Maximální délka mateřské dovolené ve Spojeném království činí až 52 týdnů. Nárok na mateřskou dovolenou je přitom nezávislý na nároku na výplatu dávky, což znamená, že zaměstnankyně může mít právo na plných 52 týdnů dovolené i bez nároku na Statutory Maternity Pay (GOV.UK, 2025d; Acas, n.d.–d). Během mateřské dovolené má zaměstnankyně právo na ochranu pracovního místa a na návrat na stejné nebo obdobné pracovní místo po jejím skončení (Acas, n.d.–d). Zároveň jsou zachována některá další zaměstnanecká práva, zejména

nárok na dovolenou a ochrana před diskriminací v souvislosti s těhotenstvím a mateřstvím (Acas, n.d.d). Zaměstnankyně je povinna oznámit těhotenství a plánovaný termín porodu zaměstnavateli nejpozději do 15. týdne před očekávaným porodem, pokud není dohodnuto jinak. Mateřská dovolená může začít nejdříve 11 týdnů před očekávaným termínem porodu, pokud lékař nedoporučí jiný postup (GOV.UK, 2025d). V případě předčasného porodu začíná mateřská dovolená dnem porodu. Zaměstnavatel je povinen do 28 dnů písemně potvrdit začátek a předpokládané ukončení mateřské dovolené. Nárok na Statutory Maternity Leave vzniká ženě, pokud je zaměstnankyní a řádně informuje zaměstnavatele. Tento nárok však nevzniká v případě náhradního mateřství; v takových situacích se uplatňují jiné režimy, například Statutory Adoption Leave (GOV.UK, 2025d).

Statutory Maternity Leave je samostatný institut oddělený od dávky Statutory Maternity Pay. Nárok na Statutory Maternity Pay se odvíjí od délky zaměstnání u zaměstnavatele a od dosažené výše výdělku (GOV.UK, 2025d). Pokud zaměstnankyně nesplňuje podmínky pro nárok na Statutory Maternity Pay, může mít nárok na dávku Maternity Allowance, která je spravována jiným orgánem, konkrétně Department for Work and Pensions (Department for Work and Pensions, 2025a).

Statutory Maternity Pay (SMP)

Právní základ dávky Statutory Maternity Pay (SMP) tvoří zejména The Statutory Maternity Pay (General) Regulations 1986 (SI 1986/1960), a to včetně pozdějších prováděcích změn, například úprav platných pro rok 2025. Pro praktickou aplikaci právní úpravy a aktuální sazby se používají oficiální metodické pokyny zveřejňované na portálu GOV.UK a úřadem HMRC (The Statutory Maternity Pay (General) Regulations 1986; GOV.UK, 2025e; HMRC, n.d.c). Statutory Maternity Pay představuje zákonnou finanční podporu, která je vyplácena zaměstnavatelem po dobu až 39 týdnů (GOV.UK, 2025e). Nárok na tuto dávku vzniká zaměstnankyni, která byla u daného zaměstnavatele nepřetržitě zaměstnána alespoň 26 týdnů do 15. týdne před očekávaným termínem porodu. Současně musí její průměrný týdenní výdělek v rozhodném období přesahovat stanovenou hranici Lower Earnings Limit. Pokud této hranice nedosáhne, nárok na SMP nevzniká (GOV.UK, 2025e; The Statutory Maternity Pay (General) Regulations 1986). V případě, že má žena více zaměstnavatelů, může nárok na SMP vzniknout u každého z nich samostatně, pokud jsou splněny zákonné podmínky (GOV.UK, 2025e). Výše dávky se odvíjí od délky čerpání. Prvních šest týdnů činí dávka 90 % průměrného

týdenního výdělku bez horního limitu. Následujících 33 týdnů je vyplácena částka £ 184,03 týdně, nebo 90 % průměrného týdenního výdělku, podle toho, která hodnota je nižší (GOV.UK, 2025e). Statutory Maternity Pay je vyplácena buď měsíčně, nebo týdně, a to stejným způsobem jako mzda; z vyplácených částek se odvádí daň z příjmu a příspěvky na National Insurance (HMRC, n.d.c). Pokud se žena rozhodne pro čerpání Shared Parental Leave, je vyplácena zákonná sdílená rodičovská dávka ve výši £ 187,18 týdně, což odpovídá 90 % průměrného týdenního výdělku. Výpočet průměrného výdělku se standardně provádí z průměru příjmů za osm týdnů před očekávaným termínem porodu; prvních šest týdnů se násobí koeficientem 0,9 a v dalších týdnech se porovnává s pevně stanovenou sazbou (GOV.UK, 2025e; HMRC, n.d.c). Pokud nejsou splněny podmínky pro nárok na Statutory Maternity Pay, může mít žena nárok na dávku Maternity Allowance, kterou spravuje Department for Work and Pensions (Department for Work and Pensions, 2025a).

6.4.5 *Maternity Allowance*

Právní úprava této dávky je obsažena v nařízení The Social Security (Maternity Allowance) Regulations 1987 (SI 1987/416), které upravuje podmínky nároku, délku výplaty i výši dávky (The Social Security (Maternity Allowance) Regulations 1987, SI 1987/416, 1987). Podle ustanovení § 2 a § 3 uvedeného nařízení a aktuálních metodických pokynů GOV.UK (2025) vzniká ženě nárok na dávku tehdy, pokud byla v období 66 týdnů před očekávaným termínem porodu alespoň 26 týdnů zaměstnána nebo vykonávala samostatnou výdělečnou činnost, přičemž tyto týdny nemusí být souvislé. Zároveň musí žena alespoň v 13 z těchto týdnů dosahovat výdělku ve výši £ 30 či více týdně, případně pracovat bez mzdy v podnikání svého manžela nebo partnera (GOV.UK, 2025a; The Social Security (Maternity Allowance) Regulations 1987, SI 1987/416, 1987). Nárok na Maternity Allowance může také vzniknout v případech, kdy žena nedávno přestala pracovat nebo nesplňuje podmínky pro přiznání dávky Statutory Maternity Pay (GOV.UK, 2025a).

Výše dávky pro rok 2025/2026 činí £184.03 týdně nebo 90 % průměrného výdělku, vyplácí se nižší z těchto částek (GOV.UK, 2025b). Dávka je poskytována po dobu až 39 týdnů. Výplata dávky může být nejdříve 11 týdnů před očekávaným porodem. Žádost lze podat od 26. týdne těhotenství. Výplata je buď to týdenní nebo čtrnáctidenní, podle potřeb žadatelky (GOV.UK, 2025b). Maternity Allowance může ovlivnit jiné

sociální dávky a to např. Universal Credit. Dávka je vyplácena Department for Work and Pensions, tedy britské Ministerstvo práce a sociálních věcí (GOV.UK, 2025a).

6.4.6 *Paternity pay and leave*

Statutory Paternity Leave (SPL)

Právní úprava Statutory Paternity Leave je obsažena v nařízení The Paternity and Adoption Leave Regulations 2002 (SI 2002/2788) a je doplněna ustanoveními Employment Rights Act 1996, která zajišťují základní pracovněprávní ochranu, zejména ochranu proti propuštění a právo na návrat do zaměstnání. Tyto právní předpisy společně upravují okruh oprávněných osob, délku otcovské dovolené, povinnosti zaměstnance při oznámení zaměstnavateli i další související podmínky (The Paternity and Adoption Leave Regulations 2002, SI 2002/2788, 2002; Employment Rights Act 1996, 1996).

SPL poskytuje zaměstnanci právo na jeden nebo dva týdny chráněného pracovního volna při narození nebo adopci dítěte. Toto volno může být placené nebo neplacené v závislosti na splnění podmínek pro nárok na Statutory Paternity Pay. Zatímco SPL upravuje samotné právo na pracovní volno, Statutory Paternity Pay se vztahuje k nároku na peněžní náhradu během jeho čerpání (GOV.UK, n.d.d).

Nárok na otcovské volno má osoba, která je u zaměstnavatele zaměstnána v postavení zaměstnance (employee). Osoby, které jsou u zaměstnavatele vedeny jako worker, nemají nárok na SPL. Během čerpání SPL má zaměstnanec právo na ochranu proti propuštění a na návrat na stejné nebo rovnocenné pracovní místo. Zároveň mu po dobu čerpání tohoto volna náleží některá zaměstnanecká práva, zejména nárok na dovolenou a zohlednění nároku na zvyšování mzdy (Acas, n.d.c).

Volno zaměstnanec může čerpat v období kolem porodu. Právní úprava stanoví, že čerpání může začít buď dnem porodu, nebo jiným datem zvoleným zaměstnancem v rámci povoleného období, které trvá od dne porodu až do 52. týdne po narození dítěte. Otcovské volno nelze zahájit před porodem dítěte. Oznámení o záměru čerpat otcovské volno musí zaměstnanec podat zaměstnavateli nejpozději do konce tzv. qualifying week, tedy přibližně do 15. týdne před očekávaným termínem porodu (GOV.UK, n.d.d). Nárok na otcovské volno zaměstnanci vzniká také v případě úmrtí dítěte.

Zaměstnanec má také právo doprovodit svou partnerku až na dvě předporodní lékařské prohlídky. Toto volno je standardně neplacené a náleží otci nebo partnerovi, pokud zaměstnavatel neposkytuje výhodnější pracovní podmínky. Zaměstnavatel může po zaměstnanci požadovat potvrzení o termínu předporodní schůzky (GOV.UK, n.d.d; Department for Business, 2014).

Statutory Paternity Pay (SPP)

Statutory Paternity Pay (SPP) je zákonná peněžitá dávka poskytovaná zaměstnancům po dobu čerpání SPL. Jejím cílem je částečně nahradit výpadek příjmu v období péče o novorozené dítě. Právní rámec této dávky vychází z britského systému sociálního zabezpečení a pracovního práva (GOV.UK, n.d.c; Acas, n.d.b).

Nárok na SPP má zaměstnanec, který je u téhož zaměstnavatele zaměstnán alespoň 26 týdnů do konce 15. týdne před očekávaným termínem porodu a jehož průměrný týdenní výdělek dosahuje alespoň zákonem stanoveného minima. Pro období od 6. dubna 2025 do 5. dubna 2026 činí tato hranice £ 125 týdně (HM Revenue & Customs, 2025b). Nárok na dávku může uplatnit otec dítěte, partner matky nebo osoba, která přebírá odpovědnost za výchovu dítěte, pokud jsou splněny výše uvedené podmínky (Acas, n.d.b).

Zaměstnanec je povinen informovat zaměstnavatele o svém záměru čerpat SPL a SPP nejpozději do 15. týdne před očekávaným termínem porodu. Konkrétní termín nástupu na otcovské volno je obvykle nutné potvrdit nejméně 28 dnů před jeho zahájením (GOV.UK, n.d.c; Acas, n.d.b).

SPP je poskytována po dobu maximálně dvou týdnů. Výše dávky činí £187.18 týdně nebo 90 % průměrného týdenního výdělku, přičemž se vyplácí nižší z těchto částek. Dávka podléhá zdanění a povinným odvodům (HM Revenue & Customs, 2025b; GOV.UK, n.d.c). SPP vyplácí zaměstnavatel prostřednictvím běžné výplaty mzdy, přičemž má možnost požádat o refundaci vyplacené částky od státu. Někteří zaměstnavatelé zároveň poskytují nadstandardní podmínky nad rámec zákonného minima (Acas, n.db).

6.4.7 Shared Parental Leave and Pay

Podle údajů UK Parliament House of Commons Library (2025) pobíralo v období 2024/2025 dávku Shared Parental Pay přibližně 22 700 osob. Jedná se o nejvyšší počet

příjemců za poslední desetiletí; pro srovnání, v období 2015/2016 tuto dávku pobíralo pouze 6 200 osob (UK Parliament House of Commons Library, 2025).

Shared Parental Leave (ShPL)

Právní úprava Shared Parental Leave (ShPL) je zakotvena v zákoně Children and Families Act 2014, který stanovuje základní principy sdílené rodičovské dovolené (Children and Families Act 2014, 2014). Podrobnější úpravu obsahuje prováděcí předpis The Shared Parental Leave Regulations 2014 (SI 2014/3050), jenž stanovuje podmínky nároku, oznamovací povinnosti vůči zaměstnavateli, postupy pro zkrácení (curtailment) mateřské nebo adopční dovolené a související administrativní pravidla (The Shared Parental Leave Regulations 2014, 2014).

Pokud chce matka umožnit svému partnerovi čerpat ShPL a placenou část Shared Parental Pay (ShPP), musí formálně zkrátit (curtail) svou Statutory Maternity Leave a případně také Statutory Maternity Pay. Bez tohoto kroku nelze vytvořit tzv. „fond“ zbývajících týdnů, které by bylo možné převést do režimu sdílené rodičovské dovolené. Curtailment spočívá v tom, že matka písemně oznámí zaměstnavateli datum, ke kterému končí její SML nebo SMP. Tím se uvolní zbývajících týdnů, které mohou být následně využity v rámci Shared Parental Leave. Bez provedení curtailmentu nemůže vzniknout nárok na ShPL ani na ShPP (Acas, n.d.a; GOV.UK, n.d.a).

Shared Parental Leave tedy umožňuje rodičům čerpat a vzájemně si rozdělit týdny rodičovského volna v prvním roce po narození nebo adopci dítěte. Umožňuje také flexibilní rozdělení péče o novorozené nebo adoptované dítě tak, aby si oba rodiče mohli vzít pracovní volno podle svých potřeb. Volno lze čerpat v blocích, současně, nebo střídavě. Rodiče mají také možnost zvolit, zda budou čerpat volno společně, nebo si čerpání volna a případnou finanční náhradu rozdělí postupně (GOV.UK, n.d.b). Cílem tohoto institutu je podpora rovnoměrnějšího rozdělení péče mezi rodiči a zvýšení flexibility při návratu na trh práce. Aby rodiče získali nárok na Shared Parental Leave, musí splnit stanovená kritéria způsobilosti, která vymezují zejména vazbu na zaměstnání a splnění podmínek předchozí mateřské nebo adopční dovolené (Department for Business, Innovation and Skills, 2013).

Nárok na ShPL mají rodiče, kteří sdílejí rodičovskou odpovědnost za dítě, a to včetně stejnopohlavních párů, adoptivních rodičů i rodičů využívajících náhradní mateřství,

pokud splní stanovené zákonné podmínky (GOV.UK, n.d.a; Acas, n.d.a). Nárok závisí na kombinaci několika kritérií, zejména na splnění testu kontinuity zaměstnání (continuity of employment) u žadatele, zaměstnaneckého a výdělečného testu (employment and earnings test) u druhého rodiče, na sdílení rodičovské odpovědnosti za dítě a na formálním zkrácení (curtailmentu) mateřské nebo adopční dovolené (GOV.UK, n.d.a). V rámci testu kontinuity zaměstnání musí žadatel splnit podmínku alespoň 26 týdnů nepřerušeno zaměstnání, které končí 15. týdnem před očekávaným termínem porodu, případně obdobně před převzetím dítěte do péče u adoptce (GOV.UK, n.d.a). V rámci employment and earnings testu musí druhý rodič v období 66 týdnů před týdnem porodu nebo adoptce vykonávat zaměstnání alespoň 26 týdnů, přičemž v nejméně 13 z těchto týdnů musí dosáhnout výdělku ve výši alespoň £ 30 týdně. Nárok na ShPL vzniká tím, že primární rodič, zpravidla matka nebo primární osvojitel, formálně ukončí část své mateřské nebo adopční dovolené, čímž se uvolní zbývající týdny, které mohou být následně sdíleny mezi rodiči (GOV.UK, n.d.a).

Shared Parental Pay (ShPP)

Statutory Shared Parental Pay představuje placenou složku Shared Parental Leave (Children and Families Act 2014; The Statutory Shared Parental Pay (General) Regulations 2014). Rodiče si mohou mezi sebou rozdělit až 37 týdnů placené podpory a až 50 týdnů rodičovského volna v prvním roce po narození nebo adoptci dítěte. Nárok na tuto podporu vzniká z té části mateřské podpory, konkrétně buď ze SMP, nebo z Maternity Allowance, kterou primární rodič nevyčerpá (GOV.UK, n.d.a). Aby se zbývající týdny staly dostupnými jako ShPP, musí matka formálně zkrátit (curtail) svou Statutory Maternity Pay (GOV.UK, n.d.a; Acas, n.d.a). Maximálně lze po odečtení dvou týdnů povinné mateřské dovolené sdílet až 37 týdnů placené podpory. Pokud žena vyčerpá všech 39 týdnů Statutory Maternity Pay, nezůstávají žádné týdny, které by bylo možné převést do režimu Shared Parental Pay (GOV.UK, n.d.a).

Podmínky nároku na Statutory ShPP odpovídají podmínkám pro ShPL. Primární rodič musí formálně zkrátit (curtail) mateřskou nebo adopční podporu a druhý rodič musí splnit tzv. employment and earnings test. Matka musí být ekonomicky aktivní alespoň 26 týdnů z období 66 týdnů před očekávaným termínem porodu, přičemž 26 z těchto týdnů musí tvořit souvislé období. Zároveň musí dosáhnout celkového výdělku nejméně £ 390 za alespoň 13 týdnů z uvedeného 66týdenního období, přičemž se započítávají

týdny s nejvyšším výdělkem, které nemusí na sebe navazovat. Partner matky musí být u téhož zaměstnavatele nepřetržitě zaměstnán alespoň 26 týdnů do konce 15. týdne před očekávaným termínem porodu a zároveň u tohoto zaměstnavatele setrvat alespoň do týdne před zahájením čerpání ShPL (GOV.UK, n.d.b). Aby měl partner nárok na ShPL, musí mít status zaměstnance (employee), nikoli pouze pracovníka (worker). Pokud je partner veden pouze jako worker, může mít nárok na ShPP, nikoliv však na samotné Shared Parental Leave (Acas, n.d.a).

Aby byli rodiče způsobilí k čerpání ShPL a ShPP, musí splnit také požadavek minimálního výdělku. Pro období od 6. dubna 2025 do 5. dubna 2026 činí hranice Lower Earnings Limit částku £ 125 týdně (HM Revenue & Customs, 2025a). Zaměstnanec musí být zároveň zaměstnán u téhož zaměstnavatele v okamžiku zahájení čerpání Statutory Shared Parental Pay a současně splnit podmínku minimálního výdělku stanovenou právními předpisy (GOV.UK, n.d.a).

Výše ShPP pro rozpočtový rok 2025/2026 činí £ 187,18 týdně, nebo 90 % průměrného týdenního výdělku, podle toho, která z těchto částek je nižší (GOV.UK, 2025c). Od dubna 2026 bude tato sazba navýšena na £ 194,32 týdně (GOV.UK, 2026). Podle dostupných statistických údajů pobíralo v období 2024/2025 dávky Shared Parental Leave a Shared Parental Pay celkem přibližně 22 700 osob.

7 Srovnání dávek ve vybraných zemích

7.1 Srovnání dávek poporodní péče

Tabulka 5 Dávky poporodní péče

Stát			
Česká republika	Německo	Norsko	Spojené království
Dávka			
Rodičovský příspěvek	Elterngeld	Foreldrepenger	Shared Parental Leave and Pay
Délka podpory			
Do 3 let	Basiselterngeld: 12 měsíců standard (až 14 měsíců)	100 % čerpání <ul style="list-style-type: none"> • Jedno dítě: 49 týdnů • Dvě děti: 66 týdnů • Tři a více dětí: 95 týdnů 80% čerpání <ul style="list-style-type: none"> • Jedno dítě: 61 týdnů a 1 den • Dvě děti: 82 týdnů a 2 dny • Tři a více dětí: 118 týdnů a 4 dny 	50 týdnů volna v prvním roce po narození dítěte 37 týdnů placeného volna
	ElterngeldPlus: Prodloužení podpory		
Výše podpory pro rok 2025/2026			
350 000 Kč na 1 dítě 700 000 Kč u vícero dětí	65–67 % čistého příjmu, min. 300 €, max. 1 800 € / měs.	možnost 100 % po 49 týdnech nebo 80 % po 61 týdnech, strop výpočtu 6G ≈ 783 042 NOK/rok (G = 130 507 NOK k 1.5.2025)	£187,18 na týden nebo 90 % průměrného týdenního výdělku, pokud je to nižší

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 5 ukazuje, že ve všech srovnávaných zemích existuje určitá forma podpory rodičů po narození dítěte. Ve Spojeném království neexistuje jednotná rodičovská dávka ve smyslu jako u ostatních porovnávaných zemí, a proto je pro účely komparace použita

dávka Shared Parental Leave and Pay, která svým funkčním zaměřením odpovídá rodičovské podpoře.

Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou jak v délce poskytované podpory, tak ve způsobu výpočtu dávky. Spojené království rozlišuje mezi placeným a neplaceným volnem, přičemž rozsah čerpání závisí na počtu týdnů. Celkově mohou rodiče čerpat až 50 týdnů volna, avšak pouze 37 týdnů je placených, a to ještě za předpokladu, že matka zkrátí svou Statutory Maternity Pay. Norsko oproti České republice uplatňuje systém založený na volbě mezi 100% a 80% čerpáním, přičemž délka podpory se liší podle počtu narozených dětí. Německo poskytuje základní dávku Basiselterngeld, kterou je možné rozšířit prostřednictvím ElterngeldPlus, který umožňuje delší období čerpání při nižší měsíční výši podpory.

Výše finanční podpory se mezi vybranými zeměmi také výrazně liší. Česká republika stanovuje pevnou celkovou částku podle počtu narozených dětí, kterou si rodič může časově rozvrhnout. Německo vyplácí procentní podíl z čistého příjmu surčeným minimem a maximem. Norsko poskytuje podporu podle zvolené varianty čerpání, tedy 100 % nebo 80 % příjmu. Ve Spojeném království je dávka stanovena jako pevná týdenní částka, případně 90 % průměrného týdenního výdělku, podle toho, která z těchto hodnot je nižší.

Tabulka 6 Poporodní péče výše dávky v eurech

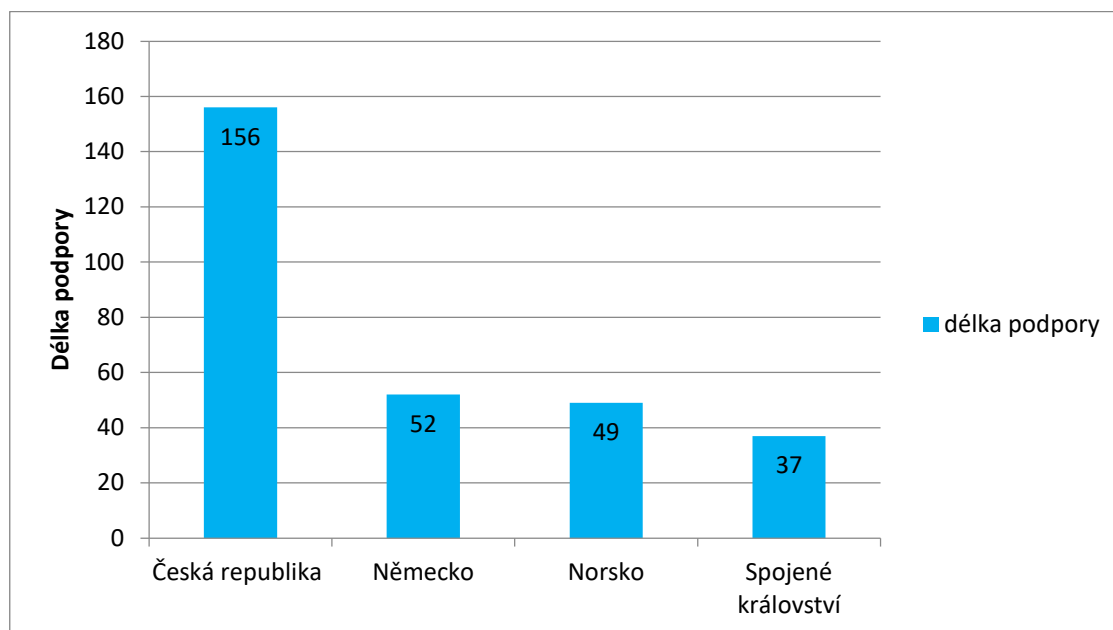
Stát			
Česká republika	Německo	Norsko	Spojené království
480 EUR	1 200–1 400 EUR	3104,93 EUR	928,51 EUR

Zdroj: Vlastní zpracování

Pro tabulku č. 6 byly použity průměrné hodnoty rodičovských dávek vyplácených v jednotlivých státech. V případě Norska závisí výše dávky zejména na výši předchozího příjmu rodiče, typu pracovního postavení a zvolené variantě čerpání. Pro účely srovnání byla zvolena 100% varianta čerpání. Z uvedeného porovnání vyplývá, že nejvyšší měsíční finanční podporu poskytují Norsko a Německo. Česká republika sice vyplácí v průměru nižší měsíční částky než Norsko, Německo či Spojené království, avšak délka čerpání rodičovského příspěvku je zde výrazně delší. Po přepočtu na celkový objem vyplacených prostředků za celé období podpory se ukazuje, že finanční

podpora v České republice dosahuje srovnatelné úrovně jako v Německu, které sice poskytuje vyšší měsíční dávky, avšak pouze po omezenější dobu.

Obrázek 1 Délka podpory dávek poporodní péče v týdnech

Zdroj: Vlastní zpracování

Z obrázku č. 1 je patrné, že nejdelší dobu podpory po narození dítěte poskytuje Česká republika. Německo a Norsko se z hlediska délky podpory pohybují přibližně kolem jednoho roku, zatímco Spojené království nabízí nejkratší období placené rodičovské podpory.

Whitney et al. (2023) uvádějí, že mateřská dovolená v délce alespoň 12 týdnů snižuje riziko poporodní deprese, zlepšuje fyzické zdraví matek, podporuje kojení a přispívá ke snížení kojenecké úmrtnosti (Whitney et al., 2023). Údaje o kojenecké úmrtnosti v České republice, Německu, Norsku a Spojeném království jsou uvedeny v příloze č. 2. Studie z Dánska dále ukazuje, že prodloužení placené rodičovské dovolené o šest týdnů (reforma z roku 1984, která zvýšila délku dovolené ze 14 na 20 týdnů) bylo spojeno s nižším rizikem psychiatrické diagnózy až 20 let po porodu, přičemž tento efekt byl nejsilnější u žen s nižším vzděláním a nižšími příjmy nebo bez partnera (Courtin et al., 2023). Studie z Malediv ukazuje, že prodloužení mateřské i otcovské dovolené posílilo mateřsko-dětskou vazbu, usnadnilo zvládnutí očkování a nemocí v prvních měsících života dítěte a podpořilo možnost exkluzivního kojení (Saleem & Musthafa, 2021). Naopak česká kvantitativní analýza zjistila, že prodloužení placené rodičovské dovolené ze tří na čtyři roky vedlo k odkladu nástupu dětí do

mateřské školy a bylo spojeno se sníženou pravděpodobností dokončení vysokoškolského studia u matek (Bičáková & Kalíšková, 2024). Některé studie navíc naznačují, že vztah mezi délkou rodičovské dovolené a depresivními symptomy může mít tvar písmene „U“, tedy že jak příliš krátká, tak i příliš dlouhá doba volna může zvyšovat riziko deprese, zejména u žen, které postrádají pracovní uplatnění nebo se cítí v domácím prostředí sociálně izolované (Dagher et al., 2014; Chang et al., 2023).

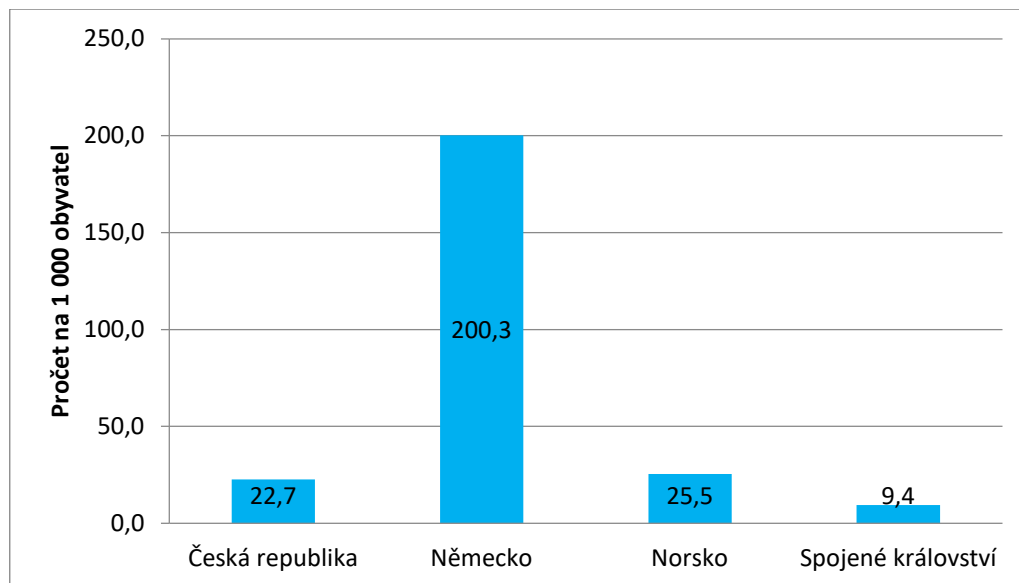
Tabulka 7 Počet pobírajících rodičovské dávky v roce 2024

Stát				
Česká republika	Německo	Norsko	Spojené Království	
~ 247 400	1 671 147	142 761	630 900	22 700

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 7 znázorňuje počet osob pobírajících rodičovské dávky v roce 2024. Tabulka slouží jako podklad pro výpočet uvedený v obrázku č. 2, který zachycuje přepočtený počet příjemců rodičovského příspěvku na 1 000 obyvatel v roce 2024.

Obrázek 2 Počet příjemců rodičovského příspěvku na 1 000 obyvatel pro rok 2024

Zdroj: Vlastní zpracování

Z obrázku č. 2 vyplývá, že nejvyšší počet příjemců rodičovského příspěvku přepočtený na 1 000 obyvatel v roce 2024 ukazuje Německo. Vyšší hodnoty lze vysvětlit zejména strukturou německého systému rodičovských dávek. Významným faktorem je vyšší

zapojení otců do čerpání rodičovského příspěvku, stejně jako možnost kombinovat pobírání dávky ElterngeldPlus s výkonem práce na částečný úvazek. Tato kombinace umožňuje, aby se do systému zapojili oba rodiče, což zvyšuje celkový počet příjemců. Dalším důvodem může být kratší doba čerpání rodičovského příspěvku v Německu ve srovnání s Českou republikou.

Pro porovnání tohoto grafu byl u Spojeného království použit součet příjemců dávek Statutory Maternity Pay a Shared Parental Pay, protože tento stát nemá jednotnou dávku typu rodičovského příspěvku. Jedná se tedy o ekvivalent rodičovského příspěvku pro účely srovnání. Obě tyto dávky plní stejnou funkci jako český rodičovský příspěvek. Důvody, proč má Spojené království nejnižší počet příjemců této dávky na 1 000 obyvatel, mohou být dány právě tím, že zde neexistuje jednotná dávka rodičovského příspěvku, tak jak je tomu v České republice, Německu či Norsku. Podpora je také krátká a nízká, jak je uvedeno v tabulce č. 5 a obrázku č. 1. Velká část osob také nemusí dosáhnout nároku na srovnávané dávky Spojeného království Statutory Maternity Pay a Shared Parental Pay, a využívá tak jinou formu finanční podpory, konkrétně Maternity Allowance. Tato data však zatím nejsou z důvodu změny operačního systému zveřejňována. Podle údajů House of Commons Library (2025) však v období 2023/2024 činil počet příjemců 50 020 osob a přepočten na 1 000 obyvatel by dosahoval hodnoty 0,72, což by rozhodný podíl příjemců ve Spojeném království nijak výrazně nezvýšilo. Česká republika vykazuje téměř stejný podíl příjemců jako Norsko.

Tabulka 8 Genderová rovnost a zapojení otců do rodičovské péče

Stát			
Česká republika	Německo	Norsko	Velká Británie
Dávka			
Rodičovský příspěvek	Elterngeld	Foreldrepenger	Shared Parental Leave and Pay
Možnosti			
Jednomu z rodičů	Partnerské měsíce	Rozdělování mezi rodiči	Flexibilní rozdělení péče mezi partnery
	Jeden rodič: 12 měsíců Zapojení obou rodičů: až 14 měsíců		Čerpání: v blocích, současně i střídavě.
Kombinace s prací			
ANO	Nevykonávat více než 32 hodin práce v týdnu	ANO	ANO

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 8 ukazuje, že v České republice neexistuje zákonný rámec umožňující sdílení nebo flexibilní střídání rodičů při čerpání rodičovské dovolené či rodičovského příspěvku. Rodičovská dovolená náleží vždy pouze rodiči, který o ni požádá, a rodičovský příspěvek může pobírat vždy pouze jeden rodič. Jedinou nepřenosnou dávkou určenou výhradně druhému rodiči je otcovská poporodní péče. Naopak v Německu, Norsku i ve Spojeném království existuje možnost rozdělení podpory mezi oba rodiče. Tato úprava je výhodná zejména pro matky, neboť jim umožňuje výkon pracovního úvazku a zároveň si udržovat pracovní návyky. Pro otce představuje výhodu možnost aktivně se zapojit do péče o dítě i po skončení otcovské dovolené, čímž dochází k rovnoměrnějšímu rozdělení rodinných povinností a zároveň je matce umožněn plynulejší návrat k pracovní činnosti po ukončení rodičovské dovolené.

7.2 Srovnání dávek mateřské podpory

Tabulka 9 Mateřská podpora

Stát			
Česká republika	Německo	Norsko	Velká Británie
Dávka			
Peněžité pomoci v mateřství	Mutterschaftsgeld	Foreldrepenger	Maternity pay and leave
Délka podpory			
Jedno dítě 28 týdnů	14 týdnů celkem	3 týdny až 12 týdnů před porodem	Až 52 týdnů podpory, 39 týdnů placené podpory
Dvě a více dětí 37 týdnů			
Výše dávky			
70 % průměrného výdělku	€13 za den cca €390 měsíčně	možnost 100 % po 49 týdnech nebo 80 % po 61 týdnech, strop výpočtu 6G ≈ 783 042 NOK/rok (G = 130 507 NOK k 1.5.2025)	Prvních 6 týdnů 90 % průměrného týdenního výdělku
			Následujících 33 týdnů je £184.03 nebo 90 % průměrného výdělku, podle toho, co je nižší,

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 9 ukazuje, že Norsko nemá mateřskou dovolenou jako samostatnou dávku, jakou můžeme najít v České republice, Německu nebo ve Spojeném království. Matka má v Norsku možnost čerpat předporodní podporu v rámci dávky Foreldrepenger. V České republice se na rozdíl od porovnávaných zemí délka podpory odvíjí od počtu narozených dětí. Komplikovanější je situace ve Spojeném království, kde má matka možnost zůstat s dítětem doma až 52 týdnů, avšak placených je pouze 39 týdnů. Tento systém je zároveň provázán s režimem Shared Parental Leave and Pay, přičemž platí, že pokud matka vyčerpá všechny týdny placeného volna, nevzniká již nárok na Shared Parental Pay.

7.3 Srovnání dávek otcovské poporodní péče

Tabulka 10 Otcovská poporodní péče

Stát			
Česká republika	Německo	Norsko	Velká Británie
Dávka			
Dávka otcovské poporodní péče	V rámci Elterngeld	V rámci Foreldrepenger (Fedrekvoten)	Paternity pay and leave
Délka podpory			
14 dní	Dle možnosti čerpání Elterngeld nebo ElterngeldPlus	Až 15 týdnů možnosti čerpání	<ul style="list-style-type: none"> • Až dva týdny volna • 39 týdnů placené podpory
Výše dávky			
70 % průměrného výdělku	Elterngeld 65–67 % (min 300 €, max 1 800 €);	možnost 100 % po 49 týdnech nebo 80 % po 61 týdnech.“	Prvních 6 týdnů 90 % průměrného týdenního výdělku
	ElterngeldPlus delší, ale nižší měsíčně		Následujících 33 týdnů činí dávka £ 184,03 nebo 90 % průměrného výdělku, podle toho, která z těchto částek je nižší.

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 10 ukazuje, že v České republice i ve Spojeném království existuje klasická krátkodobá otcovská dovolená, kterou nelze sdílet mezi rodiči. V obou zemích činí délka placeného volna 14 dnů. Naopak Německo ani Norsko nemají samostatnou otcovskou dávku jako oddělený institut. V Německu mohou otcové čerpat podporu v rámci systému rodičovského příspěvku (Elterngeld), zatímco v Norsku je otcům vyhrazena část společné rodičovské dovolené (fedrekvoten) v rámci dávky Foreldrepenger. Norsko tak představuje nejrovnostnější model, neboť aktivně podporuje zapojení obou rodičů prostřednictvím nepřenosných kvót. Z hlediska výše finanční náhrady patří Norsko k zemím s nejvyšší podporou, zatímco Česká republika nabízí

v rámci své otcovské dovolené relativně solidní dávku, přestože v evropském srovnání nepatří k nejvyšším.

V příloze č. 1 je uvedeno, že v roce 2024 bylo v České republice živě narozeno 84 311 dětí, přičemž Česká správa sociálního zabezpečení (2025) uvádí, že v tomto roce bylo vyplaceno 39 629 dávek otcovské poporodní péče. V rámci rodičovského příspěvku pobíralo v roce 2024 rodičovský příspěvek 5 092 otců (Český statistický úřad, 2025d). Dále je v příloze uvedeno, že v Německu bylo v roce 2024 narozeno 677 100 dětí. Podle údajů Statistisches Bundesamt (2025) čerpalo v roce 2024 dávku Elterngeld přibližně 432 tisíc mužů. V Norsku pobíralo v roce 2024 dávku Foreldrepenger celkem 64 190 mužů (NAV, 2025). Ve Spojeném království pobíralo 216 300 mužů dávky Paternity Pay and Leave. Zároveň bylo v období 2024/2025 čerpáno 22 700 dávek Shared Parental Leave and Pay, z čehož bylo 11 400 žen a 11 300 mužů. V příloze je dále uvedeno, že ve Spojeném království bylo v roce 2024 narozeno 656 251 dětí. Je však nutné zdůraznit, že uváděné procentuální podíly nepředstavují skutečný podíl otců, kteří čerpali dávky, jelikož statistiky narozených dětí zahrnují i víceročata, zatímco statistiky paternity pay a leave se vztahují pouze na oprávněné zaměstnance splňující zákonné podmínky nároku na dávku.

Tabulka 11 Procenta otců čerpající otcovskou podporu/otcovskou v rámci rodičovské dovolené v roce 2024

Stát			
Česká republika	Německo	Norsko	Spojené království
V rámci otcovské ~47 %	25,8 %	67,5 %	Shared pay 49,8 %
V rodičovském příspěvku: 2,1 %			Paternity 32,96 %

Zdroje: Vlastní zpracování; Český statistický úřad (2025); Statistisches Bundesamt. (2025); Arnesen (2024); UK Parliament House of Commons Library (2025)

Tabulka č. 11 ukazuje, že Česká republika vykazuje relativně vysoké využití krátkodobé otcovské dovolené, avšak velmi nízké zapojení otců do dlouhodobé rodičovské péče. Česká republika tak svým modelem zůstává výrazně genderově tradiční. Naopak v Norsku skandinávský model ukazuje systémové nastavení podporující aktivní účast otců, což se odráží v nejvyšší míře jejich zapojení do péče o dítě. Důvodem může být

zejména fedrekvoten, vysoká míra náhrady mzdy a silná institucionální podpora genderové rovnosti. Německo dosahuje vyššího zapojení otců než Česká republika v oblasti rodičovské dávky. Mezi hlavní faktory lze řadit partnerské měsíce, finanční motivaci a systémovou podporu sdílení rodičovské péče. Ve Spojeném království je patrné relativně širší využívání krátkodobé otcovské dovolené, avšak zapojení otců do širší struktury rodičovské podpory zůstává omezené. Shared Parental Pay má nízký absolutní počet příjemců, přestože je jeho čerpání mezi ženami a muži rozděleno přibližně v poměru 50 : 50.

7.4 Srovnání dávek přídatku na dítě

Tabulka 12 Přídatku na dítě srovnání

Stát			
Česká republika	Německo	Norsko	Spojené království
Dávka			
Dávka státní sociální pomoci (bonus na dítě)	Kindergeld	Barnetrygd	Child Benefit
Výše dávky pro rok 2025 měsíčně na první dítě			
Výpočet individuální	255 €	1 968 NOK	£112,88
Výše dávky v Eurech			
–	255 €	174,94 €	129,07€
Poskytování dávek			
Možnost až do 26 let věku	Možnost až do 25 let věku	Do 18 let	Do 16 nebo do 20 let při studiu
Testovanost			
Ano	Ne	Ne	Ne
Pravidelnost			
ANO	ANO	ANO	ANO

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulce č. 12 je vidět, že ve všech čtyřech sledovaných zemích existuje přímá peněžní dávka vyplácená pravidelně. Nejvíce univerzální systém vykazuje Norsko. Ve všech zemích je tato dávka časově omezena věkem dítěte, přičemž základní hranice se pohybuje mezi 16–18 lety a v případě dalšího vzdělávání dítěte je možné její prodloužení. Ve všech státech se zároveň jedná o opakovanou dávku vyplácenou

v pravidelných intervalech. V České republice je tato dávka nově výrazně příjmově testována a je směřována především na nízkopříjmové rodiny. Naproti tomu v ostatních sledovaných státech má dávka univerzální charakter a je poskytována bez ohledu na příjem domácnosti, přestože ve Spojeném království je její výše omezena u vysokých příjmů. Nejvyšší výši dávky poskytuje Německo, kde je částka sjednocena pro všechny děti. Na rozdíl od toho je ve Spojeném království Child Benefit diferencován podle pořadí dítěte, tedy podle toho, zda se jedná o první nebo další dítě v rodině. Nejnižší výši dávky vykazuje Česká republika, přičemž její individuální charakter znemožňuje stanovit oficiálně zveřejněný průměr.

7.5 Srovnání ochrany těhotných zaměstnankyň

Tabulka 13 Ochrana těhotných zaměstnankyň při rizikovém výkonu práce

Stát			
Česká republika	Německo	Norsko	Velká Británie
Název			
Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství	Beschäftigungsverbot	Svangerskapspenger	Maternity suspension on health and safety grounds
Kdy vzniká nárok			
při převedení na jinou práci s nižším příjmem	při zákazu práce z důvodu rizika	pokud těhotná nemůže vykonávat práci z důvodu rizika	pokud zaměstnavatel nemůže odstranit pracovní rizika zákaz práce
Kdo rozhoduje			
lékař + zaměstnavatel	zákon nebo lékař	Lékař	zaměstnavatel po posouzení rizik
Zdroj financování			
Stát (ČSSZ)	Zdravotní pojišťovna + zaměstnavatel	Stát (NAV)	Zaměstnavatel

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 13 ukazuje základní rozdíly v ochraně těhotných zaměstnankyň při výkonu rizikové práce v České republice, Německu, Norsku a ve Spojeném království. Z porovnání vyplývá, že jednotlivé státy k řešení této situace přistupují odlišnými způsoby.

Německo a Spojené království uplatňují model, který klade hlavní odpovědnost na zaměstnavatele. V těchto zemích je prioritou úprava pracovních podmínek nebo dočasné uvolnění těhotné zaměstnankyně z práce při zachování jejího příjmu. Zaměstnavatel tak nese odpovědnost nejen za zajištění bezpečných pracovních podmínek, ale také za finanční zabezpečení těhotné zaměstnankyně.

Naopak Česká republika a Norsko řeší tuto situaci především prostřednictvím systému sociálního zabezpečení. Ochrana je zde založena na poskytování finančních dávek, které kompenzují snížení nebo ztrátu příjmu v důsledku omezení pracovní činnosti během těhotenství.

Z tohoto srovnání tedy vyplývá, že porovnávané státy uplatňují dva základní přístupy k ochraně těhotných zaměstnankyň. Zatímco některé kladou větší důraz na odpovědnost zaměstnavatele, jiné využívají nástroje systému sociálních dávek. Cílem obou přístupů je však shodný záměr, a to ochrana zdraví těhotné ženy a zajištění příjmu v období těhotenství.

8 Analýza SW

8.1 Česká republika

Tabulka 14 SW analýza Česká republika

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Dlouhá doba čerpání rodičovského příspěvku (až 3 roky), dává tak rodinám čas a jistotu• Rodina zůstává primárním prostředím pro osvojování hodnot, sociálních rolí• Relativně solidní náhrada při otcovské• Rodičovský příspěvek je univerzální nárok• Mezinárodní spolupráce• Rozvinutá síť sociálních služeb• Právní ochrana zaměstnanců při návratu z rodičovské• Digitalizace hlavních procesů – eNeschopenka, elektronická PPM, ePodání• Dobře definovaný právní rámec ochrany rodiny a dítěte (ZSPOD, zákon o sociálních službách, nemocenském pojištění• Nízká dětská úmrtnost	<ul style="list-style-type: none">• Velmi nízké zapojení otců (2,1 % v rodičovské)• Příjmově testovaný přídavek na dítě• Přídavek na dítě je v rámci dávky státní sociální pomoci• Dlouhá rodičovská může oslabovat postavení žen na trhu práce• Dlouhá rodičovská podpora může mít psychický dopad na ženy• Relativně nízká peněžitá náhrada příjmů• Někdy složitá orientace v dávkových systémech a podmínkách• Nízká podpora návratu rodičů na pracovní trh• Nízká flexibilita trhu práce• Nízká porodnost• Vysoká rozvodovost• Nízká sňatečnost

Zdroj: Vlastní zpracování

SW analýza české rodinné politiky, prezentovaná v tabulce č. 14, ukazuje výrazné rozdíly mezi silnými a slabými stránkami tohoto systému. Mezi silné stránky patří především stabilní legislativní rámec, univerzální nárok na klíčové služby a široká síť sociálních služeb, ale také nízká dětská úmrtnost, která je blíže popsána v příloze č. 2. Naopak slabé stránky zahrnují zejména nízkou měsíční finanční podporu po porodu a nízké zapojení otců do péče o dítě. Mezi slabiny systému lze dále zařadit vysokou rozvodovost a nízkou sňatečnost, které mohou negativně ovlivňovat celkovou porodnost. Ukazatele sňatečnosti a rozvodovosti jsou přehledně zpracovány v příloze č. 3 pro všechny sledované státy.

8.2 Německo

Tabulka 15 SW analýza Německo

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Flexibilní rodičovské podpory • Partnerské sdílení rodičovské • Ochrana žen v těhotenství a po porodu • Možnost úplného zákazu práce v těhotenství z důvodu rizika • Univerzální příspěvek na dítě (Kindergeld) • Důraz na sladování práce a rodiny pomocí flexibilní úvazky, programy návratu) • Nízká dětská úmrtnost • Rostoucí využití ElterngeldPlus • Možnost využití Partnerschaftsbonus • Uspokojující finanční peněžitá náhrada příjmů • Vysoký podíl příjemců rodičovského příspěvku • Možnost vykonávat práci při pobírání Elterngeld 32 hodin práce v týdnu • Netestovanost přídatku na dítě (Kindergeld) 	<ul style="list-style-type: none"> • Více variant Elterngeld a tím vznikne složitost volby • Různé kombinace mohou být pro rodiče náročné na orientaci a plánování • Limity pro kombinace s prací • Časté změny příjmových limitů a parametrů • Procentní strop dávky Elterngeld • Regionální rozdíly v dostupnosti a organizaci služeb péče • Různá praxe mezi spolkovými zeměmi • Genderově nerovnoměrné zapojení do péče a čerpání dávek • Riziko ztráty bonusových měsíců kvůli přesčasům, výkyvům docházky • Nižší porodnost • Nízká sňatečnost • Vysoká rozvodovost

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak ukazuje tabulka č. 15, německý systém dávek je postaven na silné kombinaci finančních nástrojů a flexibilních forem rodičovské podpory, které umožňují vyváženější rozdělení péče mezi rodiče. Mezi hlavní silné stránky patří zejména Elterngeld, ElterngeldPlus, Partnerschaftsbonus a stabilní infrastruktura péče o děti. Slabiny systému se naopak projevují především v jeho administrativní náročnosti a v regionálních rozdílech v dostupnosti služeb.

8.3 Norsko

Tabulka 16 SW analýza Norsko

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Velkorysé a flexibilní v dávce Foreldrepenger • Foreldrepenger (rodičovský příspěvek) je rozdělen podle počtu narozených dětí – čím více dětí, tím více týdnů rodičovský příspěvek • Foreldrepenger s možností volby 100% nebo 80% poskytováním • Vyhrazené kvóty pro oba rodiče (Mødrekvoten/Fedrekvoten) • Relativně vysoká participace otců na čerpání podpory • Pravidelný netestovaný přídavek Barnetrygd s regionálním příplatkem • Komplexní krytí specifických situací – silná bezpečnostní síť • Silná ochrana během těhotenství • Institucionální jistota a mezioborová spolupráce (NAV/Bufdir/Barnevernet) • Rozvoj digitálních platforem a nástrojů – snižuje bariéry v přístupu k informacím • Středně vysoké čerpání RP na 1000 obyvatel (vyšší než ČR A UK, ale nižší než DE) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nárokové podmínky u Foreldrepenger (minimálně 6 z 10 měsíců pojištění + $\geq 0,5$ G příjmu) → část rodičů na ně nedosáhne – musí využít Engangsstønad. • Stropy dávek (6 G) u Foreldrepenger / Svangerskapspenger / Pleiepenger → u vyšších příjmů relativně nižší náhrada. • Kontantstøtte jen 13–23 měsíců a snižuje se s částečnou docházkou do barnehage → rodiče musí hlídat podmínky a souběhy. • Redukce podle příjmu u Overgangsstønad a procentní úhrady u Stønad til barnetilsyn • Dokladové nároky (zejména lékařská potvrzení u Pleiepenger; prokazování docházky/úvazků u souběhů) • Nižší porodnost • Nízká sňatečnost • Vysoká rozvodovost

Zdroj: Vlastní zpracování

SW analýza Norska v tabulce č. 16 ukazuje systém s velmi vysokou mírou rovnosti, univerzality a prevence. Silné stránky tvoří vysoké zapojení otců, štědré rodičovské dávky, univerzální přídavek na dítě a široká nabídka preventivních služeb podporovaných komunitní sociální prací. Slabinou je zejména vysoká finanční náročnost systému a jeho závislost na stabilním státním rozpočtu.

8.4 Spojené království

Tabulka 17 SW analýza Spojeného království

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Flexibilní sdílená rodičovská dovolená (SPL) – možnost čerpání v blocích, střídavě či současně. Posiluje možnost sdílet péči mezi rodiči. • Pracovně – právní ochrany v těhotenství (maternity suspension) • Maternity suspension s plnou mzdou • Delší zákonná mateřská dovolená (až 50 týdnů mateřské, z toho 39 týdnů placených) • MaInstitucionální jasnost rolí (DWP pokrývá příjmově testované a Maternity Allowance, HMRC řeší SMP/SPP/ShPP a Child Benefit; právní rámec Children and Families Act 2014 a prováděcí předpisy pro SPL/ShPP jsou dobře popsány a srozumitelné uživatelům i zaměstnavatelům.) 	<ul style="list-style-type: none"> • rodiny musí kombinovat více typů dávek (SMP/MA, SPL/ShPP a někdy i SPP), to činí složitější a méně přehledný systém • Počty čerpajících na 1000 obyvatel ShPP jsou nízké • SMP/SPP/ShPP vyžadují minimální délku zaměstnání a Lower Earnings Limit, část rodičů tak spadne až do Maternity Allowance nebo mimo placené schéma • Child Benefit není plně univerzální – HICBC jej u vyšších příjmů redukuje. • Regionální rozdíly mezi Skotskem, Walesem a Severním Irskem v administraci a doplňkových dávkách (např. LHA v rámci UC) ztěžují jednotné srovnání napříč UK. • Nerovný nárok podle statusu (employee × worker × OSVČ); část práv jen pro „employees“. • Nižší příjemci na 1 000 obyvatel • Nízká porodnost a sňatečnost vysoká rozvodovost

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 17 ukazuje systém Spojeného království, který se výrazně opírá o koordinaci služeb a mezioborovou spolupráci. Silnou stránkou je flexibilita v čerpání rodičovské a mateřské podpory (např. Shared Parental Leave) a komplexní přístup programu Families First Partnership. Slabiny zahrnují příjmové testování většiny dávek a nižší úroveň finanční podpory ve srovnání s kontinentální Evropou

9 GAP analýza

Tabulka 18 GAP analýza

oblast	Indikátor	ČR (stav)	Benchmark (země)	GAP	Proč je mezera	Návrh kroku
Zapojení otců	Podíl otců mezi příjemci rodičovské dávky	≈ 2,1 % otců v RP (r. 2024)	67,5 % (NO – Fedrekvoten v rámci Foreldrepper)	Výrazně nižší zapojení otců v ČR	Chybí vyhrazené otcovské měsíce s dostatečnou finanční náhradou; otcovská je krátká a nenavazuje na sdílení rodičovské	Zavést povinné otcovské kvóty podobné norskými Fedrekvoten, či motivační otcovské měsíce (Německý model, Partnermonate, Partnerschaftsbonus), případně systém sdílené rodičovské (Shared Parental Leave v UK)
Štědrost po porodu	Placená podpora (orientačně €/měsíc)	≈ 480 € (průměr RP); dlouhá čerpací doba RP – 350 000 Kč / jedno dítě	NO ≈ 3 105 €, DE ≈ 1 200 – 1 400 €, UK ≈ 929 € (SMP/ShPP)	Finanční podpora po porodu je v ČR nižší	Nízká měsíční výše podpory způsobená velmi dlouhou dobou čerpání RP	Posílit krátkodobou poporodní podporu, zvážit kombinaci vysoké krátkodobé podpory a nižší dlouhodobé
Flexibilita a práce	Možnost kombinovat dávku s úvazkem	RP lze měnit každé 3 měsíce, lze kombinace s prací, při zajištění péče, nízká dostupnost částečných úvazků	DE: ElterngeldPlus + Partnerschaftsbonus, NO: flexibilní dělení s volbou 80%/100%, UK: SPL v blocích	Nižší reálná flexibilita práce během rodičovství	Dlouhá rodičovská dovolená → ztížený návrat na trh práce → nízká dostupnost kratších úvazků;	Podporovat částečné úvazky a motivovat zaměstnavatele, zvážit bonusový mechanismus jako v Německu (Partnerschaftsbonus)

Univerzální přídavek na dítě	Pokrytí dávkou (charakter)	Není univerzální, přídavek na dítě byl příjmově testovaný, od 10/2025 součást dávky státní sociální pomoci	Německo → plně univerzální Kindergeld, Norsko → univerzální Barnetrygd, UK → Child Benefit (univerzální, pouze následně korigovaný HICBC)	ČR nemá univerzální přídavek na dítě	Preference adresnosti a majetkových testů, kombinace více agend v rámci nové superdávky a nízká míra systémové transparentnosti	Oddělit dětskou složku ze superdávky; zavést univerzální základní částku + adresné doplatky (model DE/NO/UK)
Podpora samoživitelů	Komplexní finanční a sociální podpora pro domácnosti s jedním rodičem	Neexistuje samostatná dávka pro samoživitele, pomoc je rozptýlená mezi různé subsystemy (dávka státní sociální pomoci, zálohované výživné, RP). Vzniká nízká stabilita příjmu.	NO: Overgangsstonad, Stonad til barnetilsyn, Småbarnstillegg, DE: Unterhaltsvorschuss Entlastungsbetrag, UK: Universal Credit (vyšší work allowance), příspěvek na bydlení	Chybějící samostatná dávka pro samoživitele	Nedostatečná systémová podpora a nízká míra cílených nástrojů pro rodiny s jedním rodičem.	Zavést samostatnou podporu pro rodiny s jedním rodičem, posílit zálohové výživné a diferencovat dětskou složku dávky podle typu domácnosti; posílit motivaci k pracovní aktivitě po vzoru zahraničních modelů

Zdroj: Vlastní zpracování

Vysvětlivky k tabulce č. 18 GAP analýzy:

- ČR (stav) – aktuální situace v České republice popsána pomocí hodnot, parametrů nebo textového shrnutí.
- Benchmark (země) – nejlepší nebo nejefektivnější hodnota či postup identifikovaný ve srovnávaných zemích (Německo, Norsko, Velká Británie).
- GAP (mezera) – rozdíl mezi českým stavem a benchmarkem ve stejné jednotce nebo kvalitativní oblasti.
- Proč je mezera – hlavní příčiny identifikovaných rozdílů, vycházející z legislativy, institucionální praxe nebo kulturních a sociálních faktorů.
- Návrh kroku – doporučení, která mohou v horizontu 12–24 měsíců reálně přispět ke zmenšení mezery mezi ČR a srovnávanými zeměmi.

GAP analýza se zaměřuje na identifikaci hlavních rozdílů mezi českým systémem podpory rodin a systémy v Německu, Norsku a Spojeném království. Na rozdíl od SW analýzy, která hodnotí vnitřní silné a slabé stránky jednotlivých států, GAP analýza vychází z přímého porovnání konkrétních parametrů systémů. Umožňuje tak identifikovat oblasti, ve kterých se Česká republika od vybraných benchmarkových zemí nejvíce liší, a objasnit příčiny těchto rozdílů.

GAP analýza ukázala, že ve všech pěti sledovaných oblastech existuje mezi Českou republikou a porovnávanými státy významná mezera. Největší rozdíl se projevil v oblasti zapojení otců, kde Norsko a Německo využívají nepřenosné otcovské kvóty, zatímco český systém obdobný mechanismus nenabízí. Významná mezera byla identifikována také v oblasti finanční podpory během péče o dítě, kdy Česká republika sice poskytuje vysoký celkový objem rodičovského příspěvku, avšak velmi nízkou intenzitu podpory, což je dáno především dlouhou dobou čerpání.

V oblasti flexibility se ukázalo, že zahraniční země nabízejí širší možnosti kombinace práce a péče o dítě, například prostřednictvím nástrojů ElterngeldPlus, Partnerschaftsbonus nebo Shared Parental Leave, zatímco český systém poskytuje v této oblasti omezenější flexibilitu a návrat rodičů na trh práce je proto obtížnější. Mezery byly identifikovány také v oblasti univerzality přídatku na dítě, kde Česká republika uplatňuje především příjmové testování, zatímco Německo, Norsko i Spojené království poskytují univerzální nebo téměř univerzální modely této dávky.

Pátou oblastí je podpora rodin s jedním rodičem, která se ukázala jako jedna z nejvýraznějších mezer. Česká republika nemá samostatný nástroj cílené podpory těchto rodin, zatímco Norsko prostřednictvím dávky Overgangsstønad, Německo pomocí Unterhaltsvorschuss a Spojené království zejména prostřednictvím vyšší work allowance v rámci dávky Universal Credit poskytují stabilní a přímo zaměřené mechanismy podpory.

10 Závěr

Tato diplomová práce si kladla za cíl porovnat systémy podpory rodin po narození dítěte v České republice, Německu, Norsku a Spojeném království a na základě komparace, SW analýzy a GAP analýzy navrhnout doporučení pro české prostředí. Provedené porovnání ukázalo, že všechny čtyři sledované země sdílejí základní hodnoty ochrany rodiny, dítěte a rovnosti příležitostí, avšak jejich systémové pojetí podpory rodin se výrazně liší.

Výsledky práce ukázaly, že Česká republika se vyznačuje dlouhým obdobím čerpání rodičovského příspěvku a stabilní právní ochranou rodiny. V mezinárodním srovnání se však ukazuje, že nízká měsíční intenzita finanční podpory a obtížnější návrat rodičů, zejména matek, na trh práce představují výrazné slabiny tohoto systému. Problémem je také nízké zapojení otců do péče o dítě, které je důsledkem absence otcovských kvót, přetrvávajících tradičních sociálních norem a nedostatku motivačních mechanismů běžně uplatňovaných například v Norsku či Německu.

Německý a norský systém představují nejkompaktnější modely podpory rodiny. Německo se zaměřuje na flexibilní rodičovskou podporu, která kombinuje nástroje Elterngeld, ElterngeldPlus a Partnerschaftsbonus, jež společně podporují rovnoměrnější rozdělení péče mezi rodiče. Norsko staví svůj systém na univerzální podpoře, vysoké participaci otců, důrazu na rovnost rodičů a silném systému preventivních služeb. Spojené království naopak představuje systém založený na multidisciplinárním přístupu a koordinaci služeb, zejména prostřednictvím programu Families First Partnership.

Stanovený cíl práce byl naplněn. Práce systematicky shrnuje jednotlivé systémy podpory rodin, identifikuje jejich rozdíly a na tomto základě je převádí do konkrétních doporučení pro české prostředí.

GAP analýza identifikovala čtyři klíčové oblasti, ve kterých se Česká republika nejvýrazněji liší od sledovaných zemí. Mezi tyto oblasti patří nízké zapojení otců do rodičovství, nižší finanční podpora po porodu, omezené možnosti flexibilního sladování pracovního a rodinného života a méně univerzální podpora rodin s dětmi. Jedním z nejvýznamnějších zjištění byla také nedostatečná cílená podpora rodin s jedním rodičem, zatímco Norsko, Německo i Spojené království mají v této oblasti zavedeny jasně definované mechanismy, které český systém postrádá.

Česká republika má přesto řadu silných stránek. Patří mezi ně zejména stabilní právní rámec, rozvinutá síť sociálních služeb, univerzální nárok na rodičovský příspěvek a legislativní nástroje ochrany dítěte. Aktuální změny v oblasti dávek státní sociální podpory, včetně zavedení tzv. superdávky, navíc představují příležitost k dalším úpravám a zjednodušení systému.

Srovnání také ukázalo, že moderní rodinná politika musí reagovat nejen na tradiční sociální rizika, ale také na nové výzvy 21. století, jako jsou digitalizace, proměny trhu práce, nárůst nestandardních forem zaměstnání, demografické stárnutí a měnící se podoby rodiny. Tyto faktory budou zásadní pro utváření budoucích strategií rodinné politiky.

Celkově jde říci, že provedená analýza odhalila silné i slabé stránky české rodinné politiky a zároveň poskytla prostor pro inspiraci ze zahraničních přístupů. Modernizace systému sociální podpory rodin tak představuje významnou příležitost ke zlepšení životních podmínek rodičů i dětí a k posílení stability rodinného prostředí v dlouhodobém horizontu.

Výsledky je třeba brát s opatrností, protože mezi jednotlivými státy existují rozdíly v tom, kdo je považován za příjemce dávky, jak jsou dávky vypočítávány a jaká platí legislativa. Výsledky mohou ovlivnit také kurzové rozdíly. Ve Spojeném království byl pro srovnání použit součet dávek Statutory Maternity Pay, Maternity Allowance a Shared Parental Pay, jelikož zde neexistuje jedna jednotná rodičovská dávka.

11 Seznam literatury

- 1) Aass, L. K., Skar, A. M. S., & Tjelflaat, T. (2020). Family-centred support conversations in child welfare services: A qualitative study of social workers' experiences. *Child & Family Social Work*, 25(4), 785–793. <https://doi.org/10.1111/cfs.12762>
- 2) Acas. (n.d.-a). *Shared parental leave and pay*. <https://www.acas.org.uk/shared-parental-leave-and-pay>
- 3) Acas. (n.d.-b). *Statutory paternity pay / Taking paternity leave*. <https://www.acas.org.uk/paternity-leave-pay>
- 4) Acas. (n.d.-c). *Taking paternity leave*. <https://www.acas.org.uk/taking-paternity-leave>
- 5) Acas. (n.d.-d). *Maternity leave and pay — checking your rights*. Acas. <https://www.acas.org.uk/maternity-leave>
- 6) Acas. (2025). *Pregnancy at work: Health and safety*. <https://www.acas.org.uk/pregnancy-at-work>
- 7) AOK. (2026). *Pflegezeit & Familienpflegezeit*. <https://www.aok.de/>
- 8) Arnesen, H. S. (2024). *How many fathers take paternity leave?* Statistisk sentralbyrå (SSB). <https://www.ssb.no/en/befolkning/likestilling/statistikk/indikatorer-for-kjonnsligestilling-i-kommunene/Articles%20for%20Indicators%20for%20gender%20equality%20in%20municipalities/how-many-fathers-take-paternity-leave>
- 9) BAFzA (Bundesamt für Familie und zivilgesellschaftliche Aufgaben). (2026). *Familienpflegezeit – Darlehen*. <https://www.bafza.de/programme-und-foerderungen/familienpflegezeit>
- 10) Barnardo's. (2024). *Family support services*. <https://www.barnardos.org.uk/get-support/services/choices-family-support>
- 11) Barne – og familiedepartementet. (2024). *Barne – og familiedepartementet*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/id298/>
- 12) Barne – og familiedepartementet. (2024b). *Om departementet* [O ministerstvu]. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/id298/>

- 13) Barnevernsloven. (2021). *Barnevernet – tjenester og tiltak* [Dětská sociální služba a opatření]. <https://www.bufdir.no/barnevern/>
- 14) Bernedo, I. M., Almeida, A., Byrne, S., González– Pasarín, L., Pećnik, N., Cruz, O., Uka, A., Skučienė, D., & Šumskaitė, L. (2024). The use of evidence–based programmes in family support across Europe: A comparative survey study. *Children and Youth Services Review*, 158, 107455. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2024.107455>
- 15) Broschinski, S., Feldhaus, M., Assmann, M.– L., & Heidenreich, M. (2022). The role of family social capital in school-to-work transitions of young adults in Germany. *Journal of Vocational Behavior*, 139, 103790. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2022.103790>
- 16) Bufdir. (2024a). *Samfunnsøkonomisk utredning: Digital fagstøtte for foreldreveiledning og andre foreldrestøttende tiltak i kommunene*. https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Samfunnsokonomisk_utredning_Digital_fagstotte_for_foreldreveiledning_og_andre_foreldrestottende_tiltak_i_kommunen_e.pdf
- 17) Bufdir. (2024b). *Bo- og dagtilbud ved krisesentre*. <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/krisesentrene/bo-dagtilbud/>
- 18) Bufdir. (2025a). *Årsrapport 2024 -Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet*. <https://www.bufdir.no/om/aarsrapport2024>
- 19) Bufdir. (2025b). *Sertifisering i ICDP – Foreldreveiledningsprogram*. <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/sertifisering-icdp/>
- 20) Bufdir. (2025c). *Foreldreveiledning tilpasset ungdomstiden – region Nord*. https://www.bufdir.no/bufetat-regioner/region-nord/aktuelt/foreldreveiledning-tilpasset-ungdomstiden_2025/
- 21) Bundesagentur für Arbeit. (2026). *Kinderzuschlag: Anspruch, Höhe, Dauer*. <https://www.arbeitsagentur.de/familie-und-kinder/kinderzuschlag-verstehen/kinderzuschlag-anspruch-hoehe-dauer>

- 22) Bundesagentur für Arbeit. (2025) *Kindergeld und Kinderzuschlag steigen 2025: Kein neuer Antrag notwendig.*
<https://www.arbeitsagentur.de/news/kindergeld-kinderzuschlag-2025>
- 23) Bundesministerium der Finanzen. (2024). *LStH 2024: Anhang 16.*
 Bundesministerium der Finanzen.
<https://lsth.bundesfinanzministerium.de/lsth/2024/B-Anhaenge/Anhang-16-Druck/anhang-16.html>
- 24) Bundesministerium der Finanzen (BMF). (2024a). *Anhang 16 – Entlastungsbetrag für Alleinerziehende* (Amtliches Lohnsteuer-Handbuch 2024).
<https://esth.bundesfinanzministerium.de/lsth/2024/B-Anhaenge/Anhang-16-Druck/inhalt.html>
- 25) Bundesamt für Soziale Sicherung (BAS). (2025). *Mutterschaftsgeld – Informationen.*
<https://www.bundesamtsozialesicherung.de/de/mutterschaftsgeld/ueberblick/>
- 26) Bundesministerium der Finanzen (BMF). (2024a). *Anhang 16 – Entlastungsbetrag für Alleinerziehende* (Amtliches Lohnsteuer-Handbuch 2024). <https://lsth.bundesfinanzministerium.de/lsth/2024/B-Anhaenge/Anhang-16-Druck/anhang-16.html>
- 27) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2021). *Neunter Familienbericht: Eltern sein in Deutschland – Ansprüche, Anforderungen und Angebote bei wachsender Vielfalt.* Deutscher Bundestag, Drucksache 19/27200.
<https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/service/publikationen/neunter-familienbericht-eltern-sein-in-deutschland--179394>
- 28) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2022). *Perspektive Wiedereinstieg* [Hintergrundinformation]. BMFSFJ.
<https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/themen/gleichstellung/frauen-und-arbeitswelt/aktionsprogramm-perspektive-wiedereinstieg>
- 29) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2023a) *Zehnter Familienbericht: Unterstützung allein- und getrennterziehender Eltern und ihrer Kinder.*
<https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/service/publikationen/zehnter-familienbericht-254310>

- 30) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2023b). Familienpolitik in Deutschland: Institutionen, Zuständigkeiten und Akteure. <https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/themen/familie/familienpolitik>
- 31) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2024a). *Familienreport* 2024. <https://www.bmfsfj.de/resource/blob/239468/de423b579e88c8cceb55eda13f6e0124/familienreport-2024-data.pdf>
- 32) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2024b). *Familienreport* 2024. <https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/service/publikationen/familienreport-2024-239470>
- 33) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2024c). *Die Familienpflegezeit*. <https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/themen/aeltere-menschen/hilfe-und-pflege/die-familienpflegezeit-75714>
- 34) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2025a). *Zehnter Familienbericht: Familie zwischen Vielfalt und gesellschaftlichem Zusammenhalt*. <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/ministerium/berichte-der-bundesregierung/zehnter-familienbericht-253668>
- 35) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2025b). *Jede fünfte Familie alleinerziehend oder getrennt erziehend*. <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/themen/familie/jede-fuenfte-familie-allein-oder-getrennterziehend-254360>
- 36) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2025b). *Zehnter Familienbericht: Unterstützung allein- und getrennterziehender Eltern und ihrer Kinder – Bestandsaufnahme und Handlungsempfehlungen*. Deutscher Bundestag, Drucksache 20/14510. <https://www.bmfsfj.de/resource/blob/234274/zehnter-familienbericht-data.pdf>
- 37) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2025c). *Family policy in Germany*. <https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/meta/en/families/family-policy-in-germany-112052>

- 38) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2025d). *Corona – Konjunkturpaket: Kinderbonus und steuerliche Entlastung für Alleinerziehende*. <https://www.bmbfsfj.bund.de/konjunkturpaket>
- 39) Bundesministerium für Bildung, Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2025e). *Elterngeld*. <https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/themen/familie/familienleistungen/elterngeld>
- 40) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (BMFSFJ). (2025f). *Elternzeit*. <http://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/themen/familie/familienleistungen/elternzeit>
- 41) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (BMFSFJ). (2025g). *Kindergeld*. <https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/themen/familie/familienleistungen/kindergeld/kindergeld-73892>
- 42) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2025h). *Mutterschutz und Mutterschaftsleistungen*. <https://www.bmbfsfj.de>
- 43) Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (n.d.(a)). *Elterngeld, ElterngeldPlus und Partnerschaftsbonus (Flyer)*. <https://www.bmbfsfj.bund.de/resource/blob/142786/217e77495dd90dd5b8f6cb3839339cf0/elterngeld-elterngeldplus-und-partnerschaftsbonus-flyer-englisch-data.pdf>
- 44) Bundesportal Familie – Familienportal. (2026). *Was ist der Partnerschaftsbonus?* <https://familienportal.de/familienportal/familienleistungen/elterngeld/faq/was-ist-der-partnerschaftsbonus--155198>
- 45) Bundesrepublik Deutschland. (1949). *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland* [Základní zákon], Art. 6. https://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_6.html
- 46) Bundesrepublik Deutschland. (1990). *Sozialgesetzbuch Aches Buch – Kinder- und Jugendhilfe (SGB VIII)*. https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_8/BJNR111630990.html

- 47) Bundeszentrale für politische Bildung. (2024). *Familien und ihre Strukturen*. Zahlen und Fakten: Sozialbericht 2024. <https://www.bpb.de/kurz-knapp/zahlen-und-fakten/sozialbericht-2024/553061/familien-und-ihre-strukturen/>
- 48) Charita ČR. (2025). *Superdávka: Zjistěte, jestli na ni máte nárok a jak funguje*. <https://www.charita.cz/jak-pomahame/setrime-s-charitou/superdávka-zjistete-jestli-na-ni-mate-narok-a-jak-funguje/>
- 49) Children and Families Act 2014. (2014). <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/6/contents/enacted>
- 50) Cardiff University. (n.d.). *Social care law in Wales – Children’s social care law*. <https://sites.cardiff.ac.uk/childrens-social-care-law/social-services-and-well-being-wales-act/>
- 51) Caritas Deutschland. (2022). *Sozialpädagogische Familienhilfe*. <https://www.caritas.de/glossare/sozialpaedagogische-familienhilfe>
- 52) Caritas Norge. (2024). *Om Caritas*. Caritas Norge. <https://www.caritas.no>
- 53) Citizens Advice. (2026). *How to claim Child Benefit*. Citizens Advice. <https://www.citizensadvice.org.uk/benefits/child-benefit>
- 54) Copson, R., Laing, K., & Tisdall, E. K. M. (2022). Family group conferencing in child welfare: A realist synthesis of the evidence. *Child & Family Social Work*, 27(3), 437–449. <https://doi.org/10.1111/cfs.12891>
- 55) Česká správa sociálního zabezpečení. (n.d.). Mezinárodní smlouvy / Přehled smluv uzavřených ČR. <https://www.cssz.cz/mezinarodni-smlouvy>
- 56) Česká správa sociálního zabezpečení. (n.d.-a). *Dlouhodobé ošetřovné*. <https://www.cssz.cz/dlouhodobé-osestrovne>
- 57) Česká správa sociálního zabezpečení. (n.d.-b). *Podrobné informace o dlouhodobém ošetřovném*. <https://www.cssz.cz/podrobne-informace-o-dlouhodobem-osestrovnem>

- 58) Česká správa sociálního zabezpečení. (n.d.-c). *Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství*. <https://www.cssz.cz/vyrovnavaci-prispevek-v-tehotenstvi-a-materstvi>
- 59) Česká správa sociálního zabezpečení. (n.d.-d). *Podrobné informace k vyrovnávacímu příspěvku v těhotenství a mateřství*. <https://www.cssz.cz/podrobne-informace-k-vyrovnavacimu-prispevku>
- 60) Česká správa sociálního zabezpečení. (n.d.-e). *Peněžité pomoci v mateřství*. <https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>
- 61) Česká správa sociálního zabezpečení. (n.d.-f). *Otcovská poporodní péče (otcovská)*. <https://www.cssz.cz/otcovska>
- 62) Česká správa sociálního zabezpečení. (n.d.-g). *Ošetřovné*. <https://www.cssz.cz/osetrovne>
- 63) Český statistický úřad. (2015). *Vybrané údaje o sociálním zabezpečení 2015 (kap. 7: Evropský systém jednotných statistik sociální ochrany ESSPROS)*. <https://csu.gov.cz/docs/107508/e16ede87-0782-5f7b-79fd-1b442694f289/19002916k7.pdf?version=1.0>
- 64) Český statistický úřad. (2017). *Vývoj obyvatelstva České republiky 2017: Rozvodovost*. Český statistický úřad. <https://csu.gov.cz/produkty/vyvoj-obyvatelestva-ceske-republiky-2017>
- 65) Český statistický úřad. (2021a). *Rodinný stav – Sčítání 2021*. <https://scitani.gov.cz/scitani/rodinny-stav>
- 66) Český statistický úřad. (2021b) *Typ hospodařící domácnosti*. Sčítání lidu, domů a bytů 2021. <https://scitani.gov.cz/typ-hospodarici-domacnosti>
- 67) Český statistický úřad. (2021c). *Česko v číslech 2021*. Český statistický úřad. <https://csu.gov.cz/produkty/cesko-v-cislech-2021>
- 68) Český statistický úřad. (2023). *Demografická příručka: Narození*. <https://csu.gov.cz/produkty/demograficka-prirucka-2023>

- 69) Český statistický úřad. (2024a). *Sňatky, rozvody*. Český statistický úřad. <https://csu.gov.cz/snatky-rozvody?pocet=10&start=0&podskupiny=135&razeni=-datumVydani>
- 70) Český statistický úřad. (2025a). *Pohyb obyvatelstva – 4. čtvrtletí 2024*. <https://csu.gov.cz/rychle-informace/pohyb-obyvatelstva-4-ctvrtleti-2024>
- 71) Český statistický úřad. (2025b). *Narození – 2024*. <https://csu.gov.cz/narozeni>
- 72) Český statistický úřad. (2025c). *Graf — Živě narození a zemřelí v České republice*. Statistika. <https://csu.gov.cz/graf-zive-narozeni-a-zemreli-v-ceske-republice>
- 73) Český statistický úřad. (2025d). *Vybrané údaje o sociálním zabezpečení za rok 2024* (Kód publikace 190029-25). Český statistický úřad. <https://csu.gov.cz/docs/107508/4996c80b-4f73-b285-555a-b518154e3fa4/19002925.pdf?version=1.3>
- 74) Demografieportal. (2025). *Geburtenrate in Deutschland seit den 1970er Jahren*. <https://www.demografie-portal.de/DE/Fakten/geburtenrate.html>
- 75) Department for Business. (2014). *Time off to accompany a pregnant woman to ante-natal appointments: Employer guide*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/publications/time-off-to-accompany-a-pregnant-woman-to-ante-natal-appointments>
- 76) Department for Levelling Up, Housing and Communities. (2022). *Supporting Families Programme: Induction Pack*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/publications/supporting-families-programme-guidance-2022-to-2025>
- 77) Department for Levelling Up, Housing and Communities. (2023). *Supporting Families: A foundation for family help – Annual report of the Supporting Families Programme 2023 to 2024*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/publications/supporting-families-a-foundation-for-family-help-annual-report-of-the-supporting-families-programme-2023-2024>

- 78) Department for Education. (2025a). *Families First Partnership programme guide*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/publications/families-first-partnership-programme>
- 79) Department for Education. (2025b). *Families First Partnership programme: Whole system reform and family help*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/publications/supporting-families-programme-annual-report-2024-to-2025/supporting-families-whole-family-working-informing-future-system-reform-annual-report-of-the-supporting-families-programme-2024-to-2025>
- 80) Department for Work and Pensions. (2013). *The Universal Credit Regulations 2013* (SI 2013/376). Legislation.gov.uk. <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2013/376>
- 81) Department for Work and Pensions. (2024). *Child Benefit and Universal Credit overview*. <https://www.gov.uk/universal-credit>
- 82) Department for Work and Pensions. (2025a). *Maternity Allowance: What you'll get*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/maternity-allowance>
- 83) Department for Work and Pensions. (2025b). *Benefit and pension rates 2025 to 2026*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/publications/benefit-and-pension-rates-2025-to-2026>
- 84) Department for Work and Pensions. (2025c). *Benefits overview*. <https://www.gov.uk/browse/benefits>
- 85) Department for Work and Pensions. (n.d.-a). *Universal Credit: Eligibility*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/universal-credit/eligibility>
- 86) Department for Work and Pensions. (n.d.-b). *Move to Universal Credit: Insight on Income Support and Housing Benefit and initial ESA cohort activity*. GOV.UK. https://www.gov.uk/government/publications/move-to-universal-credit-insight-on-income-support-and-housing-benefit-and-initial-esa-cohort-activity?utm_

- 87) Destatis - Statistisches Bundesamt. (n.d.). *Elterngeldbezüge nach Bundesländern, Jahresergebnisse.*
<https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Elterngeld/Tabellen/liste-leistungsbezeuge-elterngeld-jahre.html>
- 88) Destatis-Statistisches Bundesamt. (2023a). *Households, by type of household.* Statistisches Bundesamt (Federal Statistical Office).
<https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Haushalte-Familien/Glossar/familienformen.html>
- 89) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2023b). *Households, by type of household.* Statistisches Bundesamt (Federal Statistical Office).
<https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Haushalte-Familien/Glossar/familienformen.html>
- 90) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2024a). *Families and family members with minor children living in the family: 2023.*
<https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Population/Households-Families/Tables/families.html>
- 91) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2024b). *Average age at first marriage in Germany: 1991–2023.* https://www.destatis.de/EN/Themes/Society-Environment/Population/Marriages-Divorces-Life-Partnerships/_node.html
- 92) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2024c). *Infant mortality rate Germany, 2023.* https://www.destatis.de/EN/Themes/Countries-Regions/International-Statistics/Data-Topic/Tables/BasicData_InfantMortalityRate.htm
- 93) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2025a). *Bevölkerung am Jahresende 2024 [Population at the end of 2024].* Statistisches Bundesamt.
<https://www.destatis.de>
- 94) Destatis – Statistisches Bundesamt (2025b). *Bevölkerung im Jahr 2024 um 100 000 Menschen gewachsen. In Bevölkerungsvorausberechnung.* Destatis.
https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Bevoelkerungsvorausberechnung/_inhalt.html

- 95) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2025c). *Eheschließungen, Ehescheidungen und Lebenspartnerschaften*.
https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Eheschliessungen-Ehescheidungen-Lebenspartnerschaften/_inhalt.html
- 96) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2025d). *Decline in fertility rate slowed significantly in 2024* [Press release No. 259].
https://www.destatis.de/EN/Press/2025/07/PE25_259_12.html
- 97) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2025e). *Elterngeld 2024: Elterngeld Plus gewinnt weiter an Bedeutung* (Pressemitteilung Nr. 112).
https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2025/03/PD25_112_22922.html
- 98) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2025f). *Geburten in Deutschland*.
https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bevoelkerung/Geburten/_inhalt.html
- 99) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2025g). *Elterngeld*.
https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Elterngeld/_inhalt.html
- 100) Destatis – Statistisches Bundesamt. (2025h). *Anzahl Kinder – Kindergeld*.
<https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Elterngeld/Tabellen/anzahl-kinder-kindergeld.html>
- 101) Deutscher Gewerkschaftsbund (DGB). (2025). *Kinderzuschlag und Kindergrundsicherung*.
<https://www.dgb.de/service/ratgeber/kinderzuschlag-und-kindergrundsicherung/>
- 102) Diakonhjemmet. (2024). *Vår virksomhet*. Oslo: Diakonhjemmet.
<https://diakonhjemmet.no>
- 103) Diakonie Deutschland. (2023). *Familienpflegezeit und Pflegezeitgesetz*.
<https://www.diakonie.de/informieren/infothek/2023/juni/familienpflegezeit-und-pflegezeitgesetz>

- 104) Die Bundesregierung. (2025). *Gesetzliche Neuregelungen im Januar 2025*.
<https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/gesetzliche-neuregelungen-januar-2025-2324594>
- 105) Duková, I., Duka, M., Kohoutová, I. (2013). *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnost*. Grada.
- 106) EFTA. (1994). *Agreement on the European Economic Area*.
<https://www.efta.int/eea/eea-agreement>
- 107) Employment Rights Act 1996. (1996).
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/18>
- 108) Employment Rights Act 1996, Part VII – Suspension from work on maternity grounds. (2025). *Legislation.gov.uk*.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/18/part/VII>
- 109) ePortál ČSSZ. (2025). *Žádost o dlouhodobé ošetrovné (ZODO)*.
<https://eportal.cssz.cz/web/portal/-/tiskopisy/zodo>
- 110) Esping– Andersen, G. (2016). *Families in the 21st century*. SNS förlag.
<https://cms-production.sns.se/app/uploads/sites/2/2020/02/families-in-the-21st-century-webb.pdf>
- 111) European Commission. (2009). Commission Regulation (EC) No 987/2009 laying down the procedural rules for the implementation of Regulation (EC) No 883/2004. Official Journal of the European Union.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32009R0987>
- 112) European Commission. (2021). EU – UK Trade and Cooperation Agreement (including the Protocol on Social Security Coordination).
https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement_en
- 113) European Institute for Gender Equality. (2020). *Gender Equality Index 2020 – Focus on digitalisation and the future of work*.
<https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020>
- 114) European Parliament and Council. (2004). Regulation (EC) No 883/2004 on the coordination of social security systems. Official Journal of the European Union.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32004R0883>

- 115) European Union (Eurostat). (n.d.). European system of integrated social protection statistics (ESSPROS). <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/european-system-of-integrated-social-protection-statistics-esspros.html>
- 116) Eurostat. (2024). *Fertility statistics*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Fertility_statistics
- 117) Eurostat. (2024b). Population on 1 January by age and sex. <https://data.europa.eu/data/datasets/wjwcoscim2vainua6qufq?locale=en>
- 118) Eurostat. (2024c). Marriage and divorce statistics. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Marriage_and_divorce_statistics
- 119) Eurostat. (2024d). Mean age at first marriage by sex. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00014/default/table?lang=en>
- 120) Eurostat. (2024e). Crude divorce rate. <https://db.nomics.world/Eurostat/tps00216>
- 121) Eurostat. (2024f). Births outside marriage. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/demography-2024>
- 122) Eurostat. (2024g). *Mortality and life expectancy statistics*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Mortality_and_life_expectancy_statistics
- 123) Eurostat. (2026). *Fertility statistics*. Statistics Explained. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics
- 124) Evropská komise. (2017). *Evropský pilíř sociálních práv*. https://commission.europa.eu/european-pillar-social-rights_cs
- 125) Evropský parlament a Rada EU. (2019). *Směrnice (EU) 2019/1158 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1158>
- 126) Familienportal. (n.d.). *Was ist der Entlastungsbetrag für Alleinerziehende und wie werden Kinderfreibeträge bei nicht verheirateten Eltern aufgeteilt?* Familienportal. <https://familienportal.de/familienportal/familienleistungen/steuerentlastungen/w>

as-ist-der-entlastungsbetrag-fuer-alleinerziehende-und-wie-werden-
kinderfreibetraege-bei-nicht-verheirateten-eltern-aufgeteilt--125202

- 127) Familienportal des Bundes. (n.d.). *Arbeiten während der Elternzeit*. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. <https://www.familienportal.de/familienportal/lebenslagen/elternzeit/arbeiten-waehrend-der-elternzeit>
- 128) Familienportal des Bundes. (n.d.-a). *Familienleistungen im Überblick*. <https://familienportal.de/familienportal/familienleistungen/familienleistungen-ueberblick>
- 129) Familienportal des Bundes. (n.d.b). *Wie kann ich Mutterschaftsgeld der gesetzlichen Krankenkasse berechnen und beantragen?*. <https://familienportal.de/familienportal/familienleistungen/mutterschaftsleistungen/wie-kann-ich-mutterschaftsgeld-der-gesetzlichen-krankenkasse-berechnen-und-beantragen--125038>
- 130) Familienportal des Bundes. (n.d.c). *Welche Beschäftigungsverbote gibt es?*. <https://familienportal.de/familienportal/familienleistungen/mutterschutz/welche-beschaefligungsverbote-gibt-es--125138>
- 131) Familienportal des Bundes. (n.d.d). *Was ist der Entlastungsbetrag für Alleinerziehende und wie werden Kinderfreibeträge bei nicht verheirateten Eltern aufgeteilt?*. <https://familienportal.de/familienportal/familienleistungen/steuerentlastungen/was-ist-der-entlastungsbetrag-fuer-alleinerziehende-und-wie-werden-kinderfreibetraege-bei-nicht-verheirateten-eltern-aufgeteilt--125202>
- 132) Familienportal des Bundes. (n.d.e). *Arbeiten während der Elternzeit*. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. <https://www.familienportal.de/familienportal/lebenslagen/elternzeit/arbeiten-waehrend-der-elternzeit>
- 133) Familienportal des Bundes. (2025). *Mutterschutz: Schutzfristen*. <https://www.familienportal.de>
- 134) Folketrygdloven [Lov om folketrygd]. (1997). *Lovdata*. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-02-28-19>

- 135) Fischer, S., & Škoda, J. (2024). *Sociální patologie: Forezněpsychologický rozbor vybraných sociálněpatologických jevů* (3., rozšířené a aktualizované vydání). Grada.
- 136) Folketrygdloven [National Insurance Act]. (1997, konsolidováno 2024). Oslo: Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-02-28-19>
- 137) Freyenhagen, F. (2015). Honneth on Social Pathologies: A Critique. *Critical Horizons*, 16(2), 131–152. <https://doi.org/10.1179/1440991715Z.00000000044>
- 138) Goodall, C., & Barnard, A. (2015). *Approaches to Working with Children and Families: A Review of the Evidence for Practice*. *Practice*, 27(5), 335–351. <https://doi.org/10.1080/09503153.2015.1032235>
- 139) GOV.UK. (2021). Guidance: Social security coordination and the TCA — Specialised Committee on Social Security Coordination. <https://www.gov.uk/government/groups/specialised-committee-on-social-security-coordination>
- 140) GOV.UK. (n.d.-a). *Shared Parental Leave and Pay: Overview*. <https://www.gov.uk/shared-parental-leave-and-pay>
- 141) GOV.UK. (n.d.-b). *Check if you can get Shared Parental Leave and Pay*. <https://www.gov.uk/shared-parental-leave-and-pay/eligibility>
- 142) GOV.UK. (n.d.-c). *Paternity pay and leave: Pay*. <https://www.gov.uk/paternity-pay-leave/pay>
- 143) GOV.UK. (n.d.-d). *Paternity pay and leave: Overview*. <https://www.gov.uk/paternity-pay-leave>
- 144) GOV.UK. (2025a). *Maternity Allowance: Eligibility*. <https://www.gov.uk/maternity-allowance/eligibility>
- 145) GOV.UK. (2025b). *Maternity Allowance: What you'll get*. <https://www.gov.uk/maternity-allowance>
- 146) GOV.UK. (2025c). *Statutory payments: rates from April 2025*. <https://www.gov.uk/government/publications/rates-and-thresholds-for-employers-2025-to-2026>
- 147) GOV.UK. (2025d). *Maternity pay and leave: overview*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/maternity-pay-leave>

- 148) GOV.UK. (2025e). *Statutory Maternity Pay (SMP) — details and rates*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/statutory-maternity-pay>
- 149) GOV.UK. (2025f). *Pregnant employees' rights*. <https://www.gov.uk/working-when-pregnant-your-rights>
- 150) GOV.UK. (2025g). *Shared Parental Leave and Pay: Employer guidance*. <https://www.gov.uk/shared-parental-leave-and-pay>
- 151) GOV.UK. (2025h). *Statutory Parental Bereavement Leave and Pay: Overview*. <https://www.gov.uk/parental-bereavement-pay-leave>
- 152) GOV.UK. (2026). *Statutory payments: rates from April 2026*. <https://www.gov.uk/government/publications/rates-and-thresholds-for-employers-2026-to-2027>
- 153) Gregory, M. (2024). *Our population is changing and so is the way we measure it* | *National Statistical*. Office for national Statistic. <https://blog.ons.gov.uk/2024/07/15/our-population-is-changing-and-so-is-the-way-we-measure-it/>
- 154) Grunnloven [Constitution of Norway]. (1814, konsolidováno 2024). Oslo: Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17>
- 155) Hanson, M. (with Lynch, E., & Poulsen, M.). (2013). *Understanding Families: Supportive Approaches to Diversity, Disability, and Risk, Second Edition* (1st ed). Brookes Publishing.
- 156) Hanuš, D. (2024). *Ohrožené dítě v právu soukromém a veřejném*. Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových.
- 157) Health and Safety Executive (HSE). (2025). *New and expectant mothers at work*. <https://www.hse.gov.uk/mothers/>
- 158) Helsedirektoratet. (2024). *Tar vare på noen som er syk, skadet eller har en funksjonsnedsettelse*. *Helsedirektoratet*. <https://www.nav.no/tar-vare-pa>
- 159) His Majesty's Revenue and Customs. (2025). *Child Benefit and Tax Credits*. <https://www.gov.uk/child-benefit>

- 160) House of Commons Library. (2025). *Research briefing: CDP-2025-0196*. House of Commons Library. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cdp-2025-0196/>
- 161) HM Government. (2025). *Number of individuals in receipt of ASPP/SShPP by gender, 2014/15 to 2024/25* (Table 9a–9b). HM Government.
- 162) HM Revenue & Customs. (2025a). *Rates and thresholds for employers 2025 to 2026*. <https://www.gov.uk/government/publications/rates-and-thresholds-for-employers-2025-to-2026>
- 163) HM Revenue & Customs. (2025b). *Rates and thresholds for employers 2025 to 2026*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/guidance/rates-and-thresholds-for-employers-2025-to-2026>
- 164) HM Revenue & Customs (HMRC). (n.d.c). *Statutory Payments Manual (SPM) — Statutory Maternity Pay*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/statutory-payments-manual>
- 165) HM Revenue & Customs. (2025 d). *Child Benefit: What you'll get*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/child-benefit/what-youll-get>
- 166) HM Revenue & Customs. (2025e). *Child Benefit payment dates: When you get paid*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/child-benefit/payment-dates>
- 167) Revenue & Customs. (2025f). *Make a claim — Child Benefit*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/child-benefit/how-to-claim>
- 168) HM Revenue & Customs. (2025g). *Child Benefit, Guardian's Allowance and tax credits — rates and allowances*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/government/publications/child-benefit-guardian-allowance-and-tax-credits-rates-and-allowances>
- 169) House of Commons Library. (2025). *The High Income Child Benefit Charge* (Research briefing). UK Parliament. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/snxxxx/>

- 170) Institut national d'études démographiques (INED). (2024). *Births, deaths and infant mortality: Germany vs. European countries*. Retrieved from <https://www.ined.fr/en/european-mortality-data>
- 171) International Labour Organization. (2025). *Mission and impact of the ILO*. Získáno 8. září 2025, z <https://www.ilo.org/about-ilo/mission-and-impact-ilo>
- 172) International Labour Organization. (2025a). *Membership*. <https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/how-the-ilo-works/membership/lang--en/index.htm>
- 173) Isaksen, L. W., Bikova, M. S. (2019). *Egalitarian ideologies on the move: Changing care practices and gender norms in Norway*. *Journal of European Social Policy*, 29(5), 627–639. <https://doi.org/10.1177/0958928719867789>
- 174) Kahoun, V. (2013). *Sociální zabezpečení: Vybrané kapitoly* (2., aktualiz. vyd). Triton.
- 175) Kinder- und Jugendhilfe. (2022). *Strukturen der Jugendhilfe in den Bundesländern*. <https://www.kinder-und-jugendhilfe.de>
- 176) Koldinská, K., Tröster, P. (2018). *Právo sociálního zabezpečení* (7., podstatně přepracované vydání). C.H. Beck.
- 177) Kongeriket Norge. (1992). *Lov om barnevern (barnevernsloven)* [Zákon o ochraně dětí]. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- 178) Kontantstøtteleven [Lov om kontantstøtte til småbarnsforeldre], lov nr. 41 av 26. juni 1998. (1998). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-06-26-41>
- 179) Laitinen, A., & Särkelä, A. (2019). Four conceptions of social pathology. *European Journal of Social Theory*, 22(1), 80–102. <https://doi.org/10.1177/1368431018769593>
- 180) Legislation.gov.uk. (2025). *The Child Benefit and Guardian's Allowance Up-rating Order 2025 (SI 2025/292)*. <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2025/292/contents>
- 181) Lin, X., He, T., Heath, M., Chi, P., & Hinshaw, S. (2022). A Systematic Review of Multiple Family Factors Associated with Oppositional Defiant

- Disorder. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(17), 10866. <https://doi.org/10.3390/ijerph191710866>
- 182) Livingstone, S., Mascheroni, G., & Staksrud, E. (2018). European research on children's internet use: Assessing the past and anticipating the future. *New Media & Society*, 20(3), 1103–1122. <https://doi.org/10.1177/1461444816685930>
- 183) Lovdata. (1997). *Folketrygdloven* Retrieved 13 December 2025, from <https://lovdata.no/lov/1997-02-28-19/%C2%A714-4>
- 184) Lovdata. (2002). *Lov om barnetrygd (Barnetrygdloven)*. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2002-03-08-4>
- 185) Lov om barn og foreldre (Barnelova). (1981, konsolidováno 2023). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>
- 186) Lov om barnevern (Barnevernsloven). (2021, konsolidováno 2024). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>
- 187) Lundsberg, L. S., Pal, L., Xu, X. (2016). Knowledge about the impact of age on fertility: A brief review. *Journal of Family & Reproductive Health*, 10(3), 104–108. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7721003/>
- 188) Lyngstad, T. H. (2004). The impact of parents' and spouses' education on divorce rates in Norway. *Demographic Research*, 10(5), 121–142. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2004.10.5>
- 189) Lyngstad, T. H., Jalovaara, M. (2010). A review of the antecedents of union dissolution. *Demographic Research*, 23(10), 257–292. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2010.23.10>
- 190) Malagón-Amor, Á., Martín-López, L. M., Córcoles, D., González, A., Bellsolà, M., Teo, A. R., Bulbena, A., Pérez, V., & Bergé, D. (2020). Family Features of Social Withdrawal Syndrome (Hikikomori). *Frontiers in Psychiatry*, 11, 138. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.00138>
- 191) Martinussen, M., Lauritzen, C., & Reedtz, C. (2017). Child welfare workers' experiences of family support and collaboration with parents. *Nordic Social Work Research*, 7(2), 101–114. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2016.1261364>

- 192) Matoušek, O. (2003). *Rodina jako instituce a vztahová síť*. SLON.
- 193) Matoušek, O. (2003). Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin klientů. Portál.
- 194) Matoušek, O., Pazlarová, H. (2014). *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny: V kontextu plánování péče (2., rozš. vyd)*. Portál.
- 195) Mezinárodní organizace práce (MOP). (n.d.). *Social protection*. ILO. <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/social-protection>
- 196) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (n.d.). *Porodné*. <https://mpsv.gov.cz/porodne>
- 197) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2008). *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí: Metodické doporučení*. MPSV. ISBN 978-80-86878-82-9.
- 198) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2017). *Koncepce rodinné politiky ČR 2017–2022*. MPSV.
- 199) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2019). *Zvláštní úprava v jednotlivých oblastech sociálního zabezpečení*. <https://www.mpsv.cz/zvlastni-uprava-v-jednotlivych-oblastech-socialniho-zabezpeceni>
- 200) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2019a). *Pečujme o své blízké – dlouhodobé ošetrovné*. <https://www.mpsv.cz/pecujme-o-sve-blizke-dlouhodobe-oseetrovne>
- 201) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2020). *Rodinná politika*. MPSV. <https://www.mpsv.cz/rodinna-politika>
- 202) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2020a). *Ošetrovné*. <https://mpsv.gov.cz/oseetrovne>
- 203) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2024). *Strategie rodinné politiky 2024–2030*. MPSV. <https://mpsv.gov.cz/cms/documents/25151c8c-faed-e2e5-a4c6-77921fe091d4/Strategie%20rodinn%C3%A9%20politiky.pdf>
- 204) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2025). *Výroční zpráva MPSV za rok 2024*. <https://www.mpsv.cz/web/cz/vyrocní-zpravy>
- 205) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2025a). *Rodina a ochrana práv dětí*. <https://www.mpsv.cz/rodina-a-ochrana-prav-deti>

- 206) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2025b). *Informace o systému podpory rodiny v ČR*. https://www.mpsv.cz/cms/documents/f83b4a95-28d3-d612-be15-bd17f637fa9b/informace_podpora_rodiny.pdf
- 207) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2025c). *Strategie rodinné politiky 2024–2030*. <https://www.mpsv.cz/rodinna-politika>
- 208) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2025d). *Sociální pojištění v roce 2025*. <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>
- 209) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2025e). *Státní sociální podpora*. Státní sociální podpora. <https://mpsv.gov.cz/statni-socialni-podpora>
- 210) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2025f.). *Rodičovský příspěvek*. <https://mpsv.gov.cz/up-cz/rodicovsky-prispevek>
- 211) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2026a). *Superdávka*. <https://www.mpsv.cz/superdávka>
- 212) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2026b). *Dávka státní sociální pomoci*. <https://www.mpsv.cz/davka-statni-socialni-pomoci>
- 213) Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2026c) *Rodičovský příspěvek*. <https://mpsv.gov.cz/up-cz/rodicovsky-prispevek>
- 214) Možný, I. (2002). *Sociologie rodiny*. SLON.
- 215) Musil, L. (2004). *Sociální práce a sociální politika*. Masarykova univerzita.
- 216) Mutterschutzgesetz [MuSchG], § 3. (2025). *Gesetze im Internet*. https://www.gesetze-im-internet.de/muschg/__3.html
- 217) Mutterschutzgesetz [MuSchG], § 4. (2025). *Gesetze im Internet*. https://www.gesetze-im-internet.de/muschg/__4.html
- 218) Mutterschutzgesetz [MuSchG], § 13. (2025). *Gesetze im Internet*. https://www.gesetze-im-internet.de/muschg/__13.html
- 219) Nagel, Y. (2025a). *Elterngeld 2024: Weniger Anträge, mehr Flexibilität ELTERNGELD.de*. <https://www.elterngeld.de/news/immer-weniger-eltern-beziehen-elterngeld/>

- 220) Nagel, Y. (2025b). *Wie beantrage ich den Partnerschaftsbonus?* ELTERNGELD.de.<https://www.elterngeld.de/wie-beantrage-ich-den-partnerschaftsbonus/>
- 221) National Child Mortality Database. (2023). *Child death data release: Year ending 31 March 2023*. University of Bristol. <https://www.ncmd.info/publications/child-death-data-2023/>
- 222) National Child Mortality Database. (n.d.). *About the NCMD programme*. University of Bristol. <https://www.ncmd.info>
- 223) National Records of Scotland. (2025a). *Marriages in Scotland, 2024*. <https://www.nrscotland.gov.uk/statistics-and-data/statistics/statistics-by-theme/vital-events/marriages-and-divorces/marriages-in-scotland>
- 224) National Records of Scotland. (2025b). *Divorces in Scotland, 2024*. <https://www.nrscotland.gov.uk/statistics-and-data/statistics/statistics-by-theme/vital-events/marriages-and-divorces/divorces-in-scotland>
- 225) National Records of Scotland. (2025c). *Vital Events Reference Tables 2024*. <https://www.nrscotland.gov.uk/publications/vital-events-reference-tables-2024/>
- 226) National Records of Scotland. (2025d). *Mid-2024 population estimates*. <https://www.nrscotland.gov.uk/publications/mid-2024-population-estimates>
- 227) National Records of Scotland. (2025e). *Births time series data, 2024*. <https://www.nrscotland.gov.uk/publications/births-time-series-data-2024/>
- 228) National Records of Scotland. (2025f). *Infant deaths by age and cause, Scotland 2023*. <https://www.nrscotland.gov.uk>
- 229) NAV – Arbeids- og velferdsforvaltningen. (n.d.). *Foreldrepenger og familieytelser* [Rodičovské dávky a rodinné podpory]. <https://www.nav.no>
- 230) NAV. (2024a). *Child benefit (Barnetrygd)*. NAV. <https://www.nav.no/barnetrygd/en>

- 231) NAV. (2024b). *Omsorgspenger – når du må være hjemme med sykt barn.* NAV. <https://www.nav.no/no/person/arbeid/perm/omsorgspenger>
- 232) NAV. (2024c). *Pleiepenger for sykt barn.* NAV. <https://www.nav.no/no/person/pleie-og-omsorg/pleiepenger>
- 233) NAV. (2024d). *Foreldrepenger.* Arbeids- og velferdsetaten. <https://www.nav.no/foreldrepenger>
- 234) NAV. (2024e). *Grunnbeløpet i folketrygden (G).* <https://www.nav.no/grunnbelop>
- 235) NAV. (2024f). *Engangsstønad.* <https://www.nav.no/no/person/familie/foreldrepenger/engangsstonad>
- 236) NAV. (2024g). *Kontantstøtte.* NAV. <https://www.nav.no/kontantstotte>
- 237) NAV. (2024h). *Overgangsstønad til enslig mor eller far.* NAV. <https://www.nav.no/overgangsstonad>
- 238) NAV. (2024ch). *Inntekt og avkorting ved overgangsstønad.* NAV. <https://www.nav.no/overgangsstonad-enslig>
- 239) NAV. (2024i). *Stønad til barnetilsyn for enslig mor eller far.* NAV. <https://www.nav.no/barnetilsyn-enslig>
- 240) NAV. (2024j). *Pleiepenger for sykt barn.* NAV. <https://www.nav.no/pleiepenger-barn>
- 241) NAV. (2024k). *Tar vare på noen som er syk, skadet eller har en funksjonsnedsettelse.* NAV. <https://www.nav.no/tar-vare-pa>
- 242) NAV. (2025a). *Svangerskapspenger.* <https://www.nav.no/svangerskapspenger>
- 243) NAV. (2025b). *Svangerskapspenger for arbeidsgivere.* <https://www.nav.no/svangerskapspenger-arbeidsgiver>
- 244) NAV. (2025c). *Barnetrygd.* <https://www.nav.no/barnetrygd>
- 245) NAV. (2025d). *Satser for barnetrygd.* <https://www.nav.no/satser>
- 246) NAV. (2025e). *Årsnotat familieytelser 2024.* <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/familie-statistikk/statistikknoter/arsnotat-familieytelser-2024>

- 247) Němečková M., Štyglerová T., (2025) *Porodnost spadla na historické minimum*. STATISIKA & MY. Český statistický úřad. <https://statistikaamy.csu.gov.cz/porodnost-spadla-na-historicke-minimum>
- 248) Norge.no. (n.d.). *Foreldrepenger eller engangsstønad*. <https://www.norge.no/en/veiviser/foreldrepenger-eller-engangsstonad>
- 249) Northern Ireland Statistics and Research Agency. (2022). *Marriages in Northern Ireland: 1993 historical data*. NISRA archive. <https://www.nisra.gov.uk/statistics/births-deaths-and-marriages/marriages>
- 250) Northern Ireland Statistics and Research Agency. (2024a). *Marriages in Northern Ireland, 2023*. <https://www.nisra.gov.uk/statistics/births-deaths-and-marriages/marriages>
- 251) Northern Ireland Statistics and Research Agency. (2024b). *Divorces in Northern Ireland, 2023*. <https://www.nisra.gov.uk/statistics/births-deaths-and-marriages/divorces>
- 252) Northern Ireland Statistics and Research Agency. (2024c). *Births in Northern Ireland, 2023*. <https://www.nisra.gov.uk/statistics/births-deaths-and-marriages/births>
- 253) Northern Ireland Statistics and Research Agency. (2024d). *Population and migration estimates Northern Ireland*, <https://www.nisra.gov.uk/statistics/population/mid-year-population-estimates>
- 254) Northern Ireland Statistics and Research Agency. (2024e). *Population estimates for Northern Ireland, mid-2023*. <https://www.nisra.gov.uk/statistics/population/mid-year-population-estimates>
- 255) Northern Ireland Statistics and Research Agency. (2024f). *Registrar General annual report 2023: Births*. NISRA. <https://www.nisra.gov.uk/publications/registrar-general-annual-report-2023-births>
- 256) Northern Ireland Statistics and Research Agency. (2024g). *Infant mortality statistics for Northern Ireland 2023*. <https://www.nisra.gov.uk>

- 257) NSPCC. (2024). *Support and advice for families*.
<https://www.nspcc.org.uk/advice-for-families/>
- 258) OECD. (2023a). *Exploring Norway's fertility, work, and family policy trends*. OECD Publishing.
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/06/exploring-norway-s-fertility-work-and-family-policy-trends_65c74d9b/f0c7bddf-en.pdf
- 259) OECD. (2023b). SF3.1 Marriage and divorce rates.
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/data/datasets/family-database/sf_3_1_marriage_and_divorce_rates.pdf
- 260) OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). (2024). *Society at a Glance 2024: Marriage and divorce*. OECD Publishing.
https://www.oecd.org/en/publications/society-at-a-glance-2024_918d8db3-en/full-report/marriage-and-divorce_63dd0a7d.html
- 261) Office for National Statistics. (2025a). *Families and households in the UK: 2024*. ONS.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/families/bulletins/familiesandhouseholds/latest>
- 262) Office for National Statistics. (2025b) *Families and households in the UK: 2024*, ONS.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/families/bulletins/familiesandhouseholds/latest>
- 263) Office for National Statistics. (2025c) *Families and households QMI [Quality and methodology information]*.ONS.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/families/methodologies/familiesandhouseholdsqmi>
- 264) Office for National Statistics. (2025d). *Births in England and Wales: 2024 (refreshed populations)*.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/livebirths/bulletins/birthsummarytablesenglandandwales/2024refreshedpopulations>

- 265) Office for National Statistics. (2024a). *Marriages in England and Wales: 2022*.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/marriagecohabitationandcivilpartnerships/bulletins/marriagesinenglandandwalesprovisional/2022>
- 266) Office for National Statistics. (2024b). *Divorces in England and Wales: 2023*.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/divorce/bulletins/divorcesinenglandandwales/2023>
- 267) Office for National Statistics. (2024c). *Births in England and Wales: 2023*.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/livebirths/bulletins/birthsummarytablesenglandandwales/2023>
- 268) Office for National Statistics. (2024d). *Marriages in England and Wales, 1838–2022: Historical time series*.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/marriagecohabitationandcivilpartnerships/datasets/marriagesinenglandandwales18382022>
- 269) Office for National Statistics. (2024e). *Child and infant mortality in England and Wales: 2023*.
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/deaths/bulletins/childhoodinfantandperinatalmortalityinenglandandwales/2023>
- 270) Olseth, A. R., Drugli, M. B., & Reedtz, C. (2024). Functional family therapy in Norway: Outcomes of a randomized controlled trial. *Journal of Child and Family Studies*, 33(2), 256–270. <https://doi.org/10.1007/s10826-023-02645-1>
- 271) Ombudsman. (2025). *Dlouhodobé ošetrovné* [Leták]. Kancelář veřejného ochránce práv. <https://www.ochrance.cz/letaky/dlouhodobé-osectrovne/dlouhodobé-osectrovne.pdf>

- 272) Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, Sbírka zákonů (České, Slovenské a Československé republiky 1. 1. 1969 — 11. 12. 1992) § (1991). <https://e-sbirka.gov.cz/sb/1991/104/0000-00-00>
- 273) Sobotková, I. (2012). *Psychologie rodiny* (2., přeprac. vyd.). Portál.
- 274) Palonciová, J., Höhne, S., Křečková Tůmová, N., Svobodová, K., & Vidovičová, L. (2023). *Zpráva o rodině 2023. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.* https://mpsv.gov.cz/cms/documents/d0d3be5c-4862-fac8-3c13-56ce127351c4/ZOR+2023_FINAL.pdf
- 275) Pflegeberatung.de. (n.d.). *Pflegezeit und Familienpflegezeit.* <https://www.pflegeberatung.de/pflegeanspruch/fuer-pflegende-angehoerige/pflegezeit-und-familienpflegezeit>
- 276) Portál veřejné správy. (n.d.). *Dávka státní sociální pomoci (INF – 455).* <https://portal.gov.cz/informace/davka-statni-socialni-pomoci-INF-455>
- 277) Perry-Jenkins, M., & Gerstel, N. (2020). Work and Family in the Second Decade of the 21st Century. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 420–453. <https://doi.org/10.1111/jomf.12636>
- 278) Putniņa, A. (2020). Meeting the challenges of the 21st century: Social change and the family. *Social Work and Social Sciences Review*, 21(2), 46–57. <https://doi.org/10.1921/swssr.v21i2.1419>
- 279) Regjeringen. (2024). *Endringer i foreldrepenger fra 2025* <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dobling-av-foreldre-som-velger-lenger-foreldrepermisjon/id3125754/>
- 280) Regjeringen. (2025a). *Det norske trygdesystemet.* <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/det-norske-trygdesystemet-2026/id3148896/>
- 281) Regjeringen. (2025b). *The national budget / Statsbudsjettet.* <https://www.regjeringen.no/en/dep/fin/selected-topics/the-national-budget/id2339826/>

- 282) Regjeringen. (2025c). *Parental benefit*.
<https://www.regjeringen.no/en/topics/families-and-children/parental-benefit/id2343474/>
- 283) Regjeringen.no. (2026). *Pleiepengar for sjukt barn*. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/no/tema/pleiepengar-for-sjukt-barn/idxxxxxx>
- 284) Renner, L. M., Habibov, N., & Mosleh, M. (2018). Child protection systems in Europe: A comparative analysis. *European Journal of Social Work*, 21(5), 710–724. <https://doi.org/10.1080/13691457.2017.1297770>
- 285) Rogalewiczová, R., & Cirbusová, M. (Eds.). (2015). *Cochemská praxe v České republice: Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí 14.–15. května 2015 v Brně*. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.
- 286) Scottish Government. (2014). *Children and Young People (Scotland) Act 2014*. <https://www.gov.scot/publications/children-young-people-scotland-act-2014-guidance-part-11-continuing-care/>
- 287) Scottish Government. (2024). *Getting It Right for Every Child (GIRFEC)*. <https://www.gov.scot/policies/girfec/>
- 288) Shelter England. (2026). *How many bedrooms you can claim benefits for*. Shelter England.
https://england.shelter.org.uk/housing_advice/benefits/how_many_bedrooms_you_can_claim_benefits_for
- 289) Sozialgesetzbuch Fünftes Buch [SGB V], § 24i. (2025). *Gesetze im Internet*.
https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_5/_24i.html
- 290) Social Security Scotland. (2018). *Social Security (Scotland) Act 2018*. <https://www.legislation.gov.uk/asp/2018/9>
- 291) Solberg, B., Skivenes, M., & Sørsdal, L. M. (2022). Professional discretion and decision-making in child protection: A cross-country study. *Children and Youth Services Review*, 137, 106493.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106493>

- 292) Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 94/2002 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o sociálním zabezpečení, Sbíрка mezinárodních smluv (1. 1. 2000 — 31. 12. 2023) § (2002). <https://e-sbirka.gov.cz/sm/2002/94/0000-00-00>.
- 293) Stala, J. (2017). The Educational Mission of the Family: Current Challenges and New Concepts. *The Person and the Challenges. The Journal of Theology, Education, Canon Law and Social Studies Inspired by Pope John Paul II*, 7(1), 133–147. <https://doi.org/10.15633/pch.1985>
- 294) Statista. (2024). *Anzahl der Familien in Deutschland nach Familienform von 1996 bis 2023*. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2281/umfrage/anzahl-der-familien-in-deutschland/>
- 295) Statistisches Bundesamt. (n.d.). *Elterngeldempfänger nach Geburtszeiträumen: Deutschland, Jahre, Geschlecht*. GENESIS-Online Datenbank. <https://www-genesis.destatis.de>
- 296) Statistics Norway. (2021). *Marriages and divorces, 2020*. Statistics Norway. <https://www.ssb.no/en/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/ekteskap-og-skilsmisser>
- 297) Statistics Norway. (2024a). *Families and households*. Statistics Norway. <https://www.ssb.no/en/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/familier-og-husholdninger>
- 298) Statistics Norway. (2024b). *Marriages and divorces, 2023–2024*. Statistics Norway. <https://www.ssb.no/en/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/ekteskap-og-skilsmisser>
- 299) Statistics Norway. (2024c). *Age at first marriage, by sex, 1990–2022*. StatBank, Statistics Norway. <https://www.ssb.no/en/statbank/list/ekteskap>
- 300) Statistics Norway. (2024d). *Births, 1990–2023*. StatBank, Statistics Norway. <https://www.ssb.no/en/statbank/list/fodte>

- 301) Statistics Norway. (2025a). *Statistics Norway*. Statistics Norway.
<https://www.ssb.no/en/omssb/ssbs-virksomhet>
- 302) Statistisk sentralbyrå. (2024). Familier og husholdninger -Definisjoner.
<https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/familier-og-husholdninger>
- 303) Statistisk sentralbyrå. (2025) *Births*.
<https://www.ssb.no/en/befolkning/fodte-og-dode/statistikk/fodte>
- 304) Steuer-Gonze. (2024) *Elterngeld -Basiselterngeld und Elterngeld Plus*.
<https://www.steuer-gonze.de/elterngeld-basiselterngeld-und-elterngeld-plus/>
- 305) Store norske leksikon. (2024) Familiepolitikk. In Store norske leksikon.
 Dostupné z <https://snl.no/familiepolitikk>
- 306) Šance dětem. (2025). *Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství*.
<https://sancedetem.cz/vyrovnavaci-prispevek-v-tehotenstvi-materstvi>
- 307) Štyglerová, T. (2024). *Úmrtnost dětí v Česku je nízká*. Statistika a my.
<https://statistikaamy.csu.gov.cz/umrtnost-deti-v-cesku-je-nizka>
- 308) The Employment and Support Allowance and Universal Credit (Miscellaneous Amendments and Transitional and Savings Provisions) Regulations 2017 (SI 2017/204). (2017). *Legislation.gov.uk*.
<https://www.legislation.gov.uk/uksi/2017/204>
- 309) The Paternity and Adoption Leave Regulations 2002, SI 2002/2788. (2002). *Legislation.gov.uk* <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2002/2788>
- 310) The Shared Parental Leave Regulations 2014, SI 2014/3050. (2014). *Legislation.gov.uk*
<https://www.legislation.gov.uk/uksi/2014/3050/contents/made>
- 311) The Social Security (Maternity Allowance) Regulations 1987, SI 1987/416. (1987). *Legislation.gov.uk*. Retrieved February 2, 2026, from <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1987/416>
- 312) The Statutory Shared Parental Pay (General) Regulations 2014, SI 2014/3051. (2014). *Legislation.gov.uk*.
<https://www.legislation.gov.uk/uksi/2014/3051>

- 313) The Statutory Maternity Pay (General) Regulations 1986, SI 1986/1960. (1986). *Legislation.gov.uk*. <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1986/1960>
- 314) Trochtová, L. S., Pospíšil, J., & Pospíšilová, H. (2021). Social risks as the source of threats and concerns: The survey in the Czech Republic. *Societies*, 11(4), 139. <https://doi.org/10.3390/soc11040139>
- 315) UK Government. (1995a). *Children (Scotland) Act 1995*. <https://www.gov.scot/publications/scotlands-children-children-scotland-act-1995-regulations-guidance-volume-1-support-protection-children-families/pages/1/>
- 316) UK Government. (1995b). *Children (Northern Ireland) Order 1995*. <https://www.legislation.gov.uk/nisi/1995/755/contents/made>
- 317) UK Government. (1998). *Human Rights Act 1998*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/42/contents>
- 318) UK Government. (1989). *Children Act 1989*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1989/41/contents>
- 319) UK Government. (2004). *Children Act 2004*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/31/contents>
- 320) UK Government. (2010). *Equality Act 2010*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/contents>
- 321) UK Government. (2014). *Children and Families Act 2014*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2014/6/contents>
- 322) UK Government. (2015). *Children's Services Co-operation Act (Northern Ireland) 2015*. <https://www.legislation.gov.uk/nia/2015/10/contents/enacted>
- 323) UK Government. (2018). *Data Protection Act 2018*. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/12/contents>

- 324) UK Government. (2021). *The best start for life: A vision for the 1,001 critical days*. Department for Education. <https://www.gov.uk/government/publications/the-best-start-for-life>
- 325) UK Government. (2022). *Adoption and Children Act (Northern Ireland) 2022*. <https://www.legislation.gov.uk/nia/2022/18/contents/enacted>
- 326) UK Government. (2024). *UK Parliament overview of devolved administrations*. <https://www.parliament.uk/about/how/role/devolved/>
- 327) UK Parliament. (2012). *Welfare Reform Act 2012 (c. 5)*. Legislation.gov.uk. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/5>
- 328) UK Parliament. (2024). *Legislative role and devolved powers*. <https://www.parliament.uk/about/how/role/devolved/>
- 329) UK Parliament House of Commons Library. (2025). *Maternity pay statistics: CDP-2025-0196*. House of Commons Library. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cdp-2025-0196/>
- 330) UNICEF Office of Research – Innocenti. (2021). *Investigating risks and opportunities for children in a digital world*. [https://www.unicef.org/innocenti/media/5621/file/UNICEF-Investigating-Risk - Oportunities-Children-Digital-World-2021.pdf](https://www.unicef.org/innocenti/media/5621/file/UNICEF-Investigating-Risk-Oportunities-Children-Digital-World-2021.pdf)
- 331) UNICEF Deutschland. (2020). *Kinderrechte in Deutschland*. <https://www.unicef.de/informieren/einsatz-fuer-kinderrechte>
- 332) UNICEF. (2024). *Levels & Trends in Child Mortality Report 2023*. <https://data.unicef.org/wp-content/uploads/2024/03/UNICEF-2023-Child-Mortality-Report-1.pdf>
- 333) UNICEF. (2025a). *Partnerships with Governments*. <https://www.unicef.org/partnerships/governments>
- 334) UNICEF. (2025b). *Executive Board*. <https://www.unicef.org/executiveboard>
- 335) UNICEF. (n.d.a). *UNICEF history*. United Nations Children’s Fund. <https://www.unicef.org/history>

- 336) UNICEF. (n.d.b). *What we do*. United Nations Children's Fund. <https://www.unicef.org/what-we-do>
- 337) UNICEF. (n.d.c.). *UNICEF partnerships*. United Nations Children's Fund. <https://www.unicef.org/partnerships>
- 338) United Nations. (1994). *The Family in a Changing World*. <https://digitallibrary.un.org/record/155518?ln=en&v=pdf>
- 339) United Nations. (2025). *Member States*. <https://www.un.org/en/about-us/member-states>
- 340) United Nations Inter – agency Group for Child Mortality Estimation. (2024a). *Levels & trends in child mortality: Report 2024*. UNICEF. <https://data.unicef.org/wp-content/uploads/2025/03/UNIGME-2024-Child-Mortality-Report.pdf>
- 341) Urban, L. (2022). *Sociologie: Klíčová témata a pojmy* (2., doplněné a aktualizované vydání). Grada.
- 342) Úřad práce ČR. (2026). *Dávka státní sociální pomoci – superdávka*. <https://www.uradprace.cz/davka-statni-socialni-pomoci-superdavka>
- 343) ÚZIS (2025). *Rodička a novorozenec 2023*. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. <https://www.uzis.cz/res/f/008461/rodnov2023.pdf>
- 344) Valuation Office Agency. (2024). *Local Housing Allowance*. GOV.UK. <https://www.gov.uk/guidance/local-housing-allowance>
- 345) Valuation Office Agency. (2025). *Local Housing Allowance (LHA) rates*. GOV.UK. Local Housing Allowance (LHA) rates - GOV.UK <https://www.gov.uk/government/collections/local-housing-allowance-lha-rates>
- 346) Verhallen, T., Hall, C. J., & Slembrouck, S. (2019). Family support and child protection approaches. Historicising perspectives on contemporary discourses of social work. *Qualitative Social Work*, 18(2), 286–301. <https://doi.org/10.1177/1473325017712798>
- 347) Waldaufová, E., & Šťastná, A. (2025). Mezi ideálem a realitou: Současný pokles porodnosti očima české populace. *Demografie*, 67(2), 83–101. <https://doi.org/10.54694/dem.0359>

- 348) Wang, R., Pan, W., Jin, L., Xu, P., Kuang, Y. (2023). Does maternal age affect ART success rates after euploid embryo transfer? A systematic review and meta-analysis. *Fertility and Sterility*, 120(2), 314–325. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0015028223001693>
- 349) Wege– zur– Pflege. (n.d.). *Familienpflegezeit – berufliche Freistellung und Darlehen*. <https://www.wege-zur-pflege.de/wege-zur-pflege/pflegende-angehoerige/berufliche-freistellung-und-darlehen/familienpflegezeit>
- 350) Welsh Government. (2014). *Social Services and Well-being (Wales) Act 2014*. <https://law.gov.wales/social-services-and-well-being-wales-act-2014>
- 351) Welsh Government. (2015). *Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015*. <https://www.gov.wales/well-being-future-generations-act-essentials-Huml>
- 352) Williams, J., Peckover, S., & White, S. (2019). The family safeguarding model: A new approach to child protection. *Child & Family Social Work*, 24(4), 509–518. <https://doi.org/10.1111/cfs.12630>
- 353) World Health Organization. (2004). *The Importance of Family in Health Promotion*. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/68696>
- 354) World Health Organization. (2024a). *Sexual and reproductive health and rights: A global overview*. https://www.who.int/health-topics/sexual-health#tab=tab_1
- 355) World Health Organization. (2024b). *Newborn mortality*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/newborn-mortality>
- 356) World Health Organization. (2024c). *Child mortality and causes of death*. <https://www.who.int/data/gho/data/themes/topics/topic-details/GHO/child-mortality-and-causes-of-death>
- 357) World Health Organization. (2025a). *About WHO*. <https://www.who.int/about>
- 358) World Health Organization. (2025b). *What we do*. <https://www.who.int/about/what-we-do>

- 359) World Health Organization. (2025c). *Maternal, newborn, child and adolescent health and ageing*. <https://www.who.int/teams/maternal-newborn-child-adolescent-health-and-ageing>
- 360) World Health Organization. (2025d). *Nutrition -maintaining a healthy lifestyle*. World Health Organization, Regional Office for Europe. <https://www.who.int/europe/news-room/fact-sheets/item/nutrition---maintaining-a-healthy-lifestyle>
- 361) World Health Organization. (2025e). *Violence against women: Key facts and global strategies*. World Health Organization. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
- 362) World Health Organization. (2025f). *Countries*. <https://www.who.int/countries>
- 363) WHO A UNICEF. (2024). *Joint press release: Measles cases across Europe continue to surge*. <https://www.who.int/europe/news/item/28052024-joint-press-release-from-who-and-unicef--measles-cases-across-europe-continue-to-surge--putting-millions-of-children-at-risk>
- 364) Zahl -Olsen, R. (2022). Understanding divorce trends and risks: The case of Norway 1886–2018. *Journal of Family History*, 47(2), 157–175. <https://doi.org/10.1177/03631990221077008>
- 365) Zahl–Olsen, R. (2023). Marriage and divorce trends in rural and urban Norway. *Journal of Family History*, 48(3), 223–240. <https://doi.org/10.1177/03631990221122966>
- 366) Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Sbírka zákonů České republiky § (2012). <https://e-sbirka.gov.cz/sb/2012/89/2026-01-01>
- 367) Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, Sbírka zákonů České republiky § (2006). <https://e-sbirka.gov.cz/sb/2006/115/2025-01-01>
- 368) Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, Sbírka zákonů České republiky § (2006). <https://e-sbirka.gov.cz/sb/2006/108/2026-01-02>

- 369) Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, Sbirka zákonů České republiky § (1999). <https://e-sbirka.gov.cz/sb/1999/359/2026-01-01>
- 370) Zákon č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci, Sbirka zákonů České republiky § (2025). <https://e-sbirka.gov.cz/sb/2025/151/2025-10-01>

Seznam obrázků

Obrázek 1 Délka podpory dávek poporodní péče v týdnech	81
Obrázek 2 Počet příjemců rodičovského příspěvku na 1 000 obyvatel pro rok 2024.....	82
Obrázek 3 Úhrnná plodnost ve vybraných zemích pro rok 2024.....	143

Seznam tabulek

Tabulka 1 Foreldreperger dle délky pobírání a počtu dětí.....	60
Tabulka 2 Standard allowance	68
Tabulka 3 Elements (příplatky).....	69
Tabulka 4 Výše dávky Child Benefit	70
Tabulka 5 Dávky poporodní péče	79
Tabulka 6 Poporodní péče výše dávky v eurech	80
Tabulka 7 Počet pobírajících rodičovské dávky v roce 2024.....	82
Tabulka 8 Genderová rovnost a zapojení otců do rodičovské péče	84
Tabulka 9 Mateřská podpora.....	85
Tabulka 10 Otcovská poporodní péče	86
Tabulka 11 Procenta otců čerpající otcovskou podporu/otcovskou v rámci rodičovské dovolené v roce 2024	87
Tabulka 12 Přídavek na dítě srovnání	88
Tabulka 13 Ochrana těhotných zaměstnankyň při rizikovém výkonu práce	89
Tabulka 14 SW analýza Česká republika.....	91
Tabulka 15 SW analýza Německo	92
Tabulka 16 SW analýza Norsko.....	93
Tabulka 17 SW analýza Spojeného království.....	94
Tabulka 18 GAP analýza.....	95

12 Přílohy

Příloha č. 1 Porodnost

Evropa

V rámci Evropské unie se podle údajů Eurostatu (2024a) narodilo v roce 2023 celkem 3,67 milionu dětí, zatímco v roce 2024 bylo narozeno 3,55 milionu dětí (Eurostat, 2026). Celkově dochází v Evropě k dlouhodobému poklesu úhrnné plodnosti. Od roku 2010, kdy hodnota tohoto ukazatele činila 1,57 dítěte na jednu ženu, klesla úhrnná plodnost na historické minimum v roce 2023, kdy dosáhla hodnoty 1,38 živě narozeného dítěte na jednu ženu, a dále se snížila v roce 2024 na 1,34 živě narozeného dítěte na jednu ženu. Výjimku představoval rok 2021, kdy se úhrnná plodnost dočasně zvýšila na hodnotu 1,53 dítěte na jednu ženu. Podle Eurostatu (2024a) souvisel tento nárůst s pandemií onemocnění COVID-19.

Při pohledu na jednotlivé státy je patrné, že nízká úhrnná plodnost není výjimkou. Například v Německu dosahovala v roce 2023 hodnoty 1,39, v Norsku 1,40 (Eurostat, 2025) a v Anglii a Walesu činila v roce 2024 hodnotu 1,49 (Gregory, 2024). Mezi lety 2023 a 2024 se podle údajů Eurostatu (2026) úhrnná míra plodnosti snížila ve 24 zemích Evropské unie, zatímco ve dvou zemích, konkrétně v Lucembursku a Nizozemsku, zůstala stabilní. Ke zvýšení došlo pouze ve Slovinsku, a to z hodnoty 1,51 v roce 2023 na 1,52 v roce 2024. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán v Rumunsku, kde se úhrnná míra plodnosti snížila z 1,54 v roce 2023 na 1,39 v roce 2024 (Eurostat, 2026). V roce 2024 vykazovalo nejvyšší úhrnnou míru plodnosti Bulharsko s hodnotou 1,72 živě narozeného dítěte na jednu ženu, následované Francií s hodnotou 1,61 a Slovinskem s hodnotou 1,52. Naopak mezi státy s nejnižší úhrnnou mírou plodnosti patřily Malta s hodnotou 1,01, Španělsko s hodnotou 1,10 a Litva s hodnotou 1,11 živě narozeného dítěte na jednu ženu (Eurostat, 2026).

Česká republika

Český statistický úřad (2021c) uvádí, že v roce 1999 se v České republice živě narodilo 89 431 dětí, což bylo tehdy nejméně od roku 1785. Toto tvrzení však bylo pozdějšími daty Českého statistického úřadu revidováno; podle aktuálních údajů se v roce 2024 živě narodilo již pouze 84 311 dětí, což představuje historicky nejnižší zaznamenaný

počet (Český statistický úřad, 2025a). Podle Waldaufové a Šťastné (2025) došlo naopak v roce 2021 k výraznému nárůstu počtu narozených dětí, kdy se narodilo celkem 111,8 tisíce dětí.

Do roku 2020 se v České republice úhrnná plodnost pohybovala kolem hodnoty 1,71 dítěte na jednu ženu. V roce 2021 došlo k jejímu výraznému nárůstu na 1,83 dítěte na jednu ženu, přičemž tato hodnota byla společně s Francií nejvyšší v Evropě. Tento nárůst však měl pouze dočasný charakter. Již v roce 2022 se úhrnná plodnost opět snížila, a to na hodnotu 1,62, přičemž k dalšímu poklesu docházelo i v následujících letech. V roce 2023 klesla úhrnná plodnost o dalších 10 % na hodnotu 1,45 dítěte na jednu ženu. Rok 2024 zaznamenal další pokles o 6 %, kdy úhrnná plodnost dosáhla hodnoty 1,37 dítěte na jednu ženu, což představuje nejnižší hodnotu od roku 2007. Historicky nejnižší úroveň úhrnné plodnosti byla zaznamenána v roce 1999, kdy činila 1,13 dítěte na jednu ženu (Němečková & Štyglarová, 2025). Podle Eurostatu (2024a) však pokles porodnosti nepostihuje pouze Českou republiku, ale jedná se o dlouhodobý trend, který lze od roku 2010 sledovat napříč celou Evropou.

Zajímavé je také, že podle údajů Českého statistického úřadu (2025b) byl v roce 2024 průměrný věk všech matek při narození dítěte 30,5 let. Průměrný věk prvorodiček byl podle dat ČSÚ 29 let. Tyto hodnoty naznačují, že trend odkládání zakládání rodiny a mateřství do vyššího věku nadále pokračuje. Pro srovnání lze uvést, že podle údajů ČSÚ se průměrný věk prvorodiček v roce 1990 pohyboval přibližně kolem 22,5 let. Tento výrazný posun lze vysvětlit prodlužováním doby vzdělávání, důrazem na kariérní rozvoj a proměnou partnerských i rodinných vzorců chování. Studie Lundsberg et al. (2016) ukazuje, že pravděpodobnost přirozeného otěhotnění je vyšší u žen do 30 let věku, zatímco po dosažení 35 let dochází k jejímu výraznému poklesu. Rovněž při využití metod asistované reprodukce mají podle Wang et al. (2023) vyšší pravděpodobnost úspěšného početí ženy mladší 35 let než ženy ve vyšším věku.

Německo

Podle portálu Demografieportal (2025) patří Německo již od 70. let 20. století mezi země s dlouhodobě nízkou porodností. Spolkový statistický úřad (Destatis, 2025d) uvádí, že v posledních deseti letech byl nejvyšší počet živě narozených dětí zaznamenán v roce 2021, kdy se narodilo 795 492 dětí. Tento počet byl přibližně o 22 000 vyšší než v předchozím roce 2020. Zároveň se jednalo o nejvyšší počet narozených dětí od roku

1997, kdy bylo zaznamenáno 812 173 živě narozených dětí. Od roku 2022 však počet narozených dětí v Německu opět klesá. V roce 2022 se narodilo 738 819 dětí, v roce 2023 již 693 019 dětí a v roce 2024 bylo evidováno přibližně 677 100 živě narozených dětí (Destatis, 2025f; Federal Statistical Office, n.d.).

Podle údajů Spolkového statistického úřadu Destatis (2025f) se v roce 2024 jednalo o nejnižší počet narozených dětí v Německu od roku 2013, kdy bylo zaznamenáno 682 069 živě narozených dětí (Destatis, 2025g). Portál Demografieportal (2025) zároveň poukazuje na pokles úhrnné plodnosti na hodnotu 1,38 dítěte na jednu ženu v roce 2023. Pro rok 2024 udává Destatis (2025g) další snížení tohoto ukazatele na hodnotu 1,35 dítěte na jednu ženu. Dlouhodobý vývoj ukazuje, že do konce 70. let 20. století se míra úhrnné plodnosti v Německu pohybovala přibližně kolem hranice dvou dětí na jednu ženu, přičemž od té doby tuto úroveň již nepřekročila (Demografieportal, 2025). Z hlediska demografických charakteristik je také zajímavé srovnání průměrného věku rodičů při narození prvního dítěte. V Německu činí průměrný věk matek při narození prvního dítěte 30,4 let, zatímco u otců dosahuje hodnoty 33,3 let.

Norsko

V Norsku dochází k poklesu porodnosti podobně jako v České republice. Úhrnná plodnost se podle údajů OECD (2023a) v roce 2009 pohybovala kolem hodnoty 1,98 dítěte na jednu ženu, což představovalo jednu z nejvyšších hodnot v Evropě. Od tohoto období však dochází k postupnému poklesu. V roce 2020 činila úhrnná plodnost 1,48 dítěte na jednu ženu. V roce 2021 došlo v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19 k dočasnému nárůstu na hodnotu 1,55, avšak již v následujícím roce poklesla úhrnná plodnost na 1,41. Podle údajů Statistics Norway (2024d) a Bryant (2025) byl rok 2023 z hlediska porodnosti rekordně nízký, když úhrnná plodnost dosáhla hodnoty 1,40 dítěte na jednu ženu.

Podobně jako v oblasti sňatečnosti dochází i u porodnosti k odkládání rodičovství do vyššího věku. Průměrný věk matek při narození prvního dítěte činil v Norsku v roce 1990 přibližně 26 let, zatímco v roce 2022 dosáhl hodnoty 30 let (Statistics Norway, 2024d). Tento posun souvisí obdobně jako v České republice se změnami ve vzdělávacích drahách, kariérními prioritami žen a proměnou rodinných a partnerských vzorců chování. Studie Lyngstada a Jalovaary (2010) dále ukazuje, že odkládání

rodičovství je v Norsku úzce spjato s dosaženým vzděláním, přičemž ženy s vyšším vzděláním zpravidla zakládají rodinu v pozdějším věku.

Klesající porodnost je v současnosti v Norsku vnímána jako společenský problém. Norská vláda proto v roce 2025 ustanovila zvláštní výbor pro demografii, který doporučil opatření, jako je zvýšení finanční podpory rodičů, zlepšení dostupnosti bydlení pro mladé rodiny a zavádění dalších prorodinných opatření (The Guardian, 2025). Podle údajů Statistisk sentralbyrå (2025) dosáhla v roce 2024 míra úhrnné plodnosti hodnoty 1,44 dítěte na jednu ženu, což naznačuje mírný nárůst oproti předchozímu období.

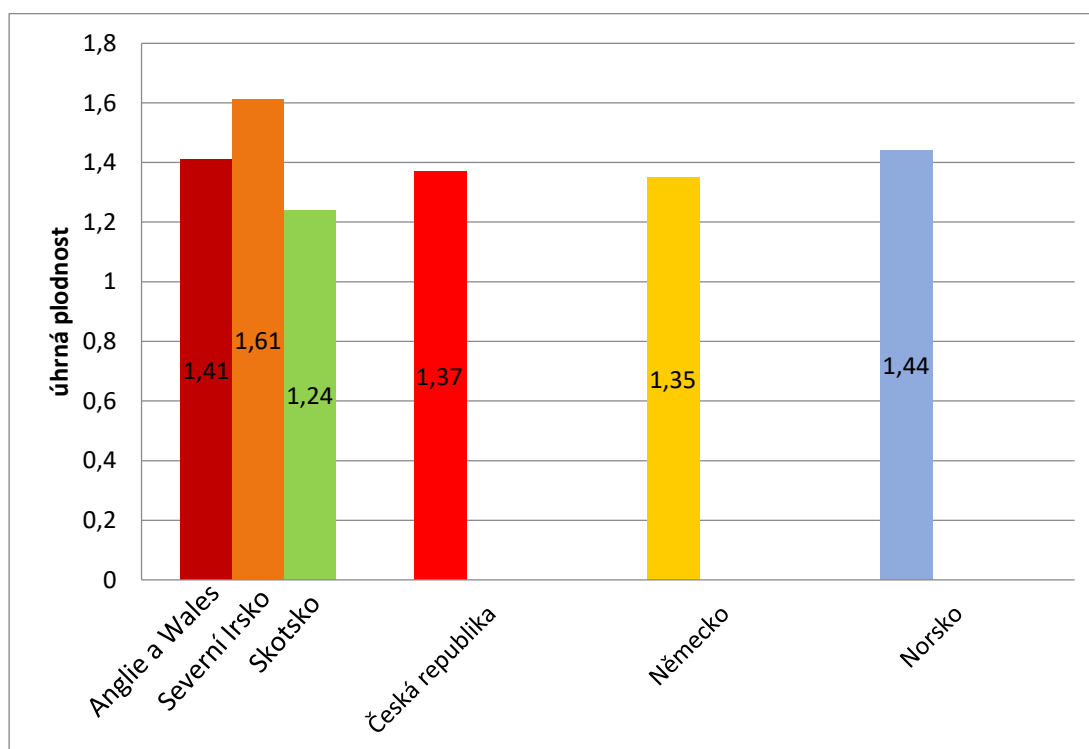
Spojené království

Ve všech částech Spojeného království dochází dlouhodobě nejen k poklesu sňatečnosti, ale také k úbytku počtu narozených dětí (ONS, 2024c; NRS, 2025c; NISRA, 2024c). V Anglii a Walesu se v roce 2023 narodilo celkem 591 072 dětí, což podle údajů Office for National Statistics (2024c) představovalo nejnižší počet narozených dětí od roku 1977, kdy bylo zaznamenáno 569 259 narozených dětí. Pandemie onemocnění COVID-19 neměla na porodnost v Anglii a Walesu tak výrazný dopad jako v některých jiných evropských státech. V roce 2020 se narodilo 613 936 dětí a v roce 2021 byl zaznamenán mírný nárůst na 624 828 živě narozených dětí. Od roku 2022 však počty narozených dětí opět klesají (ONS, 2024c). Úhrnná míra plodnosti dosáhla v roce 2023 hodnoty 1,42 dítěte na jednu ženu, což představuje nejnižší hodnotu od počátku vedení statistických záznamů v roce 1938 (ONS, 2024c). Pro rok 2024 je podle údajů Office for National Statistics (2025d) udávána další mírná redukce na hodnotu 1,41 dítěte na jednu ženu.

Ve Skotsku se podle údajů National Records of Scotland (NRS, 2025c) narodilo v roce 2024 celkem 45 763 dětí. Jednalo se o nejnižší roční počet porodů od zavedení registrace porodů a vedení oficiálních statistických údajů. Zároveň byla v roce 2024 zaznamenána historicky nejnižší hodnota úhrnné míry plodnosti, která dosáhla 1,25 dítěte na jednu ženu (NRS, 2025e). Podobně jako v Anglii a Walesu neměla pandemie onemocnění COVID-19 ve Skotsku na porodnost tak výrazný dopad jako v řadě jiných evropských zemí. V roce 2021 se narodilo 47 786 živě narozených dětí, což představovalo pouze o 977 dětí více než v roce 2020. Od té doby však počet narozených dětí setrvale klesá. Průměrný věk matek při narození dítěte dosáhl v roce 2024 hodnoty

31,1 roku, zatímco průměrný věk prvorodiček činil 29,4 roku (NRS, 2025c). V Severním Irsku bylo podle údajů Northern Ireland Statistics and Research Agency (NISRA, 2024c) v roce 2023 zaznamenáno 19 962 živě narozených dětí, což představovalo nejnižší počet porodů od počátku statistického sledování. Úhrnná míra plodnosti v tomto roce činila 1,71 dítěte na jednu ženu (NISRA, 2024f). V roce 2024 se počet narozených dětí dále snížil na 19 416 a úhrnná míra plodnosti dosáhla hodnoty 1,61 dítěte na jednu ženu (NISRA, 2025f).

Obrázek 3 Úhrnná plodnost ve vybraných zemích pro rok 2024

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č.2 Dětská úmrtnost

Evropa

Podle údajů UNICEF (2024) tvořili v roce 2023 novorozenci téměř polovinu všech úmrtí dětí mladších pěti let. Světová zdravotnická organizace uvádí, že první měsíc života dítěte představuje nejrizikovější období, přičemž přibližně 75 % úmrtí novorozenců nastává během prvního týdne života a přibližně jeden milion novorozenců umírá již během prvních 24 hodin po narození. Podle World Health Organization (2024b) zemřelo celosvětově v roce 2022 přibližně 2,3 milionu novorozenců během prvních 28 dnů života, což představovalo celkem 45 % všech úmrtí dětí mladších pěti

let. Přestože se novorozenecká úmrtnost od roku 2000 významně snížila, nadále představuje závažný globální problém. Světová zdravotnická organizace zároveň konstatuje, že převážná většina úmrtí novorozenců se vyskytuje v zemích s nízkými a středními příjmy, přičemž regiony subsaharské Afriky a jižní Asie se podílejí na více než 80 % všech úmrtí dětí do pěti let (World Health Organization, 2024c). Mezi hlavní příčiny úmrtí novorozenců patří předčasný porod, vrozené anomálie, novorozenecké infekce a porodní komplikace, jako jsou asfyxie či porodní trauma (World Health Organization, 2024a). Mezi klíčová preventivní opatření patří zajištění dostupné primární zdravotní péče, očkování, kontakt kůže na kůži bezprostředně po porodu, včasné zahájení kojení a podpora komunitních zdravotníků (WHO & UNICEF, 2024).

WHO a UNICEF kladou důraz na význam časného kojení, kontaktu kůže na kůži, očkování a dostupné primární péče, které výrazně přispívají ke snížení novorozenecké úmrtnosti (WHO a UNICEF, 2025).

Podle údajů Eurostatu (2024g) činila v roce 2023 v Evropské unii míra úmrtnosti dětí do jednoho roku života 3,3 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí. V témže roce zemřelo v EU před dosažením jednoho roku věku přibližně 12 280 dětí, což představuje o 594 úmrtí kojenců méně než v roce 2022. Při srovnání údajů z období před pandemií onemocnění COVID-19 lze konstatovat, že mezi lety 2019 a 2023 došlo ke snížení počtu úmrtí kojenců o celkem 1 819 případů. V roce 2023 byla v Evropské unii zaznamenána nejvyšší míra kojenecké úmrtnosti v Rumunsku a na Slovensku, kde se hodnoty pohybovaly přibližně kolem 5,6 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí. Naopak nejnižší kojenecká úmrtnost byla zaznamenána v Estonsku, kde dosáhla přibližně 1,7 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí, což představuje nejnižší hodnotu mezi členskými státy EU v roce 2023. Rozdíly v míře kojenecké úmrtnosti mezi jednotlivými státy jsou obvykle podmíněny dostupností zdravotní péče, úrovní porodnických a neonatologických služeb, socioekonomickými podmínkami a vzděláním matek (Eurostat, 2024g). Zároveň lze konstatovat, že od roku 2013 se míra kojenecké úmrtnosti v Evropské unii snížila z 3,7 na 3,3 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí. Tento pokles je výsledkem zlepšení zdravotní péče, rozšíření očkovacích programů, zkvalitnění péče o novorozence a rozvoje prenatální péče. Významná je také včasná diagnostika, specializovaná péče o předčasně narozené děti a systematická podpora matek v průběhu těhotenství (Eurostat, 2024g).

Česká republika

Úmrtnost dětí v České republice je podle Štyglerové (2024) dlouhodobě velmi nízká a nadále klesá. Přesto však tato tragická událost každoročně zasáhne několik set rodin. V rámci Evropské unie patří Česká republika mezi státy s velmi nízkou dětskou a kojeneckou úmrtností. Podle údajů Českého statistického úřadu a Ústavu zdravotnických informací a statistiky se míra kojenecké úmrtnosti v roce 2023 pohybovala na úrovni 2,2 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí (Český statistický úřad, 2025c; ÚZIS, 2025). V roce 2024 tato hodnota mírně vzrostla na 2,3 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí (Český statistický úřad, 2025c). Novorozenecká úmrtnost činila v roce 2023 hodnotu 1,4 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí a v roce 2024 se zvýšila na 1,6 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí. Nejnižší hodnoty novorozenecké úmrtnosti byly zaznamenány v roce 2020, kdy činily 1,2 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí (Český statistický úřad, 2025c). Ústav zdravotnických informací a statistiky (2025) dále uvádí, že perinatální úmrtnost v České republice dosahovala v roce 2023 hodnoty 4,3 úmrtí na 1 000 narozených dětí. Podle Štyglerové (2024) se nejnižší riziko úmrtí v dětském věku obvykle vyskytuje ve věkové skupině 4–12 let. Naopak bezprostředně po narození představují nejvýznamnější riziko úmrtí respirační a kardiovaskulární poruchy, které jsou typické pro perinatální období a které se v České republice podílejí přibližně na 58 úmrtích ročně (Štyglerová, 2024).

Německo

V rámci Evropské unie patří Německo k zemím s podprůměrnou dětskou úmrtností, což svědčí o vysoké kvalitě zdravotní péče. Podle údajů německého statistického úřadu Destatis a mezinárodních demografických databází (UN-IGME, INED) se míra kojenecké úmrtnosti v Německu v roce 2023 pohybovala přibližně kolem 3,0 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí (Destatis; UN-IGME, 2024). Jedná se o mírné snížení oproti předchozím letům, kdy se hodnota tohoto ukazatele pohybovala kolem 3,2 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí.

Z historického vývoje lze pozorovat výrazný pokles dětské úmrtnosti od 60. a 70. let 20. století. V tomto období se hodnoty pohybovaly přibližně kolem 4–5 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí. Tento pozitivní vývoj souvisí se zlepšováním zdravotní péče, rozvojem porodnických a neonatologických služeb, rozšiřováním očkovacích programů a celkovým zvýšením životní úrovně obyvatel v Německu (INED, 2024).

Norsko

Norsko patří podle údajů United Nations Inter-agency Group for Child Mortality Estimation (UN-IGME, 2024) dlouhodobě mezi země s nejnižší dětskou úmrtností na světě. Statistiky Norway (2025b) uvádějí, že v roce 2023 bylo zaznamenáno 135 úmrtí kojenců, což odpovídá míře kojenecké úmrtnosti 2,2 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí. Úmrtnost během prvních 28 dnů života dítěte činila 1,6 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí (Statistics Norway, 2025b; UN-IGME, 2024b). Tyto hodnoty jsou výrazně nižší než evropský průměr, který se podle UN-IGME (2024b) pohybuje přibližně mezi 3,5 až 4,5 úmrtími na 1 000 živě narozených dětí, a potvrzují tak vysokou kvalitu zdravotní péče v Norsku (UN-IGME, 2024b; WHO, 2025b).

Spojené Království

V roce 2019 byl v Anglii zahájen program pod vedením University of Bristol, jehož cílem je systematické shromažďování údajů o všech úmrtích dětí na území Anglie. Tato databáze, známá jako National Child Mortality Database, slouží k hlubšímu porozumění příčinám dětských úmrtí, a to s cílem identifikovat preventivní opatření a zlepšit kvalitu péče, která může v budoucnu přispět k záchraně dětských životů (National Child Mortality Database, 2023; National Child Mortality Database, n.d.). Podle zprávy Levels & Trends in Child Mortality (2023), kterou vydaly organizace UNICEF, WHO, Světová banka a Organizace spojených národů, se míra úmrtnosti dětí mladších pěti let ve Spojeném království v roce 2023 pohybovala přibližně kolem 4,2 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí. Kojenecká úmrtnost byla ve stejném roce odhadnuta na 3,9 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí. Tyto hodnoty odpovídají údajům z národních statistických zdrojů Spojeného království, včetně ONS, NRS a NISRA (ONS, 2024e; NRS, 2025f; NISRA, 2024g). Zpráva zároveň konstatuje, že Spojené království patří mezi státy s nízkou dětskou úmrtností, avšak současně upozorňuje na přetrvávající vnitřní nerovnosti v míře úmrtnosti mezi jednotlivými regiony a sociálními skupinami obyvatelstva (Levels & Trends in Child Mortality, 2023).

Podle údajů UN-IGME (2024a) mají děti narozené v socioekonomicky znevýhodněných oblastech, děti s nízkou porodní hmotností a děti matek mladších 20 let výrazně vyšší riziko úmrtí než děti vyrůstající v příznivějších sociálních a ekonomických podmínkách. Podle údajů Office for National Statistics (2024e) bylo v roce 2023 v Anglii a Walesu zaznamenáno celkem 2 320 úmrtí kojenců, což odpovídá míře kojenecké úmrtnosti 3,9

úmrťí na 1 000 živě narozených dětí. Úmrtnost během prvních 28 dnů života činila v témže roce 3,0 úmrťí na 1 000 živě narozených dětí (ONS, 2024e). Ve Skotsku bylo podle údajů National Records of Scotland (NRS, 2025f) v roce 2023 zaznamenáno 184 úmrťí kojenců, což odpovídá míře kojenecké úmrtnosti 4,0 úmrťí na 1 000 živě narozených dětí (NRS, 2024f). V Severním Irsku se podle údajů Northern Ireland Statistics and Research Agency (NISRA) pohybovala kojenecká úmrtnost přibližně kolem 4,1 úmrťí na 1 000 živě narozených dětí, což je pouze mírně nad průměrem celého Spojeného království (NISRA, 2024g).

Příloha č. 3 Sňatečnost a rozvodovost

Evropa

Oficiální statistiky Eurostatu (2024b) uvádějí, že populace Evropské unie v roce 2024 dosáhla více než 449,2 milionu obyvatel, což představuje nárůst o více než 800 tisíc oproti roku 2023. Pro srovnání Eurostat (2020) uvádí, že v roce 2019 žilo v Evropské unii 447,7 milionu obyvatel, tedy o přibližně 1,5 milionu méně než v roce 2024. Tento demografický nárůst byl z velké části důsledkem kladného migračního salda, přičemž významnou roli sehrála migrace osob s dočasnou ochranou z Ukrajiny v důsledku válečného konfliktu (Eurostat, 2024f).

Podle údajů Eurostatu (2024c) se počty uzavíraných manželství v Evropské unii dlouhodobě snižují. Nejvyšší hrubá míra sňatečnosti byla v roce 2023 zaznamenána v Rumunsku a Lotyšsku. V Rumunsku dosáhla hodnoty 5,8 sňatků na 1 000 obyvatel a v Lotyšsku činila 5,6 sňatků na 1 000 obyvatel. Zároveň statistiky ukazují nejnižší hrubou míru sňatečnosti v roce 2023 ve Slovinsku a v Itálii, kde dosahovala hodnoty 3,0, respektive 3,1 sňatků na 1 000 obyvatel (Eurostat, 2024c). Celkově se hrubá míra sňatečnosti v Evropské unii v roce 2023 pohybovala kolem 4,0 sňatků na 1 000 obyvatel, zatímco například v roce 1990 činila přibližně 6,3 sňatků na 1 000 obyvatel. Během pandemie onemocnění COVID-19 došlo v roce 2020 k výraznému poklesu počtu sňatků v mnoha členských státech Evropské unie. Přestože bylo v letech 2022 a 2023 zaznamenáno mírné oživení sňatečnosti, její úroveň zůstává nadále nižší než v období před pandemií (Eurostat, 2024d). Současně je patrný nárůst průměrného věku snoubenců při uzavření manželství. V roce 2022 činil průměrný věk ženicha v EU 34,5 roku a průměrný věk nevěsty 32,5 roku, což představuje výrazný nárůst oproti 90. letům

20. století, kdy byl průměrný věk ženicha přibližně 29 let a věk nevěsty kolem 27 let (Eurostat, 2024d).

Pandemie COVID-19 také ovlivnila rozvodovost, avšak jen mírně. Svého vrcholu dosáhl tento demografický ukazatel v roce 2006, kdy hrubá míra rozvodovosti dosáhla 2,1 rozvodu na 1 000 obyvatel. Eurostat (2024c) uvádí, že tento nárůst mohl být zapříčiněn legalizací rozvodů v některých zemích Evropské unie. Jednalo se například o Itálii, Španělsko, Irsko nebo Maltu. Od té doby se tato hodnota téměř nezměnila. Pokud jde o nejnižší hrubé míry rozvodovosti ve státech Evropské unie, v roce 2023 byly zaznamenány ve Slovinsku, Chorvatsku a Rumunsku. Slovinsko vykazovalo 1,0 rozvodu na 1 000 obyvatel, v Chorvatsku se jednalo o 1,1 rozvodu na 1 000 obyvatel a Rumunsko dosahovalo hodnoty 1,2 rozvodu na 1 000 obyvatel. Naopak nejvyšší míra rozvodovosti byla zaznamenána v Lotyšsku, kde činila 2,8 rozvodu na 1 000 obyvatel, dále v Litvě s hodnotou 2,5 rozvodu na 1 000 obyvatel a ve Finsku, kde se jednalo o 2,1 rozvodu na 1 000 obyvatel (Eurostat, 2024c).

Rozvodovost podle Eurostatu (2024e, 2024c) dosahovala v roce 2023 hodnoty přibližně 2,0 rozvodu na 1 000 obyvatel. Podíl manželství, která končí rozvodem, se v jednotlivých státech pohybuje přibližně mezi 35 % a 50 %, přičemž nejvyšší hodnoty jsou dlouhodobě zaznamenávány v zemích severní a západní Evropy. V období pandemie onemocnění COVID-19 došlo v řadě zemí k dočasnému snížení počtu rozvodů, přičemž tento vývoj byl spojován zejména s omezeným fungováním soudů a administrativních procesů (OECD, 2023b).

Demografové upozorňují, že se v Evropě mění podoba rodiny. Přibývá párů, které spolu žijí bez uzavření manželství, a roste také počet dětí narozených mimo manželství. Tyto změny přispívají k ústupu tradičního modelu rodiny a ovlivňují současnou podobu rodinného života (Eurostat, 2024f).

Česká republika

Počet uzavíraných manželství má v České republice dlouhodobě klesající tendenci. Český statistický úřad (ČSÚ, 2021c) porovnává rok 1993, kdy bylo evidováno 66 033 sňatků, s rokem 2020, ve kterém jejich počet klesl na 45 415. Podle údajů ČSÚ (2024a) došlo v roce 2024 k dalšímu poklesu počtu uzavřených manželství na 44 486, což představuje druhý nejnižší počet sňatků v tomto století. Snížená míra sňatečnosti byla

podle Paloncyové et al. (2023) v období let 2020 až 2022 ovlivněna kombinací vnitřních i vnějších faktorů. Mezi hlavní vnější okolnosti patřila zejména pandemie onemocnění COVID-19, která výrazně omezila možnosti pořádání svateb a vedla k jejich odkládání.

V souvislosti s tvorbou rodin je také vhodné poukázat na průměrný věk, ve kterém lidé vstupují do manželství. Průměrný věk snoubenců se podle údajů Českého statistického úřadu dlouhodobě zvyšuje. V roce 1993 činil průměrný věk ženicha 25,4 roku a průměrný věk nevěsty 23,2 roku. Naproti tomu v roce 2020 se průměrný věk při vstupu do manželství zvýšil u mužů na 32,6 roku a u žen na 30,4 roku. Tento posun odráží celkové odkládání sňatků a rodičovství do vyššího věku (ČSÚ, 2021c). Podle aktuálních údajů ČSÚ (2024a) vstoupilo do manželství před dosažením 50 let věku přibližně 53 % mužů a 65 % žen.

Úhrnná rozvodovost v České republice se od počátku 21. století pohybovala přibližně mezi 45 % a 50 % manželství, která končila rozvodem (ČSÚ, 2017). Během pandemie onemocnění COVID-19 došlo k dočasnému poklesu rozvodovosti, který byl způsoben především omezeným fungováním soudů a právních služeb. Zároveň však pandemická situace často vedla ke zhoršení partnerského soužití, což mohlo mít za následek následné zvýšení rozvodovosti v pozdějším období (Paloncyová et al., 2023).

Německo

Podle oficiálních statistických údajů měl Německo ke konci roku 2024 celkem 83,5 milionu obyvatel (Destatis, 2025a). Podobně jako v České republice a v Norsku má i v Německu počet uzavíraných manželství dlouhodobě klesající tendenci. V roce 2023 bylo uzavřeno přibližně 361 000 sňatků, což představovalo druhý nejnižší počet uzavřených manželství od roku 1950 (Destatis, 2025c). V následujícím roce pokračoval pokles počtu sňatků na 349 200, což podle Destatisu (2025b) představuje meziroční snížení o 3,3 %. Z tohoto celkového počtu připadalo 340 400 na heterosexuální manželství a 8 800 na sňatky osob stejného pohlaví (Destatis, 2025b).

Rozvodovost v Německu vykazuje v posledních letech pouze mírné změny. V roce 2023 bylo zaznamenáno přibližně 129 000 rozvodů, přičemž podle údajů Destatis (2024a; 2025c) se jednalo o jeden z nejnižších počtů rozvodů od znovusjednocení Německa. V roce 2024 došlo k mírnému nárůstu počtu rozvodů na 129 300, avšak

i nadále se jednalo o relativně nízkou hodnotu v dlouhodobém kontextu (Destatis, 2025c).

Průměrný věk při uzavření prvního manželství se v Německu výrazně posunul do vyšších věkových kategorií. V roce 2023 činil průměrný věk nevěsty 32,8 let, zatímco průměrný věk ženicha dosahoval 35,3 let, což představuje výrazný nárůst oproti počátku 90. let 20. století, kdy se průměrný věk při sňatku pohyboval přibližně kolem 27 let u žen a 29 let u mužů (Destatis, 2025c).

Norsko

Podle oficiálních statistických údajů činil počet obyvatel Norska v roce 2025 celkem 5 606 944 osob (Statistics Norway, 2025a). Podle dat norského statistického úřadu Statistics Norway (2024b) vykazují počty uzavíraných manželství v dlouhodobém horizontu klesající trend. Zároveň však došlo mezi lety 2023 a 2024 k mírnému nárůstu sňatečnosti, když se počet uzavřených sňatků zvýšil z 19 988 na 21 136. V delší časové perspektivě je však pokles patrný výrazněji, například v roce 1990 bylo v Norsku uzavřeno více než 28 000 manželství. Výrazný propad počtu sňatků byl zaznamenán také v roce 2020, kdy jejich počet klesl na 19 800, což bylo obdobně jako v České republice spojeno s dopady pandemie onemocnění COVID-19 (Statistics Norway, 2024b). Stejně jako v ostatních evropských zemích se i v Norsku výrazně zvýšil průměrný věk při vstupu do manželství. Zatímco v 90. letech 20. století činil průměrný věk nevěsty přibližně 27 let a ženicha 30 let, podle údajů Statistics Norway (2024c) dosáhl v roce 2022 průměrný věk při uzavření manželství u žen 32,9 let a u mužů 35,1 let.

Podle výzkumu Zahl-Olsena (2022) končí přibližně 40–45 % manželství uzavřených v posledních desetiletích rozvodem. Rozvodovost v Norsku je dlouhodobě relativně vysoká a vyazuje stabilní hodnoty. Podle údajů Statistics Norway (2024b) bylo v roce 2023 zaznamenáno 8 513 rozvodů, zatímco v roce 2024 činil jejich počet 8 474. Tyto údaje potvrzují, že zhruba 40–45 % manželství v Norsku končí rozvodem. Během pandemie onemocnění COVID-19 došlo k dočasnému poklesu počtu rozvodů, což bylo způsobeno především omezeným fungováním soudů a právních služeb (Statistics Norway, 2021). Zahl-Olsen (2023) dále upozorňuje, že míra rozvodovosti je vyšší u stejnopohlavních párů než u heterosexuálních manželství. Významný vliv na stabilitu

manželství má také vzdělání partnerů. Lyngstad (2004) prokázal, že páry, v nichž oba partneři dosáhli vyššího vzdělání, vykazují nižší riziko rozvodu.

Spojené království

Spojené království tvoří čtyři země, jedná se o Anglii, Wales, Skotsko a Severní Irsko. Demografické údaje jsou pro tyto země odlišné, avšak v hlavních trendech vykazují shodné rysy. Jedním z nich je dlouhodobý pokles počtu uzavíraných manželství, a to i přesto, že po pandemii onemocnění COVID-19 došlo v letech 2021 až 2022 k dočasnému nárůstu sňatečnosti (Office for National Statistics, 2024a; National Records of Scotland, 2025a; Northern Ireland Statistics and Research Agency, 2024a).

V Anglii a Walesu bylo podle údajů Office for National Statistics (2024a) v roce 1992 uzavřeno 311 564 manželství, zatímco v roce 2022 jejich počet klesl na 246 897. Průměrný věk při uzavření sňatku v roce 2022 činil u mužů 34,9 let a u žen 32,8 let (Office for National Statistics, 2024a; Office for National Statistics, 2024d). Ve Skotsku žilo podle National Records of Scotland (2025d) v roce 2024 celkem 5 546 900 obyvatel. Podle téhož zdroje bylo v roce 1992 ve Skotsku uzavřeno 33 366 manželství (National Records of Scotland, 2025a). Výrazný pokles počtu sňatků, obdobně jako v dalších evropských zemích, byl zaznamenán zejména v pandemickém roce 2020, kdy bylo uzavřeno pouze 11 986 manželství. Od roku 2021 však počty sňatků opět postupně rostou a v roce 2024 bylo evidováno již 26 955 uzavřených manželství. Průměrný věk při sňatku ve Skotsku činil 34,9 let u mužů a 32,8 let u žen (National Records of Scotland, 2025a). Severní Irsko mělo podle údajů Northern Ireland Statistics and Research Agency (NISRA, 2024e) v roce 2023 celkem 1 920 400 obyvatel. V roce 1993 zde bylo registrováno 9 235 manželství (NISRA, 2022). Podle aktuálních údajů bylo v roce 2023 v Severním Irsku uzavřeno 7 494 manželství, přičemž průměrný věk při vstupu do manželství činil 36,1 let u mužů a 34,1 let u žen (NISRA, 2024a).

Rozvodovost v Anglii a Walesu dosáhla v roce 2023 celkem 102 678 rozvodů (Office for National Statistics, 2024b). Ve Skotsku bylo v roce 2024 zaznamenáno 6 487 rozvodů (National Records of Scotland, 2025b). V Severním Irsku bylo podle údajů Northern Ireland Statistics and Research Agency v roce 2023 evidováno 2 281 rozvodů (NISRA, 2024b).

Seznam zkratek

£ – britská libra

€ – Euro

BAFzA – Bundesamt für Familie und zivilgesellschaftliche Aufgaben

BAS – Bundesamt für Soziale Sicherung

BEEG – Bundeselterngeld- und Elternzeitgesetz

BKKG – Bundeskindergeldgesetz

BMFSFJ – Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend

Buřdir – Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

č. – číslo

ČR – Česká republika

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

ČSÚ – Český statistický úřad

DE – Německo

DWP – Department for Work and Pensions

DWP – Department for Work and Pensions

EFTA – Evropské sdružení volného obchodu

EHP – Evropského hospodářského prostoru

ES – Evropské společenství

ESA – Employment and Support Allowance

EStG – Einkommensteuergesetz

EU – Evropská unie

FPfZG – Familienpflegezeitgesetz

G – grunnbeløpet = základní částka národního pojištění

GAP – analýza mezer; porovnání současného a požadovaného stavu

GOV – Government

HICBC – High Income Child Benefit Charge

HMRC – HM Revenue & Customs

HSE – Health and Safety Executive

ICDP – International Child Development Programme

ILO – International Labour Organization

Kč – koruna česká

LCW – limited capability for work

LCWRA – Limited capability work– related activity

LGBT – označení pro lesbické, gay, bisexuální a transgender osoby

LHA – Local Housing Allowance

MACPTs – Multi-agency Child Protection Teams

Měs. – měsíčně

MISSOC – Mutual Information System on Social Protection (Informační systém o sociální ochraně v EU)

MOP – Mezinárodní organizace práce

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MuSchG – Mutterschutzgesetz

Např. – například

NAV – Norsk arbeids– og velferdsforvaltning

NO – Norsko

NOK – norská koruna

OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

ONS – Office for National Statistics

OSN – Organizace spojených národů

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

PflegeZG – Pflegezeitgesetz

PIP – Personal Independence Payment

PPM – Peněžitá pomoc v mateřství

r. – rok

RP – rodičovský příspěvek

SGB – Sozialgesetzbuch

ShPP – Shared Parental Leave

ShPP – Shared Parental Pay

SML – Statutory Maternity Leave

SMP – Statutory Maternity Pay

SPL – Statutory Paternity Leave

SPP – Statutory Paternity Pay

SW – silné a slabé stránky

Tzv – takzvaně

UK – United Kingdom, Spojené království

UNICEF – Dětský fond Organizace spojených národů

WHO – World Health Organization

ZSPOD – Zákon o sociálně – právní ochraně dětí